

Smjernice za implementaciju posebnoga
kurikula nastavnoga predmeta
Likovna kultura

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

Smjernice za implementaciju posebnoga kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura

Zagreb, srpanj 2025.

© Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske

Donje Svetice 38, 10000 Zagreb, Hrvatska

Tel.: +385 (0) 1 4569 000

E-pošta: kabinetMZOM@mzom.hr

URL: <https://mzom.gov.hr>

Sadržaj

1. Uvod u predmet	1
1.1. Opis nastavnoga predmeta.....	1
1.2. Opis domena predmetnoga kurikula.....	1
1.3. Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda	1
2. Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnoga predmeta Likovna kultura.....	4
2.1. Strategije učenja i poučavanja	4
2.2. Strategije podrške	7
3. Primjeri godišnjih izvedbenih kurikula (GIK-ova) i prijedlozi aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnoga predmeta Likovna kultura	9
3.1. Prvi razred	11
3.1.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u prvom razredu osnovne škole	11
3.1.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u prvom razredu osnovne škole	17
3.2. Drugi razred.....	23
3.2.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u drugom razredu osnovne škole	23
3.2.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u drugom razredu osnovne škole	32
3.3. Treći razred.....	40
3.3.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u trećem razredu osnovne škole	40
3.3.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u trećem razredu osnovne škole	47
3.4. Četvrti razred.....	52
3.4.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u četvrtom razredu osnovne škole	52
3.4.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u četvrtom razredu osnovne škole	59
3.5. Peti razred.....	63
3.5.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u petom razredu osnovne škole	63
3.5.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u petom razredu osnovne škole	70
3.6. Šesti razred	78
3.6.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u šestom razredu osnovne škole	78

3.6.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u šestom razredu osnovne škole	86
3.7. Sedmi razred.....	91
3.7.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u sedmom razredu osnovne škole	91
3.7.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u sedmom razredu osnovne škole	99
3.8. Osmi razred	106
3.8.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u osmom razredu osnovne škole	106
3.8.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u osmom razredu osnovne škole	113
3.9. Prvi ciklus (7. – 10. godine)	121
3.9.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula: prvi ciklus (7. – 10. godine).....	121
3.9.2. Prijedlog aktivnosti usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda: prvi ciklus (7. – 10. godine)	127
3.10. Drugi ciklus (11. – 15. godine).....	131
3.10.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula: drugi ciklus (11. – 15. godine).....	131
3.10.2. Prijedlog aktivnosti usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda: drugi ciklus (11. – 15. godine)	138
3.11. Treći ciklus (16. – 21. godine).....	142
3.11.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula: treći ciklus (16. – 21. godine).....	142
3.11.2. Prijedlog aktivnosti usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda: treći ciklus (16. – 21. godine)	149
4. Literatura	154

1. Uvod u predmet

1.1. Opis nastavnoga predmeta

Svrha nastavnoga predmeta Likovna kultura (LK) jest oblikovati osobni i društveni identitet učenika¹, poticati emocionalnu regulaciju te razvijati psihomotoričke i kognitivne sposobnosti. Praktičnim radom u likovnim i vizualnim tehnikama učenik usvaja radne navike, likovnu i vizualnu pismenost te aktivira više osjetila radi percepcije svijeta oko sebe. Učenik istražuje, oblikuje i izražava se te daje intuitivna rješenja jednostavnih problema koje prepoznaje u svojoj okolini. Izražavajući se različitim likovnim i vizualnim tehnikama, učenik se koristi vizualnim medijem kao posrednikom za komunikaciju i interakciju s okolinom te razvija emocionalnu regulaciju. Stječe znanja o vizualnoj kulturi i umjetničkim područjima (crtež, slikarstvo, skulptura, dizajn, fotografija i suvremene umjetničke prakse). Vizualna okolina i djela likovne umjetnosti polazište su za senzorno istraživanje, asocijativni i emocionalni doživljaj, upoznavanje likovnog jezika te su poticaj za izražavanje i komunikaciju. Poticanje povezivanja s umjetničkim zajednicama, kulturno-znanstvenim ustanovama, sudjelovanje u umjetničkim događanjima i njegovanje kulturne baštine pridonosi cjelovitom i inkluzivnom pristupu učenju i poučavanju u nastavi Likovne kulture.

1.2. Opis domena predmetnoga kurikula

Nastavni predmet Likovna kultura organiziran je u tri domene, koje se međusobno dopunjavaju i preklapaju.

Domena A. Stvaralaštvo i produktivnost usmjerena je na stvaralački (kreativni) proces u kojem učenik izražava svoje ideje, misli, osjećaje, vrijednosti i stavove koristeći se različitim likovnim materijalima, medijima, likovnim i vizualnim jezikom i umjetničkim konceptima. Pritom se primjenjuje terapijski učinak umjetnosti.

Domena B. Doživljaj i kritički stav stavlja naglasak na istraživanje i doživljaj vizualne okoline i umjetničkih djela emocionalnim, asocijativnim i intelektualnim pristupom. To pridonosi razvoju percepcije, recepcije, komunikacijskih vještina i kritičkoga mišljenja.

Domena C. Umjetnost u kontekstu usmjerava učenika na povezivanje sadržaja nastave Likovne kulture s iskustvima iz svakodnevnoga života pa se likovna umjetnost prepoznaje kao jedan od načina komunikacije s okolinom te kao sastavni dio života svakoga čovjeka.

1.3. Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda

Vrednovanje je sustavno praćenje učenika u procesu učenja i poučavanja. Elementi vrednovanja proizlaze iz domena nastavnoga predmeta Likovna kultura ukazujući na različite aspekte znanja, sposobnosti i vještina učenika. Metode, načini i postupci vrednovanja trebaju biti primjereni razvojnim osobitostima svakoga učenika te usklađeni s preporukama stručnoga tima za pojedino područje.

Kontinuirano praćenje učenika obuhvaća vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenoga.

¹ Izrazi koji se upotrebljavaju u ovim Smjernicama, a imaju rodno značenje, bez obzira na to jesu li u muškome ili ženskom rodu, uvijek na jednak način obuhvaćaju i muški i ženski rod.

Proces određivanja kriterija vrednovanja započinje početnom procjenom učenikovih sposobnosti, znanja, vještina i interesa na početku svake nastavne godine.

Početna procjena u nastavi Likovne kulture uključuje:

- razvijenost vizualne percepcije i senzorne osjetljivosti
- razvijenost finih motoričkih sposobnosti (u odnosu na likovne alate i materijale)
- prepoznavanje osnovnih likovnih pojmova
- učenikovu motivaciju i interese.

Vrednovanje za učenje

Vrednovanje za učenje provodi se tijekom čitavoga procesa učenja i poučavanja i ima višestruku ulogu:

- kvalitativne povratne informacija učeniku
- motivacije za učenje
- putokaza za unaprjeđenje i planiranje budućega učenja i poučavanja.

Prikupljanje podataka kod vrednovanja za učenje u nastavi Likovne kulture uključuje:

- učiteljevo praćenje učenikova prolaska etapama stvaralačkoga procesa i analizu radova (učenička aktivnost, analiza učenikova rada)
- učiteljevo opažanje učenikova ponašanja tijekom individualnoga rada ili rada u paru i skupini
- učenikov portfolio (likovna ili digitalna mapa), koji može uključivati učeničke radove, skice, fotografije radova itd.

Vrednovanje za učenje uvijek je usmjereno na učenikov napredak u odnosu na postavljene ishode, odnosno usporedbu trenutačnih učenikovih postignuća s početnom procjenom učenikovih sposobnosti, znanja, vještina i interesa. Ono stoga omogućuje kriterijsko vrednovanje – fokus stavlja na praćenje napretka pojedinoga učenika umjesto na međusobno uspoređivanje i rangiranje učenikova napretka u skupini. Jedna je od poželjnih metoda za kriterijsko vrednovanje primjena lista za procjenu i praćenje učenika.

Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje kao učenje podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja uz stalnu učiteljevu podršku. Uvažavajući alternativne oblike komunikacije, učitelj potiče učenika u davanju povratne informacije.

Vrednovanje kao učenje uključuje:

- iskazivanje stupnja zadovoljstva stvaranjem
- iskazivanje zadovoljstva vlastitim likovnim radom.

Vrednovanje naučenoga

Vrednovanje usvojenih znanja, vještina i stavova u nastavi likovne kulture usklađuje se s definiranim odgojno-obrazovnim ishodima kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura, razradom ključnih sadržaja ishoda te razinom usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda „dobar“.

Načini prikupljanja podataka u svrhu vrednovanja naučenoga jesu:

- bilješke o sustavnom praćenju učenikove aktivnosti
- samostalni i skupni stvaralački radovi učenika.

Usvojenost znanja iskazuje se opisnom ocjenom razine usvojenosti: potpuno usvojeno, djelomično usvojeno te nije usvojeno.

Elementi vrednovanja u nastavnom predmetu Likovna kultura:

A. Stvaralaštvo (stvaralački proces):

- produkcija ideje: Učenik izražava vlastitu ideju likovnim radom koristeći se različitim likovnim elementima poput boje, oblika i materijala.
- stvaranje originalnih ideja: Učenik nudi vlastitu interpretaciju teme izbjegavajući šablonske prikaze i razvijajući individualni pristup kreativno se koristeći različitim likovnim elementima.
- sposobnost improvizacije: Učenik improvizira tijekom likovnoga stvaranja prilagođavajući se novim idejama i materijalima te pokazuje fleksibilnost u radu.
- refleksija i samorefleksija: Učenik razmatra vlastiti rad i prepoznaje što je postigao, uz učiteljevu potporu, te na temelju toga planira sljedeće korake u stvaralačkom procesu.

Načini praćenja: razgovor s učenikom, skice i likovni ili vizualni rad.

B. Produktivnost (likovni i vizualni izraz: realizacija ideje u formi, materijalu i mediju):

- uporaba likovnoga jezika, materijala i tehnika: Učenik primjenjuje osnovne likovne pojmove, te se uspješno koristi različitim materijalima i tehnikama, uz podršku u prilagodbi alata i postupaka.
- sposobnost improvizacije: Učenik prilagođava svoj rad novim idejama ili neočekivanim okolnostima improvizirajući materijalima ili tehnikama kojima se koristi.
- estetska osjetljivost: Učenik prepoznaje osnovne estetske elemente (boje, oblike, teksture) i primjenjuje ih u radu kako bi stvorio vizualno skladan likovni rad.
- interpretacija teme i način prikaza motiva: Učenik interpretira zadanu temu u skladu sa sposobnostima koristeći se jednostavnim motivima i vizualnim prikazima.
- uloženi trud i dovršenost radova: Učenik pokazuje trud u svim fazama rada te uz podršku i prilagodbu uspijeva dovršiti likovni rad.

Načini praćenja: likovni ili vizualni rad.

C. Kritičko mišljenje i kontekst (način na koji učenik sagledava proces stvaranja i njegov rezultat):

- analiza i vrednovanje stvaralačkoga procesa: Učenik promišlja o procesu stvaranja likovnoga rada analizirajući što je postigao i prepoznajući osnovne elemente svojega rada uz učiteljev poticaj.
- analiza i vrednovanje vlastitih i tuđih radova: Učenik izražava jednostavno mišljenje o svojem i radu drugih učenika pokazujući sposobnost vrednovanja prepoznavanjem truda i osnovnih estetskih značajka.
- povezivanje teme, izraza i konteksta: Učenik prepoznaje osnovne poveznice između zadane teme, likovnoga izraza i svoje okoline te pokazuje razumijevanje konteksta u kojem nastaje umjetničko djelo.
- estetska osjetljivost: Učenik reagira na estetske elemente likovnih djela, prepoznaje osnovne vizualne značajke i razvija jednostavan osjećaj za ljepotu u umjetničkim radovima i okolini.

Načini praćenja: razgovor, likovni ili vizualni rad.

Procjena generičkih kompetencija

Učitelj daje opisnu procjenu generičkih kompetencija: odgovornosti, samostalnosti i samoinicijativnosti, komunikacije i suradnje:

- odgovoran pristup radu, motivacija, aktivno sudjelovanje u svim etapama učenja i poučavanja, uvažavanje mišljenja drugih, samoinicijativnost u radu
- stupanj suradničkoga učenja i komunikacije, tolerancija, uvažavanje i vrednovanje tuđega mišljenja, aktivnost u radu u skupini ili u radu u paru, doprinos radu skupine.

2. Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnoga predmeta Likovna kultura

2.1. Strategije učenja i poučavanja

Nastavni predmet Likovna kultura osmišljen je tako da učenici praktičnim radom sudjeluju u stvaralačkim aktivnostima. Odgojno-obrazovni ishodi postavljeni su tako da sustavnim, cjelovitim pristupom učenju i poučavanju potiču samoregulaciju i razvijaju kod učenika različite komunikacijske kanale služeći se glazbenim/auditivnim i likovnim/vizualnim jezikom, refleksijom i vođenom komunikacijom.

Učenje i poučavanje nastavnoga predmeta Likovna kultura ostvaruje se planiranim domenama prema planiranim odgojno-obrazovnim ishodima. Vještine se povezuje i nadograđuje na prethodno naučenu vještinu, a stečene vještine proširuju se i usavršavaju. Učitelj osigurava uvjete za poučavanje odabirom najučinkovitijih metoda koje potiču učenikovo aktivno sudjelovanje u skladu s njegovim potencijalima. Neki od nužnih preduvjeta jesu osiguravanje sigurnih prostornih i materijalnih uvjeta, strukturiranje prostora, vremena i materijala, prilagodba komunikacije i zahtjeva te motivacija učenika.

U nastavnom predmetu Likovna kultura naglasak se stavlja na strategije, metode i postupke koji proširuju mogućnosti izražavanja i interakcije učenika, potiču razvoj fine i grube motorike, emocionalnu regulaciju. Učenicima se omogućuje povezivanje sadržaja učenja s kontekstom svakodnevnoga života, odnosno s njihovim osobnim, društvenim i kulturnim okolnostima. Nastavne strategije i aktivnosti u nastavi Likovne kultura mogu se odnositi:

- na multisenzoričko učenje
- na situacijsko učenje
- na iskustveno učenje
- na projektno učenje
- na učenje izdvojenih praktičnih aktivnosti
- na učenje pomoću multimedijalnih sadržaja
- na prezentacijsko-radno učenje
- na učenje stvaranjem
- na praktičan rad.

Multisenzoričko učenje

Multisenzoričko učenje jest pristup učenju koji spaja više modaliteta (osjetilnih sustava), prvenstveno vizualnih, slušnih, kinestetičkih, taktilnih, olfaktornih, gustativnih i vestibularnih, kako bi učenici s teškoćama u razvoju učinkovitije usvajali znanja i vještine te tako upravljali procesom vlastitoga učenja koristeći se svojim maksimalnim potencijalom. Ovaj je način učenja ključan jer omogućuje učenicima da obrađuju informacije različitim kanalima, čime se poboljšava razumijevanje i zadržavanje informacija. Važno je pritom poznavati učenikov senzorni profil te tomu prilagoditi učenje i poučavanje.

Primjer aktivnosti

Izrada taktilne slike od različitih materijala kao što su pamučna vuna, pijesak, guma, različite tkanine i slično. Učenici rukama dodiruju različite materijale kako bi osjetili različite teksture dok ih učitelj verbalno usmjerava i potiče na opisivanje vizualnoga i taktilnog doživljaja materijala koji istražuju. Time se stimuliraju vizualni, taktilni i auditivni senzori, a učenici se angažiraju različitim modalitetima.

Metoda rada

Kombinacija slušanja (učiteljeva uputa), gledanja (boje i oblici) i dodirivanja (teksture) omogućuje učenicima s autizmom i višestrukim teškoćama lakše povezivanje sa sadržajima učenja i održavanje koncentracije tijekom rada na zadatku.

Situacijsko učenje

Podrazumijeva učenje u stvarnim i/ili simuliranim situacijama tako da učenici aktivno sudjeluju u svakodnevnim praktičnim aktivnostima. Naglašava važnost konteksta i okružja u kojem se određeno učenje odvija. Situacijsko učenje integrira prethodno stečena znanja i vještine i stavlja naglasak na primjenu u stvarnoj situaciji.

Primjer aktivnosti

Izrada jednostavnoga predmeta, koji ima praktičnu primjenu, primjerice, posudice za olovke od gline. Tijekom ove aktivnosti učenici rade u stvarnim ili simuliranim uvjetima, primjerice, oblikovanje glinenoga predmeta, sušenje i bojenje. Ova aktivnost integrira praktične životne vještine, poput finih motoričkih vještina te osjećaja za prostor.

Metoda rada

Učenici u stvarnim situacijama, kao što su svakodnevne aktivnosti (izrada uporabnih predmeta), usvajaju znanja i razvijaju vještine u kontroliranim uvjetima gdje se naglašava praktična primjena stečenih vještina.

Iskustveno učenje

Podrazumijeva aktiviranje već stečenoga iskustva učenika, ali se potiče i stvaranje novih iskustava. Cilj je iskustvenoga učenja cjelovito i sveobuhvatno usvajanje, primjena te generalizacija praktičnih znanja i vještina uz primjenu vještina vizuomotorne koordinacije, komunikacije, socijalizacije, perceptivno motoričkih i spoznajnih sposobnosti. Situacijsko je učenje prvi korak iskustvenoga učenja.

Primjer aktivnosti

Sadnja biljke u ukrašenoj posudi, koju su učenici sami izradili. Aktivnost uključuje sve faze od oblikovanja i dekoracije posude do sadnje biljke. Učenici se koriste motoričkim vještinama tijekom modeliranja i oslikavanja, a zatim uče o prirodnim procesima brinući se o biljci (korelacije s Vještinama svakodnevnoga života, Domaćinstvom, Prirodom i sl.).

Metoda rada

Učenici primjenjuju već stečena znanja (modeliranje, slikanje) i stječu nova (sadnja biljke) uz mogućnost praćenja rasta biljke i generalizaciju znanja o prirodi i odgovornosti.

Projektno učenje

Uključuje izradu konkretnoga rada ili proizvoda. Učenike se potiče na osmišljavanje i planiranje jednostavnih projekata, koje izrađuju i prezentiraju. Tijekom realizacije projekta učenici dolaze u kontakt s različitim materijalima i alatima. U tom procesu učenici uz primjerenu podršku aktivno sudjeluju i surađuju.

Primjer aktivnosti

Izrada skupnoga murala u kojem svaki učenik pridonosi izradom jednoga dijela cjeline ili se koristi različitim materijalima. Primjerice, jedan učenik slika pozadinu, drugi dodaje reljefne elemente od papira ili tkanine.

Metoda rada

Učenici surađuju kako bi izradili zajednički rad, čime razvijaju socijalizaciju, suradnju i međusobno se podržavaju. Svaki korak projekta, od planiranja do završne prezentacije, prilagođava se sposobnostima i interesima učenika.

Učenje izdvojenih praktičnih aktivnosti

Podrazumijeva uvježbavanje dijelova zadatka, koji su izdvojeni iz složenijih aktivnosti i prethodno precizno osmišljeni u skladu s potrebama učenika. Konkretni zadatci omogućuju učenicima primjenu i usavršavanje određenih postupaka (primjerice, crtanje jednostavnih crta ili oblikovanje jednostavnih oblika od gline). Kako bi povećali učenikovu uspješnost, aktivnosti se mogu ponavljati i prilagođavati. Zadatci se ponavljaju u kratkim intervalima kako bi učenici ostali motivirani i usredotočeni.

Primjer aktivnosti

Učenici prvo uvježbavaju crtanje kruga (izoliran zadatak), a zatim se njime koriste za složenije zadatke poput crtanja lica ili predmeta.

Metoda rada

Ova metoda omogućuje razgradnju složenih zadataka u jednostavnije korake koje učenici uvježbavaju i ponavljaju kako bi postigli uspjeh u složenijem zadatku.

Učenje pomoću multimedijalnih sadržaja

Pomoću multimedijalnih sadržaja učenici dobivaju uvid u dio ili cjelovit zadatak. Podrazumijeva uporabu videomaterijala, digitalnih alata, animacija i prezentacija kojima se prikazuju autentične situacije.

Primjer aktivnosti

Uporaba videouputa za izradu jednostavnoga crteža ili skulpture. Učenici prate korake u videu i istodobno, uz učiteljevu podršku, izvode zadatak.

Metoda rada

Digitalni alati omogućuju izradu materijala pomoću kojih učenici vizualiziraju procese i korake koje trebaju pratiti te im istodobno olakšavaju razumijevanje složenih zadataka.

Prezentacijsko-radno učenje

Pružila učenicima mogućnost predstavljanja radova na izložbama i manifestacijama u školi i/ili zajednici i sudjelovanje na natjecanjima na lokalnoj i državnoj razini. Navedene aktivnosti omogućuju učenicima sudjelovanje u planiranju, pripremi i prezentaciji rezultata rada. Učenici tako pridonose školskoj zajednici i razvijaju prezentacijske, socijalne i organizacijske vještine. Ove aktivnosti istodobno osnažuju učenike da budu aktivni sudionici svojega obrazovanja.

Primjer aktivnosti

Organizacija izložbe učeničkih radova u školi ili zajednici. Učenici sudjeluju u izradi likovnih radova, postavljanju izložbe i predstavljanju svojih djela posjetiteljima.

Metoda rada

Ova metoda omogućuje učenicima da razvijaju socijalne i prezentacijske vještine. Aktivno sudjelovanje u cjelokupnom procesu jača samopouzdanje učenika i osjećaj postignuća.

Učenje stvaranjem

Učenje stvaranjem odnosi se na proces u kojem učenici izrađuju vlastite proizvode ili osmišljavaju rješenja kako bi naučili ili primijenili naučeno. Učenje stvaranjem prilagođava se učenicovim individualnim jakim stranama vizualnim izražavanjem, manipulacijom predmetima ili korištenjem digitalnim alatima. Cilj učenja stvaranjem jest da učenik dobije priliku biti autentičan u svojem radu, kreativno se izražavati te spontano primjenjivati vještine i znanja u praktičnim zadacima.

Primjer aktivnosti

Izrada personaliziranoga dnevnog rasporeda oslikavanjem korica. Učenici kreiraju osobne rasporede prema svojim preferencijama koristeći se različitim likovnim tehnikama.

Metoda rada

Ova metoda pruža prostor za individualizaciju i stvaranje, što učenicima omogućuje primjenu vještina čime se osnažuje njihovo samopouzdanje.

Praktičan rad

Cilj učenja praktičnim radom jest omogućiti učenicima stjecanje praktičnih i životnih vještina koje će im pomoći u stjecanju i razvijanju samostalnosti u svakodnevnom životu. Praktičnim radom učenici, osim manipulativnih vještina, razvijaju i kognitivne, organizacijske, socijalne, emocionalne i motoričke vještine. Praktičan rad razvija cjelokupan spektar kompetencija, koje podržavaju svakodnevni život, neovisnost i integraciju učenika u širu zajednicu.

Primjer aktivnosti

Izrada jednostavnih predmeta za svakodnevnu uporabu, kao što su platnene torbe. Učenici prvo oslikavaju torbu, a zatim se njome koriste u svakodnevnim aktivnostima.

Metoda rada

Praktičan rad omogućuje učenicima stjecanje konkretnih vještina i razvijanje samostalnosti jer se izrađenim predmetima koriste u svakodnevnom životu.

2.2. Strategije podrške

Strategije podrške uključuju prilagodbu metoda, sredstava, zahtjeva, vremena, postupaka i oblika rada. Odabir podrške primjerene učeniku proizlazi iz rezultata inicijalne procjene i uzima u obzir učenikove osobitosti vodeći računa o primjeni najmanje nametljive (intruzivne) vrste podrške. Strategije podrške primjenjuju se u svim sastavnicama nastave. Međusobno se isprepliću i sljedeće su za pojedinoga učenika u odnosu na poučavanje, učenje i vrednovanje. Podršku dijelimo:

- na vizualnu podršku
- na verbalnu podršku
- na fizičku podršku
- na spoznajnu podršku
- na socijalnu podršku
- na podršku pomoću asistivne tehnologije
- na podršku strukturiranjem
- na senzornu podršku
- na emocionalnu podršku.

Vizualna podrška

Neizostavan je oblik podrške kojim se koristi u učenju i poučavanju učenika s teškoćama, posebice s učenicima s poremećajima iz spektra autizma. Predstavlja konkretan i opipljiv podsjetnik dajući dovoljno vremena za procesuiranje informacije. Vizualna podrška podrazumijeva prikaz informacija na vizualno jasan način. Također, podrazumijeva uporabu predmeta, fotografija, crteža i pisane riječi te je neizostavna u organizaciji rada i tijeka sata. U tom kontekstu podrazumijeva: rasporede (dnevni raspored, individualni raspored), pravila i upute (*Stop!*), komunikaciju slikama (komunikacijska ploča, komunikacijska knjiga), suradnju i motivaciju (ploče izbora, *Prvo... onda...*, *token* sustav nagrađivanja), organizaciju prostora (označavanje prostora za rad i materijala), izražavanje emocija (vizualni prikazi za učenje emocija i samoregulacije), poučavanje socijalnih vještina (prikaze socijalnih situacija u slikama) i razvijanje samostalnosti (analiza zadatka). Konačan cilj vizualne podrške jest omogućiti učeniku obavljanje zadatka od početka do kraja bez prisutnosti i nadzora druge osobe, čime se učeniku osigurava prilika za razvoj samostalnosti u radu.

Verbalna podrška

Verbalna je podrška vrsta pomoći kada učitelj govori učeniku što treba činiti tijekom izvršavanja zadatka. Kod ove vrste podrške važno je umanjivati učenikovu ovisnost o verbalnom vođenju te je postupno uklanjati. Verbalna podrška podrazumijeva uporabu jednostavnoga jezika i provjeravanje razumijevanja upute kako bi učenje bilo uspješno.

Fizička podrška

Fizička podrška uključuje fizičko vođenje učenika tijekom izvršavanja određenoga zadatka ili ponašanja. Može biti puna ili djelomična. Puna podrška predstavlja podršku gdje učenika u potpunosti vodimo tijekom zadatka. Podrška je djelomična kad je učitelj, kako učenik usvaja vještinu, oslabljuje i ne kontrolira u potpunosti učenikove pokrete. Podršku postepeno smanjujemo slabeći dodir i udaljujući se. Podrška modeliranjem bazira na oponašanju određene vještine. Učitelj izvodi korake nekoga zadatka ili ponašanja pred učenikom koji prati i ponavlja učiteljeve radnje. Modeliranjem se koristimo kada učenik ima usvojenu vještinu oponašanja.

Pokazivanje uključuje gestu ili pokazivanje ispravnoga odgovora nakon naloga. Ova se podrška uklanja tako što se produlji vrijeme između naloga i pružanja podrške ili pomicanjem prsta sve dalje od ispravnoga odgovora.

Pozicioniranje je postavljanje učenika pred pripremljen poznat zadatak kako bi ga učenik sam riješio.

Spoznajna podrška

Spoznajna podrška odnosi se na razradu ishoda primjerenu učenikovim spoznajnim sposobnostima te podršku u predstavljanju sadržaja učenja i provođenju aktivnosti učenja. Podrazumijeva uporabu pomagala i simbola organiziranih prema složenosti, od jednostavnijih i konkretnih prema složenijim i apstraktnim. Razdvajanje i organiziranje informacija omogućuje postupnu obradu informacija i smanjeno kognitivno opterećenje. Spoznajna podrška podrazumijeva: prikaz složenijih informacija u manjim dijelovima, manji broj zadataka, podjelu zadataka na manje dijelove, slijed zadataka od konkretnoga prema apstraktnom, odnosno od jednostavnoga prema složenijem, postupno uvođenje novoga, povezivanje novoga s poznatim.

Socijalna podrška

Socijalna podrška uključuje motivaciju učenika, primjenu pravila ponašanja i samoregulaciju. Dajući pozitivnu povratnu informaciju, izgrađujemo učenikovo samopouzdanje, što je ključno za uspješno učenje. Poticanjem rada u skupini, uz jasno definiranje pravila, razvijaju se navike suradničkoga učenja.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Odnosi se na primjenu informacijsko-komunikacijske tehnologije u neposrednom radu. Preciznije, podrazumijeva primjenu niskotehnoških, srednjotehnoških i visokotehnoških uređaja u neposrednom radu. Asistivna tehnologija uključuje sve uređaje, opremu, računalne programe ili druge proizvode za povećanje, održavanje ili poboljšavanje funkcionalnih sposobnosti učenika s teškoćama.

Podrška strukturiranjem

Podrška strukturiranjem odnosi se na strukturiranje vremena, prostora, materijala i aktivnosti. Strukturiran način poučavanja olakšava usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda. Podrazumijeva da okolina, aktivnosti i materijali kojima se radi budu organizirani tako da optimiziraju usvajanje znanja i vještina, čime se pospješuje samostalnost i smanjuje frustracija. Ovu je vrstu podrške posebno važno primjenjivati u neposrednom radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma.

Senzorna podrška

Podrazumijeva senzornu prilagodbu okružja vodeći pritom računa o senzornom profilu učenika. Ova je vrsta podrške posebno važna za učenike s poremećajem iz spektra autizma. Kreirajući okružje usmjereno na učenika, potiče se stimulacija ili provodi desenzibilizacija u odgovarajućem sustavu senzorne integracije (vestibularni, proprioceptivni, taktilni, auditivni, vizualni, olfaktorni i gustativni).

Emocionalna podrška

Odnosi se na pružanje sigurnoga, poticajnog i razumijevajućeg okružja. Emocionalnom podrškom naglasak se stavlja na smanjenje tjeskobe, frustracije i stresa te izgradnju povjerenja, emocionalne stabilnosti i samopouzdanja, što je osnova za uspješno učenje. Stvaranjem okružja gdje se učenici osjećaju prihvaćeni, bez straha od pogrešaka ili kritike, potiče se njihova spremnost za sudjelovanje i učenje. Emocionalna podrška pomaže učenicima s teškoćama da se lakše nose s izazovima, razviju pozitivan stav prema učenju i izgrade samopouzdanje.

3. Primjeri godišnjih izvedbenih kurikula (GIK-ova) i prijedlozi aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnoga predmeta Likovna kultura

U nastavku ovih smjernica prikazani su okvirni primjeri godišnjih izvedbenih kurikula. Temeljni dokumenti za planiranje i izradu GIK-ova jesu *Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Likovna kultura* u okviru *Posebnih nastavnih planova i program za osnovnu i srednju školu za učenike s teškoćama u razvoju* i *Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Likovna i Glazbena kultura* u okviru *Posebnoga nastavnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s teškoćama u razvoju* te *Posebnog nastavnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života za učenike s poremećajem iz spektra autizma za osnovnu školu* doneseni odlukom Ministarstva znanosti i obrazovanja.

Učitelj ima obvezu izraditi GIK čije su zadane sastavnice: naziv predmeta, razvojni ciklus (dobna skupina), godišnji i mjesečni broj sati, mjesečna razrada po temama, odgojno-obrazovni ishodi, razrada ishoda i povezanost s međupredmetnim temama u formi koju samostalno odabere (misli se na grafički izgled GIK-a).

Međutim, učitelj ima autonomiju u organizaciji tema i sadržaja kojim će ostvariti odgojno-obrazovne ishode. Također, učitelj samostalno odabire odgojno-obrazovne ishode iz temeljnoga dokumenta (kurikula) i raspoređuje ih po mjesecima. U temeljnom je dokumentu (kurikulu) prikazana predložena razrada ishoda, a učitelj, prema potrebi i poštujući razvojne osobitosti učenika, može dodatno prilagoditi razradu svakoga ishoda.

Međupredmetne teme ugrađuju se u godišnje izvedbene kurikule prema odgojno-obrazovnim ciklusima u kurikulumima međupredmetnih tema za redovne osnovne i srednje škole:

- 1. i 2. razred OŠ te prva dobna skupina (7. – 10. godine) sadrže očekivanja međupredmetnih tema prvoga ciklusa
- 3., 4. i 5. razred OŠ te druga dobna skupina (11. – 15. godine) sadrže očekivanja međupredmetnih tema drugoga ciklusa
- 6., 7. i 8. razred OŠ te treća dobna skupina (16. – 21. godine) sadrže očekivanja međupredmetnih tema trećega ciklusa.

Očekivanja međupredmetnih tema u svim trima ciklusima dodatno se prilagođavaju mogućnostima i osobitostima učenika.

Individualizirani kurikulum

Individualizirani kurikulum (IK) ključni je dokument za prilagodbu odgojno-obrazovnih sadržaja učenicima s teškoćama u razvoju. Izrađuje ga edukacijski rehabilitator ili predmetni učitelj u suradnji sa stručnim suradnicima škole s ciljem da se svakom učeniku osigura primjerena podrška tijekom učenja, poučavanja i vrednovanja njegovih postignuća. U planiranju individualiziranoga kurikula ključna su tri koraka:

1. početna procjena učenikovih odgojno-obrazovnih i razvojnih potreba
2. planiranje prilagođenih odgojno-obrazovnih ishoda, individualiziranih postupaka i strategija podrške i vrednovanja
3. vrednovanje ostvarenosti prilagođenih odgojno-obrazovnih ishoda.

Planiranje IK-a započinje procjenom učenikovih odgojno-obrazovnih i razvojnih potreba. Tijekom ovoga koraka prikupljaju se podatci o učenikovim snagama, slabostima i specifičnim potrebama kako bi se odredila početna razina njegovih sposobnosti te područja koja zahtijevaju prilagodbe i podršku. Sljedeći korak uključuje detaljno planiranje prilagodbe odgojno-obrazovnih ishoda, individualizirane podrške i prilagodaba u učenju, poučavanju i vrednovanju. To podrazumijeva definiranje strategija, metoda i resursa koji će učeniku pomoći ostvariti odgojno-obrazovne ishode. Na kraju, kontinuiranim se vrednovanjem prati učenikov napredak i procjenjuje ostvarivanje planiranih ishoda, što omogućuje dodatne prilagodbe i usklađivanje sadržaja IK-a s učenikovim potrebama.

Individualiziranim je kurikulumom osigurano kontinuirano praćenje učenikova napretka te fleksibilnost u prilagodbi sadržaja, metoda i aktivnosti. Ako učenik ne postigne ishode predviđene IK-om, planiraju se dodatne prilagodbe i aktivnosti kako bi se omogućio razvoj potrebnih vještina i znanja oslanjajući se na sadržaje relevantne za njegovu razvojnu i kronološku dob.

3.1. Prvi razred

3.1.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u prvom razredu osnovne škole

Zadane teme:

- Slika, igra, priča: učenik istražuje različite odnose između slike i priče proizašle iz osobnih doživljaja. Kao poticajem koristimo se igrom, umjetničkim djelima, literarnim i glazbenim predlošcima.
- Vidljivo – nevidljivo: učenik se koristi likovnom ili vizualnom umjetnošću kao mogućnošću istraživanja vidljivoga (svijeta koji ga okružuje) i izražavanja nevidljivoga (unutarnjega svijeta osjećaja i misli).
- Priroda i oblik: učenik istražuje prirodu različitim osjetilima (vizualni opažaj, taktilni i prostorni doživljaj – uočavanje detalja, boja, površina, odnosa veličina i oblika, ritma, građe, oblika itd.).

Izborne teme:

- Prostor u kojem boravim: učenik istražuje oblikovanje prostora u kojem svakodnevno boravi.

PRIMJER GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) ZA NASTAVNI PREDMET LIKOVNA KULTURA – 1. RAZRED				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA (sati)	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Slika, igra, priča (3 sata) Podteme: Točke koje su krenule u šetnju – crte Oblici koji nas okružuju	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i	točka, crta, smještaj likova na plohi olovka, drvene bojice, flomasteri, akvarel

		materijale i postupke pri likovnom izražavanju.	osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	
Listopad	Priroda i oblik (4 sata) Podteme: Priče iz prirode Šuštave slike jeseni Šareni kišobrani – ritam boja i oblika	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.1.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	lik, mrlja, hrapava i glatka površina, smještaj likova na plohi, dugine boje voštane paste, akvarel, trgani kolaž-papir
Studeni	Prostor u kojem boravim (4 sata) Podteme: Naša učionica Naše školsko dvorište/igralište	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i	goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i	smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između, unutar, izvan; ritam, ponavljanje i izmjena oblika; volumen i prostor: građenje, dodavanje i oduzimanje oblika drveni didaktički

		postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.1.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja. PP OŠ LK C.1.1. Učenik prepoznaje određene osobine vizualnog oblikovanje okoline.	osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	materijali, drvene bojice, flomasteri
Prosinac	Vidljivo – nevidljivo (3 sata) Podteme: Vatromet – ritam boja Slike i zvukovi zime	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.1.1. Učenik izražava osobni doživljaj umjetničkog djela. PP OŠ LK B.1.2. Učenik	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3.Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	dugine boje, lik, ritam, ponavljanje i izmjena oblika pastele, kolaž-papir

		izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.		
Siječanj	Slika, igra, priča (4 sata) Podteme: Složi, presloži – rekompozicija umjetničkoga djela Moja prva skulptura	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.1.1. Učenik izražava osobni doživljaj umjetničkog djela. PP OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. osr A.1.4. Razvija radne navike. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	ritam: ponavljanje i izmjena oblika; odnosi: veće, manje, jednako; smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između, unutar, izvan, građenje, dodavanje i oduzimanje oblika kolaž-papir, plastelin ili glinamol/glina
Veljača	Vidljivo – nevidljivo (3 sata) Podteme:	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i	zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje	dugine boje, miješanje boja, lik, mrlja, hrapava i glatka površina

	Dodir, boja i osjećaji Moje ime; mekano poput oblaka, hrapavo poput drveta	odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.1.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.	Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	boje za slikanje prstima, bijela kreda, materijali različitih tekstura
Ožujak	Priroda i oblik (4 sata) Podteme: Buđenje prirode – proljeće u bojama i oblicima Krug, trokut, kvadrat... pronađi nas u prirodi	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.1.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	lik, veće, manje, jednako, miješanje boja, mrlja kolaž-papir, tempere ili gvaš

Travanj	Priroda i oblik (4 sata) Podteme: Uhvati dugu na papiru Ritam proljetne kiše I jež i puž – svatko svoj oblik ima	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.1.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	dugine boje, miješanje boja, ritam: ponavljanje i izmjenjivanje oblika, volumen i prostor: građenje, dodavanje i oduzimanje oblika glinamol ili plastelin, akvarel, paste
Svibanj	Vidljivo – nevidljivo (4 sata) Podteme: Vremenska prognoza mojih raspoloženja Kolaž prijateljstva	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema	lik, mrlja, odnosi: veće, manje, jednako, smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između fotokolaž-papir, kolaž-papir, paste

		PP OŠ LK B.1.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.		
Lipanj	Slika, igra, priča (2 sata) Podteme: Razredna izložba: Priča o našoj prvoj godini u školi Slikovni pozdrav prijateljima	PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK B.1.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja. PP OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.1.3. Razvija svoje potencijale.	likovna tehnika po izboru učenika

3.1.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u prvom razredu osnovne škole

Tema: Vidljivo – nevidljivo

Odgojno-obrazovni ishodi

PP OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem.

PP OŠ LK A.1.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju.

PP OŠ LK B.1.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.

Ishodi aktivnosti

Učenik povezuje boju s osobnim emocionalnim raspoloženjem.

Učenik imenuje pet do sedam boja.

Učenik se spontano izražava koristeći se različitim alatima za slikanje (spužve, prsti, krpice...).

Učenik izražava svoje zadovoljstvo procesom rada.

Učenik razlikuje hrapave i glatke teksture.

Učeni se koristi materijalima različitih tekstura u likovnom radu.

Učenik prati zadanu kompozicijsku strukturu (oblici slova) oblikujući likovni rad.

Učenik izražava svoje zadovoljstvo procesom rada.

Aktivnosti za učenike prvoga razreda osmišljene su kao niz kraćih zadataka koji se postupno nadograđuju. Trajanje pojedinoga zadatka prati sposobnost održavanja pažnje učenika, omogućuje im bolju kontrolu pojedinih etapa procesa rada te osigurava vrijeme za emotivnu regulaciju. U opisanim je aktivnostima naglasak na senzoričkom istraživanju okoline, povezivanju različitih iskustava te postupnom usmjeravanju učenika od spontanoga likovnog izraza prema njegovoj artikulaciji i većoj kontroli u radu s likovnim materijalima i alatima.

Prva aktivnost: *Dodir, boja i osjećaji*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452428>

Materijali i pribor: veliki bijeli papiri, boje za slikanje prstima, snimke umirujućih zvukova prirode, umirujuća instrumentalna glazba; *Timer 60 min*, piktogrami za prepoznavanje emocija (sretno, tužno, mirno, uzbuđeno).

Opis aktivnosti

Aktivnost počinje senzornom igrom istraživanja tekstura. Slijedi likovno izražavanje: učenici se koriste bojama koje odražavaju njihovo trenutačno raspoloženje te stvaraju likovne radove prstima i materijalima različitih tekstura. Nakon stvaralačkoga dijela učitelj vodi učenike tijekom procesa smirivanja. U završnoj fazi aktivnosti učenici procjenjuju svoje osjećaje i zadovoljstvo radom koristeći se piktogramima te promatraju radove svojih vršnjaka.

Senzorna igra: Učitelj traži od učenika da na piktogramu pokažu kako se osjećaju prije početka aktivnosti. Učenici dodiruju istražuju teksture u taktilnoj kutiji te zatim pokazuju primjere materijale na kojima prepoznaju istraživanu teksturu.

Likovno izražavanje: Učenici se koriste bojama za slikanje prstima i materijalima različitih tekstura kako bi stvorili svoje radove. Učitelj nudi učenicima boje koje mogu dodirivati rukama ili spužvama. Upućuje učenike da odaberu boju koja odražava njihove trenutačne osjećaje ili raspoloženje. Pritom se učenici koriste vizualnom podrškom u obliku skale emocija (tzv. emocionalni termometar). Učenici biraju boje prema svojim trenutačnim emocijama (primjerice, zelena za smirenost, crvena za energiju). Učitelj potiče učenike da imenuju odabrane boje.

Učenici odabranom bojom slobodno slikaju po papiru. Za oslikavanje se mogu koristiti prstima ili materijalima različitih tekstura (spužve, hrapavi materijali). Tijekom ove etape učitelj usmjerava pažnju učenika na osjećaj koji im pruža dodirivanje različitih materijala (glatko, hrapavo, mekano) te ih potiče

na uparivanje njihova doživljaja tih površina s određenim osjećajem. Učitelj podsjeća učenike na senzorno istraživanje s početka sata.

Učitelj potiče učenike da se koriste čitavom površinom papira, tj. da se slobodno kreću rukom po podlozi dok slikaju.

Tijekom procesa slikanja učitelj prati emocionalno stanje učenika. Ako se učenik uznemiri, potrebno je koristiti se prethodno dogovorenim piktogramom na semaforu emocija (Slika 1.). Bojama i teksturama učenik se koristi intuitivno, ovisno o vlastitoj senzornoj reakciji, a učitelj pruža podršku umirujućim verbalnim ili neverbalnim smjernicama.

Regulacija i smirivanje: Nakon stvaralačke faze učitelj vodi učenike tijekom smirivanja koristeći se tihim zvukovima ili umirujućom glazbom. Potiče ih da dodirnu mirne, glatke teksture (primjerice, svilenkastu tkaninu) i opuštaju se.

Vrednovanje: Učenici promatraju svoje radove, a učitelj ih potiče da pokažu na piktogramima kako se sada osjećaju te da iskažu svoje zadovoljstvo radovima i procesom rada (kako su se osjećali tijekom rada). Promatraju radove ostalih učenika pritom ih ne dirajući.

Slika 1. Semafora emocija (primjer)
(Izvor piktograma: <https://arasaac.org/>, pristupljeno 10. 11. 2024.)

Druga aktivnost: *Moje ime – mekano poput oblaka, hrapavo poput drveta*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452429>

Materijali i pribor: karton formata A4 ili A3, bijela kreda, materijali za istraživanje karaktera površine (glatka tkanina, hrapav papir, spužve, pjenasti materijali, brusni papir, vata, aluminijska folija, tkanine), komunikacijska knjiga s čičak trakom ili pričajući raspored, računalo i *Clevy* tipkovnice.

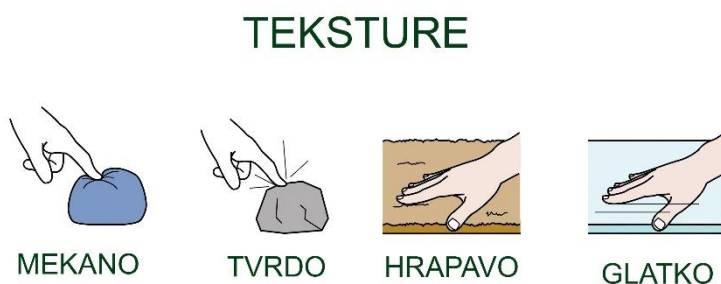
Opis aktivnosti

Aktivnost počinje vježbom slovkanja i pisanja u različitim medijima (tipkovnica, ekran, kreda). Slijedi taktilno istraživanje različitih materijala radi razlikovanja tekstura, ali i senzibilizacije učenika na nove podražaje. Prve se dvije aktivnosti objedinjuju u likovnom zadatku u kojem učenici oblikuju slova svojega imena koristeći se materijalima različitih tekstura.

Na samom početku aktivnosti učenici pomoću *Clevy* tipkovnice (i *ABC Maestro programa*) pišu svoje ime na računalu; prepoznaju slova na tipkovnici te njihov redoslijed u imenu. Svoje ime zatim pišu u aplikaciji *ICT-AAC Pisalica*, na površini tableta prateći pokretom prsta smjer pisanja svakoga pojedinog slova imena. Učenici zatim svoje ime pišu kredama na kartonu (unaprijed pripremljen karton A3 ili A4 formata).

Učitelj zatim stavlja na klupe komade kore drveta i potiče učenike da ih istraže dodirom: *Dotakni koru drveta. Je li ugodna za dodir? Kora drveta je HRAPAVA.* Učitelj zatim postepeno uvodi i stavlja na stol druge materijale različitih tekstura (pamuk, brusni papir, karton, vata, aluminijska folija). Učenici ih dodiruju i istražuju rukama, a učitelj ih usmjerava: *Što još na ovom stolu ima hrapavu površinu?, Što nema hrapavu površinu?, Što misliš, koji materijal bi ti mogao biti ugodan na dodir? Dotakni ga., Pronađi materijal koji je „pod prstima” najbliži ekranu tableta. Ekran tableta je GLADAK....*

Tijekom istraživanja površina učenici se koriste vizualnom podrškom u obliku piktograma (Slika 2.).

Slika 2. Teksture

(Izvor piktograma: <https://arasaac.org/>, pristupljeno 10. 11. 2024.)

Učitelj zatim uvodi učenike u zadatak u kojem će povezati iskustvo pisanja slova i istraživanja različitih površina. Svoje ime koje su napisali kredom u prvom dijelu aktivnosti sada će dodatno likovno obogatiti lijepeći na njega materijale različitih tekstura.

Na stolovima se nalaz kartoni na koje su učenici ranije napisali svoje ime, boje, ljepilo, komadići materijala za lijepljenje (pamuk, različite tkanine, vata, kora drveta, brusni papir, aluminijska folija). Učenici odabiru komadiće materijala te ih lijepe, jedan do drugoga, preko linija slova prateći smjer pisanja slova. Na taj se način potiče razvoj fine motorike i osnovnih vještina prepisivanja. Učitelj potiče učenike da odabiru različite vrste tekstura za svako slovo te pritom učestalo verbalizira pojmove *glatko* i *hrapavo*. Također, potiče učenike da izraze svoj doživljaj površina (mekano, grubo, toplo...) te ga povežu s osjećajima koristeći se karticama emocija prethodno izrađenim pomoću *Boardmaker* softvera. Učenici mogu iznositi svoja zapažanja o materijalima i uz verbalnu podršku ili pomoću komunikacijskih pomagala.

Radovi se izlažu u razredu, a učenici uspoređuju teksture dodirujući radove svojih prijatelja. Učitelj vodi grupnu refleksiju potičući učenike da izraze svoj doživljaj i osjećaje koje su kod njih potaknuli pojedini

materijali i njihove površine. Učitelj potiče učenike da opisujući opetovano dodiruju i istražuju materijale navodeći ih da prevladaju moguće nelagodne osjećaje koje imaju prema određenim površinama.

Učitelj pomaže učenicima postaviti gotove natpise iznad njihovih radnih stolova, čime upotpunjuju i dodatno individualiziraju vlastiti dnevni raspored.

Strategije podrške

Vizualna podrška

Učitelj se koristi jednostavnim vizualnim materijalima (piktogramima, fotografijama) kako bi učenici lakše razumjeli zadatak. Primjerice, koristi se piktogramima za emocije koje učenik može povezati s bojama, karticama s prikazom materijala i emocija (glatko – hrapavo, zadovoljstvo – nezadovoljstvo) i/ili karticama s primjerima slova.

Verbalna podrška

Jasne i kratke verbalne upute prilagođene su razumijevanju učenika. Učitelj se koristi jednostavnim izrazima poput *Pokaži mi crvenu boju.* ili *Dodirni glatku tkaninu ako se osjećaš mirno.* Učitelj daje verbalne upute i usmjerenja kako pravilno oblikovati i slijediti oblik slova. Učitelj tijekom istraživanja i rada na zadatku dodatno opisuje osobine tekstura stvarajući poveznice koje će pomoći učenicima da stvaraju vlastite asocijacije. Primjerice: *Ovo je mekano poput oblaka. Zamisli kako bi bilo ugodno dodirnuti oblak.*

Fizička podrška

Učitelj pomaže učenicima dok rukuju materijalima, izrezuju materijale te postavljaju elemente na podlogu. Učenicima koji trebaju dodatnu pomoć u motoričkom aspektu, učitelj može pridržati ruku dok prate liniju slova. Učitelj može fizički pomoći učeniku istraživati teksture, manipulirati materijalima, primjerice, prstom pokazuje smjer kretanja ruke po papiru kako bi potaknuo učenika na samostalan rad.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Učitelj na početku određenoga dijela aktivnosti postavlja vremensko ograničenje koristeći se pomagalom *Timer 60 minuta* čime daje učenicima mogućnost vizualnoga praćenja protoka vremena. Učitelj izrađuje vizualne materijale potrebne za izvođenje aktivnosti u aplikaciji *Boardmaker*. Učenici se koriste aplikacijom *ABC Maestro*, *Clavey* tipkovnicom te *ICT-AAC Pisalicom* na tabletu ili pametnoj ploči.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost je strukturirana u jasne i predvidljive korake (primjerice, prvo biramo boje, zatim nanosimo boje prstima, na kraju dodajemo teksture). Koraci su prezentirani i vizualno u obliku slikovnoga rasporeda aktivnosti. Učenici tako mogu samostalnije pratiti slijed aktivnosti što ojačava i njihov osjećaj samopouzdanja u radu. Aktivnost je podijeljena u nekoliko kraćih etapa koje se postepeno dopunjavaju. Učitelj učenicima daje jasne upute u svakom dijelu pojedinoga zadatka te naglašava redoslijed radnja.

Socijalna podrška

Učenik sudjeluje u aktivnosti u paru ili manjoj skupini kako bi razvijao socijalne vještine dijeleći materijale, promatrajući vršnjake ili zajednički sudjelujući u zadatku.

Učeniku se daju dodatna objašnjenja navođenjem konkretnih primjera. Primjerice, uporabom didaktičkih materijala poput taktilne kutije, učenik upoznaje pojmove vlastitim iskustvom. Tijekom rada

učitelj učestalo imenuje boje, primjerice: *Zelena te boja smiruje?* ili *Odabrao si zelenu boju.* i sl. te potiče učenike da i sami imenuju boje kojima se koriste kako bi ih lakše zapamtili. Učenici istražujući površine materijala i likovnih radova dijele dojmove u skupini.

Spoznajna podrška

Učitelj postavlja pitanja kojima se usmjerava pažnja. Primjerice: *Je li ovaj materijal gladak ili hrapav?*, *Je li ugodan na dodir?* Vođeno promatranje: učitelj postavlja pitanja kako bi potaknuo promišljanje o redoslijedu i teksturi. Primjerice: *Koje je sljedeće slovo u tvom imenu?*, *Otkud kreće ova strelica (na slovu)?*, *Pogledaj kako se sjaji površina ovoga materijala.*

Senzorna podrška

Učenici su na samom početku aktivnosti (za vrijeme istraživanja materijala) izloženi samo jednoj vrsti materijala, kako bi se spriječila senzorna preopterećenost. Učenici imaju priliku koristiti se različitim teksturama i materijalima kako bi se zadovoljile njihove senzorne potrebe. Učitelj prilagođava senzorne podražaje prema učenikovim reakcijama (primjerice, omogućuje učeniku da dodiruje samo one materijale koje on doživljava kao ugodne). Učitelj prilagođava zvukove i vizualne podražaje kako bi smanjio stresne situacije (primjerice, tiha glazba, svjetla koja se lako mogu prigušiti ili ugasi).

Emocionalna podrška

Učitelj ohrabruje učenike tijekom rada, stvara okruženje u kojem učenici mogu slobodno izraziti svoje doživljaje i osjećaje te u kojem su različita mišljenja i osjećaji jednako vrijedni. Učitelj stvara sigurno i mirno okruženje u kojem učenik može slobodno likovno izražavati svoje osjećaje te aktivno prati emocionalno stanje učenika. Koristeći se piktogramima i asistivnom tehnologijom, pomaže učenicima prepoznati i regulirati emocije tijekom zadatka.

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Učitelj promatra učenikovu reakciju na različite senzorne poticaje (boje, teksture) i temeljem toga mijenja pristup. Ako učenik pokazuje nelagodu na određeni poticaj (primjerice, određenu teksturu), učitelj mu nudi drugi materijal.

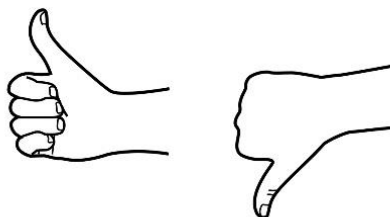
Vrednovanje kao učenje

Nakon aktivnosti učenik se koristi piktogramima (slike 3. i 4.) kako bi pokazao kako se osjećao tijekom rada na likovnom zadatku. Učenik može pokazati materijal koji mu je bio ugodan za korištenje te koji je zvuk ili boja najviše odgovarala njegovu trenutačnom raspoloženju.

Kako se osjećaš?

KAKO TI SE SVIDIO ZADATAK?

Slika 3. i 4. Primjeri samovrednovanja

Vrednovanje naučenoga

Učitelj procjenjuje ostvarenost ishoda temeljem likovnih radova i verbalnih ili neverbalnih iskaza tijekom rada i završne refleksije.

Moguće je vrednovati sva tri elementa prema kriterijima:

- stvaralaštvo: uživanje u aktivnost slikanja i sposobnost spontanoga izražavanja
- produktivnost:
 - uporaba različitih tekstura u likovnom radu
 - preciznost (praćenje oblika slova) pri lijepljenju
- kritičko mišljenje i kontekst:
 - imenovanje pet do sedam različitih boja
 - stvaranje poveznica među pojmovima i iskustvima (primjerice, povezivanje boje s osobnim raspoloženjem)
 - razlikovanje glatke i hrapave površine na različitim materijalima.

3.2. Drugi razred

3.2.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u drugom razredu osnovne škole

Zadane teme:

- Slika, igra, priča: učenik istražuje različite odnose između slike i priče proizašle iz osobnih doživljaja. Kao poticajem se koristimo igrom, umjetničkim djelima, literarnim i glazbenim predlošcima.
- Svijet u meni: učenik likovnim ili vizualnim izražavanjem istražuje i izražava svoj svijet osjećaja i misli.
- Svijet oko mene: učenik likovnim i vizualnim izražavanjem istražuje i komentira svijet koji ga okružuje (bliže i dalje okružje).
- Priroda i čovjek: učenik istražuje međuodnos čovjeka i prirode i izražava ih likovno i vizualno (uočavanje promjena u prirodi i uplitanja čovjeka u prirodu te briga o prirodi i okolišu).

Izborne teme:

- Komunikacija: učenik istražuje povezanost vizualne komunikacije i sporazumijevanja među ljudima (oblicima, bojama, veličinama, položajima, smjerovima itd.).

PRIMJER GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) ZA NASTAVNI PREDMET LIKOVNA KULTURA – 2. RAZRED				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO- OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO- OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Slika, igra, priča (3 sata) Podteme: Boje koje se šeću nebom – dugine boje Igra krugova i kvadrata – ritam likova na plohi	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.2.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjeća pri učenju i rješavanju problema. uku C.1.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje te kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	točka, crta, dugine boje, miješanje boja, lik, mrlja akvarel, kolaž-papir

Listopad	Svijet u meni (6 sati) Podteme: Moj osmijeh, moje lice Mapa prijateljstva Osjećajne lutke Lutkarska predstava <i>Ples osjećaja</i>	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.2.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja. PP OŠ LK C.2.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. uku A.1.3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije. uku C.1.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje te kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	točka, crta, dugine boje, miješanje boja, lik, mrlja, odnosi: veće, manje, jednako flomaster, kolaž-papir, fotokolaž- papir, drvene bojice, konopci ili niti vune, improvizirani materijali za izradu lutke, karton
Studeni	Svijet oko mene (3 sata) Podtema: Moj put do škole – orijentacija u prostoru i na plohi	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i	ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima. ikt A.1.1. Učenik uz učiteljevu pomoć odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje jednostavnih zadataka.	crta, lik, smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između, unutar, izvan kolaž-papir, pastel

		postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK C.2.1. Učenik prepoznaje određene osobine vizualnog oblikovanja okoline.	uku A.1.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi jednostavnim strategijama učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz pomoć učitelja. uku D.1.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. odr A.1.1. Prepoznaje svoje mjesto i povezanost s drugima u zajednici.	
Prosinac	Priroda i čovjek (2 sata) Podteme: Zimski krajolik Božićne lampice – ritam i kompozicija boja	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.2.1. Učenik izražava osobni doživljaj umjetničkog djela. PP OŠ LK B.2.2.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. uku B.1.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena	lik, mrlja, ritam: ponavljanje i izmjena oblika bijela kreda i kreda u boji, ugljen, monotipija

		Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja. PP OŠ LK B.2.1. Učenik izražava osobni doživljaj umjetničkog djela.	Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio. uku C.1.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje te kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	
Siječanj	Komunikacija (4 sata) Podteme: Maska Znakovi oko nas	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK C.2.1. Učenik prepoznaje određene osobine vizualnog oblikovanja okoline.	ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije. osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu. uku B.1.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio. uku C.1.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje te kontrolira neugodne emocije i raspoloženja	lik, odnosi: veće, manje, jednako; smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između flomasteri, kolaž-papir

			tako da ga ne ometaju u učenju. uku D.1.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.	
Veljača	Svijet u meni (3 sata) Podteme: Red – nered, sklad – nesklad Kada slušam glazbu,...	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.2.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja. PP OŠ LK C.2.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. uku C.1.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje te kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	lik, mrlja, dugine boje, miješanje boja, smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između otiskivanje spužvom, tempera, akvarel
Ožujak	Svijet oko mene (ožujak 4)	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	volumen i prostor: građenje, dodavanje i

	Podtema: Čarobni dvorac – gradimo, organiziramo	poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.2.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.	osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu. osr C.1.3. Pridonosi skupini. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi jednostavnim strategijama učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz pomoć učitelja. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. uku B.1.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio. uku C.1.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje te kontrolira neugodne emocije i raspoloženja	oduzimanje oblika ritam: ponavljanje i izmjena oblika odnosi: veće, manje, jednako dugine boje ambalaža i drugi materijali, tempere
--	---	---	---	--

			tako da ga ne ometaju u učenju. uku D.1.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. pod A.1.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja. goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.	
Travanj	Priroda i čovjek (4 sata) Podteme: Proljetna livada Dotakni krošnje	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju.	zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	dugine boje, mrlja, hrapava i glatka površina gvaš, trgani i gužvani papir
Svibanj	Slika, igra, priča (4 sata) Podteme: Sastavimo crtež zajedno Najdraža slikovnica	PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP OŠ LK B.2.1. Učenik izražava osobni doživljaj umjetničkog djela.	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. osr A.1.4. Razvija radne navike.	točka, crta, lik, odnosi: veće, manje, jednako olovka, flomaster, paste

		PP OŠ LK B.2.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja. PP OŠ LK C.2.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	uku A.1.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi jednostavnim strategijama učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz pomoć učitelja uku B.1.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio. uku C.1.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje te kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	
Lipanj	Komunikacija (2 sata) Podtema: Završna izložba	PP OŠ LK B.2.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja. PP OŠ LK C.2.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. osr C.1.3. Pridonosi skupini. uku B.1.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio.	

			goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.	
--	--	--	--	--

3.2.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u drugom razredu osnovne škole

Tema: Osjeti i osjećaji

Odgojno-obrazovni ishodi

PP OŠ LK A.2.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem.

PP OŠ LK A.2.2. Učenik razlikuje likovne materijale i postupke pri likovnom izražavanju.

PP OŠ LK B.2.2. Učenik izražava vlastiti doživljaj likovnih radova i procesa stvaranja.

PP OŠ LK C.2.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.

Ishodi aktivnosti

Učenik razlikuje dijelove lica i njihov raspored u svom likovnom radu.

Učenik razlikuje materijale i tehnike korištene u izradi likovnoga rada.

Učenik izražava svoje zadovoljstvo procesom rada.

Učenik organizira različite vizualne elemente na plohi.

Učenik pridaje značenja određenim oblicima i bojama koristeći se jednostavnim asocijacijama.

Učenik surađuje u izradi zajedničkoga likovnog rada.

Učenik izrađuje jednostavne lutkarske likove.

Učenik prepoznaje lutkarsku predstavu kao produkt likovnoga stvaralaštva.

Učenik prikazuje emocije likovnim radom, pokretom i jednostavnim gestama.

Učenik se koristi lutkama za igrokaz o prijateljstvu i osjećajima.

Četiri opisane aktivnosti potiču učenike da istražuju vlastite emocije i odnose koje ostvaruju s drugim učenicima. U trećoj i četvrtoj aktivnosti ove se dvije teme isprepliću u pripremi i izvedbi kratke lutkarske predstave. Predviđeni zadatci omogućuju učenicima da upoznaju različite načine vizualizacije i izražavanja onoga što misle i/ili osjećaju: od izražavanja crtežom preko umnih mapa do dramskoga prikaza.

Prva aktivnost: *Moj osmijeh, moje lice*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452429>

Materijali i pribor: zrcalo, flomasteri, ljepilo, kolaž-papir, škare, papir formata A4 ili A3, ranije pripremljeni geometrijski likovi od kolaž-papir.

Opis aktivnosti

Prvi dio aktivnosti usmjeren je na poticanje vizualne percepcije; uočavanje osnovnih karakteristika oblika i njihovih međuodnosa. Učenici istražuju oblike dijelova lica te se potiče razvoj slike o sebi, o svojem izgledu, ali i emocijama koje se izražavaju gestikulacijom lica. U drugom se dijelu aktivnost

nadograđuje apstrahiranjem uočenoga te učenici u geometrijskim likovima uočavaju osnovne karakteristike oblika lica (primjerice, nos – trokut). Učenici manipuliraju kolaž-papirom kontrolirajući raspored oblika i lijepeći ih na podlogu. U trećem se dijelu aktivnosti pažnja učenika skreće s cjeline (osnovni odnosi oblika na licu) prema uočavanju detalja (obrve, trepavice...) a učenici svoje kolaž-papire nadograđuju crtežom vježbajući pritom grafomotoriku.

Promatranje lica u zrcalu

Učitelj započinje aktivnost pozivajući učenike da promotre odraz svojega lica u zrcalu. Usmjerava ih da prepoznaju pojedine dijelove lica (oči, nos, usta, obrve, kosu) i njihove međudnose.

Učitelj ih potiče na promatranje pitanjima: *Što prvo uočavaš na svojem licu?, Koje je boje tvoja kosa?, Gdje je tvoj nos?, Što se nalazi iznad tvog nosa?, Što se nalazi ispod tvog nosa?, Što je veće: tvoj nos ili tvoje oko?, Kojega je oblika tvoje lice?* i sl.

Nakon što su prepoznali osnovne dijelove lica, učitelj pokazuje učenicima vizualne prikaze emocija na komunikatoru *QuickTalker 7*. Pritom im postavlja pitanja vezana uz izražajnost lica: *Kada se nasmiješiš, kako izgledaju tvoja usta i oči?, Kako izgleda tvoje lice kada si tužan?, Što se sve mijenja na tvom licu kada si ljutit?* Učitelj potiče učenike da mimikom lica oponašaju prikaze s vizualnih primjera ispred zrcala.

Učitelj zatim dijeli svakom učeniku pripremljene geometrijske likove od kolaž-papir. Učenici imaju zadatak rasporediti likove na pripremljenoj ovalnoj podlozi (lik glave) poštujući raspored oblika na licu. Učitelj ih potiče da odabiru likove u bojama koje odgovaraju boji njihovih očiju, obrva i sl.

Nakon što dovrše osnovnu kompoziciju oblika lica, učitelj ih potiče da u zrcalu uočavaju specifične detalje (obrve, trepavice, madeže, kosu...). Učenici uočene detalje docrtavaju na svoj likovni rad flomasterima a učitelj ih potiče da što preciznije uočavaju (primjerice, duljina i boja kose).

Učitelj potiče učenike u kreativnom procesu, povezujući osjećaje i izraze lica: *Kako se osjećaš dok promatraš svoj portret?, Izgledaš li sretno?, Kako bi tvoja usta izgledala da se smiješ?, Kako bi izgledao da si ozbiljan?, Želiš li dodati osmijeh?, Pokaži kako izgleda tvoje lice kada se smiješ.*

Likovni se radovi izlažu u prostoru učionice. Učenici pogađaju koji je učenik prikazan na kojem radu. Učitelj ih potiče da obrazlože po kojim su karakteristikama prepoznali prikazanoga učenika (boja i duljina kose, boja očiju i sl.).

Druga aktivnost: Mapa prijateljstva

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452451>

Materijali i pribor: papir formata A2 (za izradu zajedničke umne mape), fotografije učenika (ranije snimljene i ispisane), flomasteri, drvene bojice, ljepilo, škare, naljepnice u obliku simbola (primjerice, zvjezdice), konopac, vunena nit ili trakice.

Opis aktivnosti

Učenici izrađuju mapu razrednoga prijateljstva. Jedan je od glavnih ciljeva ove aktivnosti potaknuti učenike da osvijeste različite odnose koje uspostavljaju s učenicima s kojima svakodnevno provode vrijeme u razredu. U likovnom smislu, radeći na zadatku, učenici uvježbavaju vizualnu orijentaciju na plohi te stvaraju poveznice između jednostavnih simbola i osjećaja koje vezuju uz prijateljstvo.

Učitelj stavlja na stol papir A2 formata i poziva učenike da samostalno postave svoje fotografije na odabrano mjesto. Pritom ih navodi da pripaze na smještaj fotografija na papiru (jednakomjerne udaljenosti). Svaki učenik postavlja svoju fotografiju na papir (ili nacrtava jednostavan autoportret ako fotografije nisu dostupne). Uz fotografiju ili crtež učenici pišu i svoje ime.

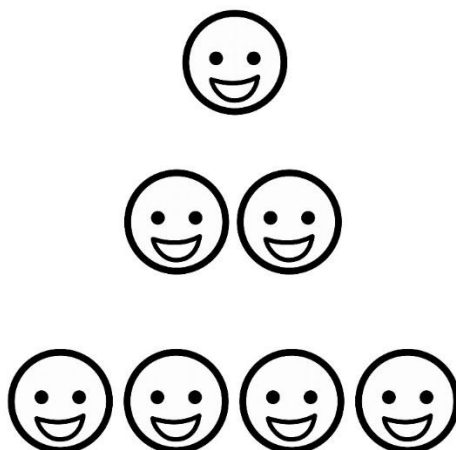
Učitelj se koristi papirom s fotografijama kako bi potaknuo razgovor o prijateljstvu među učenicima u razredu: *Imenuj sve prijatelje iz razreda. Što sve radite zajedno kao prijatelji?*

Učenici zatim na mapi crtama povezuju sebe, tj. svoje fotografije s onima drugih učenika u razredu. Učenici crte mogu nacrtati flomasterima / drvenim bojicama ili mogu lijepiti trake, niti vune i sl. Učitelj potiče učenike da se koriste različitim materijalima ili vrstama crta za svaku poveznicu. Skreće im pažnju na to da nas različite boje, materijali i crte mogu asocirati na različite osjećaje ili način na koji doživljavamo svoj odnos s drugima (primjerice, crvena crta za najboljega prijatelja, plava za prijatelja s kojim najviše surađujemo i sl.). Učenici surađuju; zajedno odlučuju kako oblikovati koju crtu. Jedan učenik crta olovkom putanju crte, drugi je boji ili lijepi preko nje odabran materijal. Učitelj ih potiče da pomažu jedan drugom u tehničkoj izvedbi te naglašava važnost suradnje među učenicima za uspješnost njihova rada.

Učitelj zatim pokazuje različite slike/simbole (srce, ruke koje se drže, osmijeh, sunce i sl.) i pita učenike: *Koje od ovih slika (simbola) možete povezati s prijateljstvom? Zašto?* Učitelj potiče učenike da se koriste naljepnicama u obliku srca ili zvjezdica za dodatno označavanje prijateljskih veza.

Nakon završetka aktivnosti učitelj vodi učenike u zajedničku refleksiju potičući ih da promotre veze i prijateljstva na mapi: *Što vidimo na svojoj Mapi prijateljstva? Koliko imamo veza?* Svaki učenik može pokazati svojega prijatelja na mapi i objasniti što mu taj prijatelj znači / što sve voli raditi i dijeliti s njim. Učitelj završava aktivnost razgovorom o važnosti prijateljstva i podrške među učenicima.

Učitelj poziva učenike da vrednuju svoje iskustvo suradnje s drugim učenicima tijekom rada na zadatku tako da odaberu grafički prikaz za koji smatraju da najbolje opisuje suradnju u skupini.

Slika 5. Primjer samoprocjene suradnje u skupini (radni listić)
(Izvor piktograma: <https://arasaac.org/>, pristupljeno 19. 11. 2024.)

Treća aktivnost: *Osjećajne lutke*

Materijali i pribor: drveni štapići (štapići za sladoled ili štapići za ražnjice), karton, flomasteri, konopac, ljepilo, škare, tkanina, kolaž-papir.

Opis aktivnosti

Učitelj učenike uvodi u aktivnost razgovorom o emocijama te istraživanjem vizualnih obilježja jednostavnih gesta lica. Tijekom istraživanja koriste se komunikatorom *QuickTalker 7* s jednostavnim prikazima emocija (primjerice, s prikazima lica koja izražavaju radost, tugu, ljutnju, strah). Učenici zatim facijalnim ekspresijama oponašaju piktograme promatrajući se u zrcalu a učitelj im skreće pažnju na promjene na licu (oblik namrštenih obrva, usta tijekom osmijeha ili ljutnje i sl.).

Učitelj zatim pojašnjava učenicima da će izraditi „osjećajne lutke“ kojim će se kasnije koristiti u predstavi. Svaki učenik bira jednu emociju (primjerice, radost, tugu, ljutnju, strah). Učitelj dijeli kartonske podloge ovalnoga oblika na kojima učenici crtaju flomasterima izražajna lica, tj. lica koja izražavaju emociju koju su odabrali. Učitelj potiče učenike da odaberu boju koja ih podsjeća na odabranu emociju. Ako žele, dodaju elemente od kolaž-papir.

Nakon završetka stvaralačkoga dijela aktivnosti, učenici pričvršćuju lica na drvene štapiće te po želji dodaju kosu ili detalje od tkanine. Poželjno je dodati i pokretne elemente (primjerice, konopce s lopticama od papira na dnu – poput ruku) što može pridonijeti predodžbi da se radi o „osobi s osjećajima“.

Četvrta aktivnost: *Lutkarska predstava Ples osjećaja*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452452>

Materijali i pribor: lutke koje su učenici izradili u prethodnoj aktivnosti, kartonska kutija – „pozornica“.

Opis aktivnosti

Učitelj postavlja malu pozornicu ili kutiju za lutkarsku predstavu. Svaki se učenik koristi svojom lutkom i prikazuje osnovne emocije pomoću pokreta i glasovnih izraza. Primjerice, učenik može povisiti ton glasa kada lutka pokazuje radost ili govoriti tiho kada izražava tugu.

Učitelj može predložiti kratke scenarije povezane s prijateljstvom, kao što su:

1. dječak je tužan jer se osjeća usamljeno
2. prijatelj dolazi i pruža mu podršku
3. prijatelji se igraju i raduju i sl.

Aktivnost je moguće povezati s nastavom Glazbene kulture gdje učenici osmišljavaju glazbenu pratnju Orffovim instrumentarijem.

Učitelj vodi refleksiju o osjećajima koje su i kako učenici prikazali lutkama (uporaba boja i crteža).

Strategije podrške

Vizualna podrška

Vizualni prikazi dijelova lica, emocija, različitih facijalnih ekspresija i simbola koje učenici povezuju s pojmom prijateljstva. Vizualni prikaz tijeka aktivnosti. Piktogrami i simboli koje učenici povezuju s pojmom prijateljstva.

Verbalna podrška

Učitelj kratkim i jasnim uputama najavljuje i vodi učenike tijekom planiranih aktivnosti. Važno je stalno provjeravati razumiju li učenici upute. Učitelj verbalno usmjerava učenike opisujući svoje lice. Učitelj se koristi poticajnim pitanjima i verbalnim smjernicama tijekom rada u skupini kako bi potaknuo učenike da prepoznaju i izraze svoje prijateljske veze. Pomaže im pitanjima u orijentaciji na plohi (unutar elemenata *Mape prijateljstva*). Učitelj usmjerava učenike u promatranju i istraživanju izraza lica tijekom iskazivanja emocija.

Fizička podrška

Dio likovnih materijala unaprijed je pripremljen: izrezani likovi od kolaž-papira kojima će se učenici koristiti za izradu likovnog rada. Učitelj pomaže učenicima manipulirati različitim materijalima, procjenjujući kada i u kojoj mjeri učenik može samostalno odraditi određen korak. Učitelj pomaže lijepiti i spajati različite elemente tijekom izrade likovnog rada.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost je podijeljena u nekoliko etapa, s jasnim uputama i redoslijedom zadataka.

Spoznajna podrška

Postavljajući pitanja, učitelj potiče učenike na povezivanje elemenata unutar cjeline. Učitelj tijekom istraživanja i rada naglašava povezanost tipičnih facijalnih ekspresija s određenim emocijama.

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, učenici izlažu svoje radove, imenuju prijatelje, izrađuju *Mapu prijateljstva*.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Koriste se komunikacijsko pomagalo *QuickTalker 7* i vizualni prikazi izrađeni pomoću *Boardmaker* softvera kao podrška u likovnom izražavanju.

Senzorna podrška

Senzorni su poticaji ograničeni na nekoliko materijala (kolaž-papir i flomasteri) kako bi se izbjegla preopterećenost.

Emocionalna podrška

Učitelj ohrabruje učenike da slobodno izraze osjećaje radom i verbalizacijom svojega doživljaja. Učitelj stvara sigurno i podržavajuće okruženje u kojem učenici mogu slobodno izražavati osjećaje i povezivati se s vršnjacima. Potiče suradnju i međusobno uvažavanje učenika tijekom rada na zadatku.

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Tijekom aktivnosti učitelj kontinuirano dalje učenicima povratne informacije o napretku.

Vrednovanje kao učenje

Na kraju svake aktivnosti provodi se samovrednovanje ili vršnjačko vrednovanje te vođena refleksija (vidjeti opise aktivnosti).

OBOJI SLIČICU KOJA SE ODNOSI NA TEBE.

1. SVIDIO MI SE ZADATAK.

2. TRUDIO SAM SE.

3. TOČNO SAM POSLOŽIO DIJELOVE LICA.

4. MOJ RAD IMA MNOGO DETALJA.

Slika 6. Primjer samoprocjene (radni listić)

(Izvor piktograma: <https://arasaac.org/>, pristupljeno 19. 11. 2024.)

OBOJI SLIČICU KOJA SE ODNOSI NA TEBE.

KAKO SE OSJEĆAM DOK PROMATRAM SVOJ RAD?

Slika 7. Primjer samoprocjene (radni listić)

(Izvor piktograma: <https://arasaac.org/>, pristupljeno 19. 11. 2024.)

Vrednovanje naučenoga

Učitelj procjenjuje ostvarenost ishoda temeljem likovnih radova i verbalnih ili neverbalnih iskaza tijekom rada i završne refleksije.

Sumativno je moguće vrednovati više elemenata:

Element	Kriterij	u potpunosti	u većoj mjeri	djelomično	u vrlo maloj mjeri
stvaralaštvo	Učenik prikazuje emocije likovnim radom, pokretom i jednostavnim gestama; učenik je uživljen tijekom stvaranja, radovi sadrže originalne elemente.				
	Učenik pridaje značenja određenim oblicima i bojama koristeći se jednostavnim asocijacijama; koristi se specifičnim bojama i oblicima da bi izrazio svoju ideju.				
	Učenik se koristi lutkama za igrokaz o prijateljstvu i osjećajima; tijekom izvedbe igrokaza koristi se izražajnim mogućnostima lutke.				
produktivnost	Učenik organizira različite vizualne elemente na plohi; organizacija je jasna i smisljena.				
	Učenik izrađuje jednostavne lutkarske likove; oblik lutke jasno je definiran, dijelovi razrađeni.				

kritičko mišljenje i kontekst	Učenik razlikuje dijelove lica i njihov raspored u svojem likovnom radu.				
	Učenik razlikuje materijale i tehnike korištene u izradi likovnoga rada.				
	Učenik prepoznaje lutkarsku predstavu kao produkt likovnoga stvaralaštva; može nabrojati/pokazati elemente predstave nastale likovnim oblikovanjem.				

3.3. Treći razred

3.3.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u trećem razredu osnovne škole

Zadane teme:

- Slika, igra, priča: učenik istražuje različite odnose između slike i priče proizašle iz osobnih doživljaja. Kao poticajem se koristimo igrom, umjetničkim djelima, literarnim i glazbenim predlošcima.
- Svijet u meni: učenik likovnim ili vizualnim izražavanjem istražuje i izražava svoj svijet osjećaja i misli.
- Svijet oko mene: učenik likovnim i vizualnim izražavanjem istražuje i komentira svijet koji ga okružuje (bliže i dalje okružje).
- Priroda i čovjek: učenik istražuje međudnos čovjeka i prirode i izražava ih likovno i vizualno (uočavanje promjena u prirodi i uplitanja čovjeka u prirodu te briga o prirodi i okolišu).

Izborne teme:

- Komunikacija: učenik istražuje povezanost vizualne komunikacije i sporazumijevanja među ljudima (oblicima, bojama, veličinama, položajima, smjerovima itd.).

PRIMJER GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) ZA NASTAVNI PREDMET LIKOVNA KULTURA – 3. RAZRED	
NASTAVNI PREDMET	LIKOVNA KULTURA
PLANIRAN BROJ SATI	35

MJESEC	TEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Slika, igra, priča (3 sata) Podteme: Igra bojama Gradimo priču slikama	PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju. PP OŠ LK B.3.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku A.2.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje. uku B.2.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	obrisne i gradbene crte crtački: olovka, ugljen, kreda, flomaster slikarski: akvarel, tempere, pastel, flomasteri kolaž-papir, kolaž-papir iz časopisa
Listopad Studen	Svijet oko mene (8 sati) Podteme:	PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira	uku A.2.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik primjenjuje strategije učenja i	obrisne i gradbene crte; kontrast toplo – hladno, svijetlo – tamno; omjeri

	Raznoliki oblici i boje prirode: voće i povrće Detalj i cjelina: voće i povrće Odnosi oblika, boja i veličina; zimnica Oblik i površina	različite sadržaje. PP OŠ LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju. PP OŠ LK B.3.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela. PP OŠ LK B.3.2. Učenik uspoređuje likovne radove prema načinu na koji je interpretirana zadana tema.	rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učitelja. uku B.2.2. 2. Praćenje Na poticaj učitelja učenik prati svoje učenje i napredovanje tijekom učenja. uku B.2.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak. uku D.2.1. 1. Fizičko okruženje učenja Učenik stvara prikladan fizičko okruženje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije. zdr B.2.3.A Opisuje zdrave životne navike. osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi.	veličina likova, različiti odnosi volumena i prostora, različite vrste površina olovka, kolaž-papir, crni tuš i pero, fotokolaž-papir, glina/ glinamol
Prosinac	Komunikacija (3 sata) Podteme: Moje želje u slici; čestitka monotipija reljef u foliji	PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku B.2.2. 2. Praćenje Na poticaj učitelja učenik prati svoje	kontrast toplo – hladno, svijetlo – tamno, otisak, različite vrste površina monotipija (tempera), aluminijska folija

		PP OŠ LK B.3.2. Učenik uspoređuje likovne radove prema načinu na koji je interpretirana zadana tema.	učenje i napredovanje tijekom učenja. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	
Siječanj	Priroda i čovjek (4 sata) Podteme: Tragovi u snijegu Zimski vrt (u crtežu i skulpturi)	PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju. PP OŠ LK B.3.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela.	osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku B.2.1. 1. Planiranje Uz podršku učitelja učenik određuje ciljeve učenja, odabire pristup učenju te planira učenje. uku B.2.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. uku D.2.1. 1. Fizičko okruženje učenja	obrisne i gradbene crte, kontrast svijetlo – tamno, različiti odnosi volumena i prostora, različite vrste površina kreda i ugljen, crni tuš, oblikovanje u papiru i foliji

			Učenik stvara prikladno fizičko okružno za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije.	
Veljača Ožujak	Priroda i čovjek (7 sati) Podteme: Biljke pod povećalom Kukci pod povećalom Vodeni svijet pod povećalom Plodovi (voće i povrće) pod povećalom	PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju. PP OŠ LK B.3.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela. PP OŠ LK B.3.2. Učenik uspoređuje likovne radove prema načinu na koji je interpretirana zadana tema.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. zdrB.2.1.A Razlikuje vrste komunikacije. zdr B.2.1.B Prepoznaje i procjenjuje vršnjačke odnose. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. uku D.2.1. 1. Fizičko okružno učenja Učenik stvara prikladno fizičko okružno za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije. zdr B.2.2.C Uspoređuje i podržava različitosti. zdr B.2.3.A Opisuje zdrave životne navike.	obrisne i gradbene crte, kontrast toplo – hladno, različite vrste površina (glatko, hrapavo), različiti odnosi volumena i prostora, omjer veličina likova i volumena. crni tuš, pastel, akvarel, kolaž-papir, pastel, tempere, glina/glinamol
Travanj	Svijet u meni (4 sata) Podteme:	PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira	ikt D.2.1. Učenik se izražava kreativno i planira svoje djelovanje jednostavnim metodama za poticanje kreativnosti u IKT okružno.	obrisne i gradbene crte, strip, različite vrste površina (glatko, hrapavo)

	Kada se ljutim, šaram i u glini stvaram Igra s prijateljima – fotostrip	različite sadržaje. PP OŠ LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju. PP OŠ LK C.3.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku A.2.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	ugljen, glina/ glinamol
Svibanj	Slika, igra, priča (4 sata) Podteme: Izrada slikovnice <i>Priča o prijateljstvu</i> Igra teksturama	PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK B.3.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela. PP OŠ LK B.3.2. Učenik	osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. uku A.2.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik primjenjuje strategije učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učitelja. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja	obrisne i gradbene crte; omjer veličina likova i volumena, različite vrste površina (glatko, hrapavo), različiti odnosi volumena i prostora različiti materijali i tehnike za izradu slikovnice, plastelin

		uspoređuje likovne radove prema načinu na koji je interpretirana zadana tema. PP OŠ LK C.3.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	i pristupa rješavanju problema. uku B.2.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak. uku D.2.1. 1. Fizičko okruženje učenja Učenik stvara prikladno fizičko okruženje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije. zdr B.2.1.A Razlikuje vrste komunikacije. zdr B.2.2.C Uspoređuje i podržava različitosti.	
Lipanj	Priroda i čovjek (2 sata) Podtema: Pješčani dvorac	PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju. PP OŠ LK B.3.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela.	uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku B.2.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.	različite vrste površina (glatko, hrapavo); različiti odnosi volumena i prostora kinetički pijesak

3.3.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u trećem razredu osnovne škole

Tema: Svijet oko mene

Odgojno-obrazovni ishodi

PP OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

PP OŠ LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju.

PP OŠ LK B.3.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela.

PP OŠ LK C.3.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.

Ishodi aktivnosti

Učenik likovno interpretira oblik i boju plodova voća i povrća, detalje koje uočava i njihov smještaj u cjelini.

Učenik prikazuje jednostavne motive kolaž-papirom, crtežom i u glini.

Učenik kontrolira poteze radeći tušem, drvcem, kolaž-papirom i glinom.

Učenik opisuje određene motive na umjetničkom djelu.

Aktivnosti u sklopu ove teme nižu se i međusobno dopunjavaju omogućujući učenicima da cjelovito istraže temu voća i povrća. Učenici senzorički istražuju plodove voća i povrća promatranjem, dodirivanjem, mirisanjem. Istražuju njihov oblik, boju, površinu, pojedinačne dijelove i smještaj u cjelini. Učenici stvaraju poveznice između onoga što otkrivaju istraživanjem i svojih iskustava i znanja iz svakodnevnog života; imenuju plodove, kategoriziraju ih (voće, povrće, slatko, kiselo...), prepoznaju različite načine njihove pohrane (zimnica) i uporabe za pripremu obroka (primjerice, voćna salata). Učenici prepoznaju i iskazuju svoje preferencije vezano uz konzumaciju voća i povrća, potiče ih se na prihvaćanje različitih i novih okusa. Svaka aktivnost uključuje i likovno stvaranje. Učenici interpretiraju istraživane plodove kolaž-papirom, crtežom tušem i u glini. Potiče se razvoj grafomotorike i koordinacije pokreta prstiju manipulacijom različitim likovnim alatima i materijalima. Usmjerene vježbe promatranja i istraživanja plodova različitim osjetilima razvijaju usredotočenost učenika te sposobnost uočavanja odnosa pojedinačnih elemenata unutar cjeline.

Prva aktivnost: *Raznoliki oblici i boje prirode: voće i povrće*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452453>

Materijali i pribor: olovka, kolaž-papir, škare i ljepilo, plodovi voća i povrća (jabuka, kruška, šljiva, šipak, naranča, mandarina, krumpir, mrkva, rajčica, krastavac, paprika...). Ovisno o uvjetima, učenici mogu od kuće donijeti po jedan plod. Kako bi učenicima olakšao manipulaciju materijalima, učitelj može unaprijed pripremiti kolaž-papir izrezan na manje pravokutne plohe veličine približno 10 x 10 cm.

Predložena umjetnička djela:

- Roy Lichtenstein, *Mrtva priroda s kristalnom zdjelom*, 1972.
<https://whitney.org/collection/works/1501> (pristupljeno 1. 12. 2024.)

- Vincent Van Gogh, *Mrtva priroda s jabukama, kruškama, limunima i grožđem*, 1887. <https://www.artic.edu/artworks/64957/grapes-lemons-pears-and-apples> (pristupljeno 1. 12. 2024.)
- Henri Matisse, *Zdjela s jabukama na stolu*, 1916. <https://artsandculture.google.com/asset/bowl-of-apples-on-a-table-henri-matisse/wAFI-ZgzqeplLA?hl=en> (pristupljeno 1. 12. 2024.).

Opis aktivnosti

Učitelj projicira sjenu odabrane voćke ili povrtnice te potiče učenike da prepoznaju o kojem se plodu radi. Učenici trebaju opisati oblik sjene, tj. obrazložiti prema kojim su specifičnostima prepoznali plod. Nakon toga učenici sami odabiru plodove iz košare, stavljaju ih ispred izvora svjetla i opisuju njihove sjene. Učitelj ih potiče da nađu najbolji položaj ploda ispred svjetla kako bi sjena bila prepoznatljiva. Potiče učenike da što preciznije opišu oblik sjene. Tijekom ovoga dijela aktivnosti učitelj potiče učenike da se prisjete različitih informacija i iskustva iz svakodnevnoga života vezanih uz odabrane plodove. Primjerice: *Volite li jesti jabuke?*, *Kojih sve boja mogu biti jabuke?*, *Miriši li naranča?*, *U koja jela mama stavlja mrkve?*

U drugom dijelu aktivnosti učitelj rasporedi po stolovima plodove i izrezane kolaž-papire u raznim bojama. Učenici pridružuju papir u boji plodu iste boje. Učitelj potiče učenike da imenuju odabrane boje te budu što precizniji u njihovu odabiru. Primjerice, odabiru crvenu boju koja je najbližnja onoj na rajčici i sl.

Učenici zatim odabiru jedan plod te na papir odgovarajuće boje crtaju njegov oblik obrisnom crtom. Izrezuju ga, po potrebi dodaju detalje od kolaž-papira druge boje (primjerice, peteljka). Svaki učenik odabire, crta i izrezuje nekoliko različitih plodova. Učitelj tijekom rada usmjerava učenike kako da što bolje prilagode veličinu crteža veličini papira na kojem crtaju.

Učenici izlažu izrezane likove plodova na stolu; nabrajaju i opisuju plodove koje su prikazali.

Radovima učenika koristit će se u trećoj aktivnosti ove teme, stoga ih učenici zajednički spremaju u vrećicu, kutiju ili košaru. Učitelj može iskoristiti ovaj dio aktivnosti za procjenu ostvarenosti ishoda. Primjerice, učitelj traži od učenika da prvo pospreme u vrećicu sve crvene plodove, zatim sve duguljaste plodove i sl.

U završnom dijelu učitelj pokazuje učenicima umjetničko djelo – reprodukciju mrtve prirode, koju učenici je opisuju imenujući plodove i boje koje prepoznaju.

Ako je moguće, nakon aktivnosti učenici biraju plodove voća, peru ih i jedu. Učitelj ih potiče da izraze svoje preferencije vezano uz voće.

Druga aktivnost: Detalj i cjelina

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452453>

Materijali i pribor: crni tuš i pero ili drveni štapić, plodovi voća i povrća (jabuka, kruška, šljiva, šipak, naranča, mandarina, krumpir, mrkva, rajčica, krastavac, paprika...). Ovisno o uvjetima, učenici mogu od kuće donijeti po jedan plod. Kako bi učenicima olakšao manipulaciju materijalima, učitelj može unaprijed pripremiti kolaž-papir izrezan na manje pravokutne plohe veličine približno 10 x 10 cm.

Opis aktivnosti

Učitelj najavljuje učenicima da će nastaviti istraživati voće i povrće – istraživat će kako izgleda unutrašnjost voća i povrća. Učitelj vadi iz košare plodove voća i povrća potičući učenike da ih opisuju.

Učitelj zatim reže jabuku (okomiti presjek) i poziva učenike da opišu ono što vide: *Vidite li koštice?, Jesu li velike ili male?, Nalaze li se blizu središta jabuke ili uz rub/koru?* Učitelj zatim reže i druge plodove te potiče učenike da ih istraže. Osim što opisuju ono što vide, učenici mogu prstima obilaziti granice oblika, uspoređivati veličine i smještaj pojedinih elemenata i sl. Učenici zatim crtaju unutrašnjost odabranoga ploda tušem i perom/drvcem na manjem papiru. Učitelj tijekom crtanja usmjerava pažnju učenika na raspored i odnose oblika u cjelini te karakter i tok crta (tanke, debele, zaobljene, ravne...).

Učenici izlažu svoje radove na stolu, prepoznaju i opisuju prikazane detalje plodova.

Ako je moguće, nakon aktivnosti, učitelj od očišćenih dijelova voća priprema voćnu salatu koju učenici jedu. Razgovara se o važnosti udjela voća i povrća u svakodnevnoj prehrani.

Treća aktivnost: Odnosi oblika, boja i veličina; zimnica

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452453>

Materijali i pribor: škare, ljepilo, natron-papiri različitih formata, fotografije zimnice. Kako bi učenicima olakšao manipulaciju materijalima, učitelj može unaprijed izrezati crteže tušem koje su učenici izradili na prethodnom satu.

Opis aktivnosti

Učitelj projicira fotografije zimnice i razgovora s učenicima o različitim načinima pohrane i pripreme plodova voća i povrća za zimske mjesece. Poziva učenike da vade iz vrećice/košare prikaze plodova koje su izradili na prethodnim satima te da ih grupiraju prema različitim kriterijima. Primjerice: *Stavite zajedno sve plodove koji su slatki/kiseli.* ili *Stavite zajedno sve plodove koji su žute boje.* i sl.

Učitelj zatim stavlja na stol papire koje je unaprijed izrezao u različitim omjerima (kvadratične, izdužene) te zaobljene na uglovima. Objašnjava učenicima da će ti papiri predstavljati staklenke u koje će oni spremiti zimnicu. Učenici se dijele u parove. Svaki par ima zadatak ispuniti jedan papir („staklenku“) prikazima plodova (crtežima i kolaž-papirima) koje su izradili na prethodnim dvama satima. Učitelj može svakom paru dodijeliti drukčiji zadatak. Primjerice, jedan će par ispuniti „staklenku“ voćem, drugi povrćem. Tijekom rada učitelj usmjerava učenike da rasporede prikaze plodova tako da se ne preklapaju te da se smještajem prilagođavaju obliku staklenke.

Na kraju aktivnosti likovni se radovi izlažu u učionici, učitelj vodi učenike tijekom refleksije ponavljajući različite pojmove i koncepte kojima su se učenici bavili tijekom prvih triju aktivnosti. Primjerice: *U kojoj staklenci ima najviše crvenih jabuka?* (prepoznavanje i imenovanje boja), *U kojoj staklenci ima najviše okruglih oblika/plodova?* (razlikovanje karakteristika oblika), *U kojoj se staklenci ni jedan oblik ne preklapa s drugim?*, *Što se nalazi iznad ove naranče?* (smještaj i odnosi oblika u cjelini).

Četvrta aktivnost: Oblik i površina

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452454>

Materijali i pribor: glina ili glinamol, drveni nožići za modeliranje, zaštita za stolove, voće (jabuka, kruška, limun, šipak, naranča, mandarina...). Ovisno o uvjetima, učenici mogu od kuće donijeti po jednu voćku.

Opis aktivnosti

Na početku aktivnosti učenici imaju zadatak oblikovati kugle u glini/glinamolu. Učitelj ih upućuje kako dlanovima postići što pravilniji oblik. Učenici mogu izraditi i nekoliko kugla. Nakon toga učitelj stavlja voće na stol. Potiče učenike da istraže oblik svake voćke s različitih strana i da ih opipaju rukama, koje su prethodno oprali. Usmjerava ih da usporede oblik svakoga ploda s oblikom kugle: *Koje voće ima oblik najbliži kugli?, A koje najmanje sličan?* Učenici uočavaju da je, primjerice, mandarina, u odnosu na pravilnu kuglu, malo spljoštena. Jabuka ima udubljenje na mjestu gdje se nalazi peteljka, limun ima ispupčenja i sl. Učenici zatim odabiru jednu voćku i preoblikuju svoju kuglu kako bi bila nalik tom voću, primjerice, rade udubljenje u kugli poput onoga na jabuci i sl.

Učitelj zatim učenicima skreće pažnju na različite karaktere površine svake voćke. Učenici rukama opipavaju površine, učitelj ih potiče da prepoznaju njihov karakter i razlikuju glatko i hrapavo. Ovo iskustvo, tj. uočen karakter površine, učenici mogu prenijeti i na svoje likovne radove urezujući u površinu glinenih oblika štapićima i drvenim nožićima.

Na kraju aktivnosti učenici slažu svoje radove na „voćne pladnjeve“. Učitelj vodi učenike tijekom kratke igre, primjerice:

Baš sam gladan. Možeš li mi dodati najveću voćku s pladnja?

Pomogni mi da odaberem voćku koja najviše nalikuje lopti.

Ne volim dodirivati hrapave površine, ima li neka voćka koja je sasvim glatka?

Strategije podrške

Vizualna podrška

Vizualni prikazi voća i povrća te njihovi nazivi.

Vizualni prikaz tijeka aktivnosti prikazan slikovno ili pomoću piktograma.

Reprodukcije umjetničkih djela s temom mrtve prirode (motivi voća i povrća).

Verbalna podrška

Učitelj se koristi kratkim i jasnim uputama, najavljujući svaki korak aktivnosti. Učitelj učenike navodi pitanjima koja ih potiču na razmišljanje i verbalizaciju, poput: *Koje je boje ova jabuka?, Sviđa li ti se ovaj plod?* Učitelj redovito provjera razumiju li učenici zadatke te im, prema potrebi, pruža dodatna pojašnjenja.

Fizička podrška

Učitelj unaprijed priprema dio materijala kojim će se koristiti u aktivnostima (primjerice, kolaž-papir) kako bi učenicima olakšao manipulaciju. Učitelj (ili pomoćnik u nastavi) pomaže učenicima pri izrezivanju, lijepljenju ili modeliranju, ovisno o individualnim potrebama. Učitelj potiče učenike na istraživanje voćaka dodirom i smještanjem ispred izvora svjetla tijekom aktivnosti promatranja sjena.

Spoznajna podrška

Učitelj postavlja pitanja kako bi potaknuo učenike da povezuju otkrivene informacije sa svakodnevnim iskustvima, primjerice, *Jesi li ikad vidio kako se radi zimnica?* Učitelj pitanjima navodi učenike tijekom kategorizacije voćaka prema boji, obliku ili namjeni, čime potiče razumijevanje odnosa između elemenata.

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, učenici izlažu i opisuju svoje radove.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Projektor za prikaz sjena i reprodukcija umjetničkih djela. *Big-Point recordable button* za aktivnosti grupiranja.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost ima jasnu strukturu i korake. Ako je potrebno, učenicima se može ponuditi vizualni raspored tijekom aktivnosti.

Senzorna podrška

Učitelj planira aktivnost u etapama kako se kod učenika ne bi pojavila preopterećenost uzrokovana velikim brojem sadržaja. Uključivanje multisenzornih iskustava (dodirivanje plodova, mirisanje, promatranje).

Emocionalna podrška

Učitelj ohrabruje učenike, ističe njihova postignuća i pruža podršku u slučaju pogrešaka. Potiče iskazivanje preferencija i osjećaja, primjerice, *Koje voće najviše voliš jesti?*, *Koji ti plodovi najljepše mirišu?*

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Učitelj tijekom rada na zadacima daje učenicima povratne informacije o njihovu napretku.

Vrednovanje kao učenje

Zadaci vršnjačkoga vrednovanja i samovrednovanja uklopljeni su u same aktivnosti (vidjeti opise aktivnosti). U prvoj aktivnosti učenici izlažu izrezane likove plodova na stolu, nabrajaju i opisuju voćke koje su prikazali. U drugoj prepoznaju i opisuju detalje na svojim crtežima, u trećoj odnose pojedinih elemenata unutar cjeline likovnog rada, u četvrtoj učenici sudjeluju u igri u kojoj prepoznaju karakteristike trodimenzionalnih oblika i površina.

Vrednovanje naučenoga

Moguće je vrednovati više elemenata:

Element	Kriterij	u potpunosti	u većoj mjeri	djelomično	u vrlo malo mjeri
stvaralaštvo	Učenik likovno interpretira oblik i boju plodova voća i				

	povrća, detalje koje uočava i njihov smještaj u cjelini; u radu su vidljivi originalni elementi i sposobnost improvizacije.				
produktivnost	Učenik prikazuje jednostavne motive kolaž-papirom, crtežom i u glini; motivi su prepoznatljivi (moguće vrednovati zasebno za kolaž-papir, crtež ili oblikovanje u glini).				
	Učenik kontrolira poteze radeći tušem, drvцем, kolaž-papirom i glinom.				
kritičko mišljenje i kontekst	Učenik opisuje određene motive na umjetničkom djelu (boju prikazanoga motiva, veličinu, karakter površine).				

3.4. Četvrti razred

3.4.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u četvrtom razredu osnovne škole

Zadane teme:

- Slika, igra, priča: učenik istražuje različite odnose između slike i priče proizašle iz osobnih doživljaja. Kao poticajem se koristimo igrom, umjetničkim djelima, literarnim i glazbenim predlošcima.
- Nevidljivi svijet: učenik istražuje mogućnosti likovnog i vizualnog prikazivanja nevizualnih pojavnosti (primjerice, ljutnja, hladnoća, brzina itd.).
- Svijet oko mene, svijet za mene: učenik istražuje čovjekov odnos prema prirodi i izgrađenom okolišu te mogućnostima njegova (pre)oblikovanja izražavajući se likovno ili vizualno.
- Baština i društveno okružje: učenik istražuje posljedice različitih prirodnih i društvenih čimbenika na djela kulturne baštine i tradicijskoga oblikovanja te odnos ljudi prema očuvanju baštine (istražuje načela oblikovanja i njihovu povezanost s načinom života).

Izborne teme:

- Umjetnost i zajednica: učenik istražuje likovno i vizualno oblikovanje kao sastavni dio života pojedinca i zajednice (prisutnost likovnog i vizualnog oblikovanja u svakodnevnom okruženju, dizajn, primijenjena umjetnost, vizualne komunikacije, kazalište, spomenici, muzeji, galerije, izložbe, ulična umjetnost).

PRIMJER GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) ZA NASTAVNI PREDMET LIKOVNA KULTURA – 4. RAZRED				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Slika, igra, priča (3 sata) Podteme: Nastavi moj crtež – rad u paru Taktilna slika	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitu likovnom izražavanju.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku D.2.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. zdr B.2.1.A Razlikuje vrste komunikacije.	različiti načini grupiranja točaka i crta (skupljeno i raspršeno), različite vrste površina olovka, ugljen, kreda, flomaster, kaširanje
Listopad	Svijet oko mene, svijet za mene (4 sata) Podteme:	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale.	otisak, asocijativnost boja, kompozicija monotipija, tempere,

	Boje i zvukovi jeseni Dodirni šumu	PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitu likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.4.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela. PP OŠ LK B.4.2. Učenik uspoređuje likovne radove prema načinu na koji je interpretirana zadana tema.	go A.2.1. Učenik se ponaša u skladu s ljudskim pravima u svakodnevnom životu. uku A.2.1. 1. Upravljanje informacijama Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema. uku B.2.2. 2. Praćenje Na poticaj učitelja učenik prati svoje učenje i napredovanje tijekom učenja.	improvizirani materijali za oblikovanje površina
Studeni	Nevidljivi svijet (4 sata) Podteme: Hladni i topli oblici Boje mirisa, boje zvuka	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitu likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.4.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku A.2.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i	asocijativnost boja, kompozicija pastele, krede u boji

			raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	
Prosinac	Umjetnost i zajednica (3 sata) Podteme: Moja škola – toplo i zabavno mjesto Školska priredba – plakat	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitu likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.4.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela. PP OŠ LK C.4.1. Učenik pronalazi poveznice između vizualnog oblikovanja i namjene produkata u svakodnevnom okružju. PP OŠ LK C.4.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. goo A.2.1. Učenik se ponaša u skladu s ljudskim pravima u svakodnevnom životu. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku B.2.1. 1. Planiranje Uz podršku učitelja učenik određuje ciljeve učenja, odabire pristup učenju te planira učenje. uku D.2.1. 1. Fizičko okružje učenja Učenik stvara prikladno fizičko okružje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije. zdr B.2.1.A Razlikuje vrste komunikacije. zdr B.2.1.B Prepoznaje i procjenjuje vršnjačke odnose. zdr B.2.2.C Uspoređuje i podržava različitosti.	kompozicija, asocijativnost boja, ilustracija fotokolaž-papir, kombinirane slikarske tehnike, kolaž-papir
Siječanj	Nevidljivi svijet (4 sata) Podteme:	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.	uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.	asocijativnost boja, različiti načini grupiranja točaka i crta, različite vrste

	Sve (ne)boje i tonovi zime Vjetar (reljef)	PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.4.2. Učenik uspoređuje likovne radove prema načinu na koji je interpretirana zadana tema.	uku B.2.2. 2. Praćenje Na poticaj učitelja učenik prati svoje učenje i napredovanje tijekom učenja. uku B.2.3. 3. Prilagodba učenja Uz podršku učitelja, ali i samostalno, prema potrebi učenik mijenja plan ili pristup učenju.	površina, kompozicija akvarel, pastel, glina
Veljača Ožujak	Baština i društveno okruženje (6 sati) Podteme: Tradicijski motivi u crtežu Tradicijski motivi u boji Izrada <i>memory</i> kartica	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju. PP OŠ LK C.4.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	uku A.2.1. 1. Upravljanje informacijama Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema. uku A.2.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik primjenjuje strategije učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učitelja. uku B.2.2. 2. Praćenje Na poticaj učitelja učenik prati svoje učenje i napredovanje tijekom učenja. zdr B.2.2.C Uspoređuje i podržava različitosti.	različiti načini grupiranja točaka i crta, kompozicija crni tuš i pero, flomasteri, paste, tempere
Ožujak	Svijet oko mene, svijet za mene (1 sat) Podtema:	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.	osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. uku A.2.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema	kompozicija (raspored i odnos dijelova unutar cjeline), asociativnost boja, različiti odnosi

	Proljetni mobili	PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitu likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.4.2. Učenik uspoređuje likovne radove prema načinu na koji je interpretirana zadana tema.	Učenik primjenjuje strategije učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učitelja. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku D.2.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.	volumena i prostora kolaž-papir, ambalaža i drugi improvizirani materijali za izradu mobila
Travanj	Slika, igra, priča (4 sata) Podtema: <i>Čovječe ne ljuti se – izrada elemenata za društvenu igru</i>	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitu likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.4.1. Učenik prepoznaje tematski sadržaj i dominantne likovne elemente umjetničkog djela. PP OŠ LK C.4.1. Učenik pronalazi poveznice između	uku A.2.1. 1. Upravljanje informacijama Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema. uku A.2.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik primjenjuje strategije učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učitelja. uku B.2.2. 2. Praćenje Na poticaj učitelja učenik prati svoje učenje i napredovanje tijekom učenja. uku C.2.3. 3. Interes Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za	otisak, različiti odnosi volumena i prostora, omjer veličina likova i volumena glina, glinamol, kinetički pijesak, plastelin, drvena didaktika, ambalaža i drugi materijali

		vizualnog oblikovanja i namjene produkata u svakodnevnom okružju.	svoje učenje i ustraje u učenju. zdr B.2.2.C Uspoređuje i podržava različitosti.	
Svibanj	Svijet oko mene, svijet za mene (4 sata) Podtema: Posjet spomeniku kulturne baštine; tematske likovne radionice	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.4.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju. PP OŠ LK C.4.1. Učenik pronalazi poveznice između vizualnog oblikovanja i namjene produkata u svakodnevnom okružju.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. goo A.2.1. Učenik se ponaša u skladu s ljudskim pravima u svakodnevnom životu. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku C.2.3. 3. Interes Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju. uku D.2.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. zdr B.2.2.C Uspoređuje i podržava različitosti.	sadržaji, mediji i tehnike prilagođeni sadržaju spomenika kulturne baštine
Lipanj	Slika, igra, priča (2 sata) Podteme: Morske tekture	PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP OŠ LK A.4.2. Učenik se koristi	uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku B.2.4. 4. Samovrednovanje/	različite vrste površina, različiti odnosi volumena i prostora glina, glinamol,

	Završna izložba radova	različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u vlastitom izražavanju. PP OŠ LK C.4.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.	samoprocjena Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.	kinetički pijesak, plastelin
--	------------------------	---	---	------------------------------

3.4.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u četvrtom razredu osnovne škole

Tema: Baština i društveno okruženje

Odgojno-obrazovni ishodi

PP OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

PP OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju.

PP OŠ LK C.4.2. Učenik povezuje neke aspekte umjetničkog djelovanja s iskustvima iz svakodnevnog života.

Ishodi aktivnosti

Učenik opisuje osnovni raspored i karakteristike oblika na primjerima materijalne kulturne baštine.

Učenik prepoznaje određene primjere materijalne kulturne baštine.

Učenik pokazuje preciznost i kontrolu materijala pri korištenju likovnim tehnikama (tuš i pero, uljane paste).

U prvim dvjema aktivnostima u sklopu ove teme učenici istražuju i likovnim radom interpretiraju motive vezane uz nacionalnu ili lokalnu kulturnu baštinu. U trećoj aktivnosti učenici se svojim likovnim radovima koriste za izradu *memory* kartica kojima će se koristiti za ponavljanje primjera kulturne baštine. Učitelj može odabrati primjere vezane uz lokalnu kulturnu baštinu i prilagoditi sadržaj aktivnosti kontekstu za koji smatra da je najprikladniji učenicima.

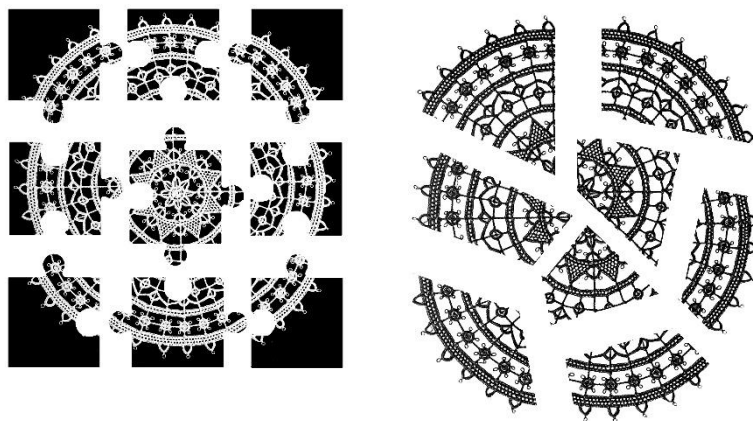
Prva aktivnost: *Tradicijski motivi u crtežu*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452455>

Materijali i pribor: primjeri slagalica (paška čipka), bijeli papir za crtanje, ljepilo, crni tuš i pero ili flomasteri.

Opis aktivnosti

Na početku aktivnosti učenici imaju zadatak sastaviti jednostavne, simetrične slagalice (*puzzle*) s motivima vezanim uz kulturnu baštinu. Preporuka je da motivi budu jednostavni: rozeta, dijelovi čipke, elementi pletera i sl. Učenici rade u parovima a učitelj ih potiče da se međusobno korigiraju ili jedno drugom ukazuju na elemente slagalice koji se poklapaju.

Slika 7. i 8. Paška čipka (primjeri slagalice)

(Izvor: https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Pa%C5%A1ka_%C4%8Cipka.jpg <https://arasaac.org/>, pristupljeno 1. 12. 2024.)

Kada učenici dijelove slagalice sastave u cjelinu, učitelj ih potiče da imenuju motive koje prepoznaju ili ih upoznaju s njima. Učitelj kratko opisuje motive: što su, gdje se nalaze, kako su oblikovani i u kojem materijalu. Učitelj zatim vodi učenike tijekom zajedničkoga opisivanja cjeline, skreće pažnju na to kako su različiti elementi povezani i organizirani unutar cjeline. Svaki učenik odabire jedan dio slagalice i lijepi ga na veći papir na kojem će crtati. Zadatak je dovršiti motiv, tj. nacrtati dijelove koji se ne nalaze na odabranom detalju. Učenici zadatak mogu izvesti crtajući tušem i perom ili flomasterima.

Nakon završetka zadatka učenici uspoređuju crteže, prepoznaju i imenuju prikazane motive. Ako su odabrani motivi originalno dio većih cjelina (primjerice, dio pročelja katedrale), učenici imaju zadatak pronaći motiv na fotografiji cjeline.

Druga aktivnost: Tradicijski motivi u boji

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452455>

Materijali i pribor: primjeri slagalice (motivi tradicijskih drvenih igračaka, licitara ili ornamentalni motivi s narodnih nošnja), bijeli papir za slikanje, uljane pasteले ili tempere.

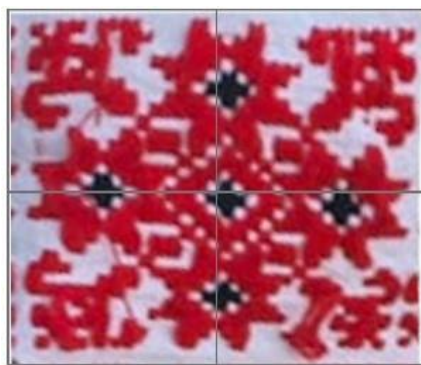
Opis aktivnosti

Druga aktivnost također započinje slagalicama s motivima vezanim uz kulturnu baštinu, ovaj put kolorističkim motivima (primjerice, ornamentalni motivi narodnih nošnja, motivi tradicijskih drvenih igračaka ili licitara). Nakon što, radeći u parovima, učenici sastave cjeline, učitelj objašnjava gdje se inače nalaze ti motivi (uzorci), kako su izrađeni i zašto su dio kulturne baštine.

Slika 7. i 8. Tradicionalna drvena igračka Hrvatskog zagorja (primjer slagalice)
(Izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1d/Sestine_Remete_EMZ_300109.jpg,
pristupljeno 1. 12. 2024.)

Učenici zatim imaju zadatak interpretirati odabrane motive u odabranoj slikarskoj tehnici (pastele ili tempere). Pritom se na papiru koriste jednostavnim geometrijskim shemama kao pomoći u organizaciji elemenata.

Slika 9. Ornament
(Izvor: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f6/PosavinaCostumes.jpg>,
pristupljeno 1. 12. 2024.)

Slika 10. Detalj tradicionalne drvene igr  ke Hrvatskog zagorja
(Izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1d/Sestine_Remete_EMZ_300109.jpg,
pristupljeno 1. 12. 2024.)

Treća aktivnost: Izrada memory kartica

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452455>

Materijali i pribor: učitelj priprema ispile fotografija radova učenika iz prvih dviju aktivnosti. Također priprema kartonske pločice izrezane na format željenih *memory* kartica (primjerice, 8 x 8 cm).

Opis aktivnosti

Učenici imaju zadatak izrezati kopiju fotografije svojega likovnog rada te fotografije originalnoga motiva koji su interpretirali. Za svaki motiv učenici izrađuju po dvije kartice: jednu sa zalijepljenom fotografijom motiva i jednu sa zalijepljenom fotografijom svoje likovne interpretacije toga motiva. Ispod slike učenici ispisuju naziv prikazanoga motiva.

Nakon aktivnosti učenici igraju igru *memory* povezujući u parove iste motive.

Strategije podrške

Vizualna podrška

Učitelj se koristi vizualnim materijalima i motivima kako bi učenici mogli lakše razumjeti zadatak.

Verbalna podrška

Učitelj jasnim i kratkim uputama najavljuje i vodi učenike tijekom planirane aktivnosti. Verbalne upute trebaju biti odmjerene.

Fizička podrška

Učitelj pruža fizičku podršku tijekom slaganja slagalica, izrezivanja, lijepljenja i pisanja. Naglasak stavlja na samostalnost učenika poštujući i uvažavajući učenikove ideje i tempo rada.

Spoznajna podrška

Informacije i upute koje se daju učenicima organizirane su prema složenosti i podijeljene na manje dijelove. Zadatci su koncipirani od jednostavnih prema složenim.

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, učenici rade u parovima, zajedno igraju *memory*.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Boardmaker softverom se koristi pri izradi vizualnih materijala za planirane aktivnosti.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost ima jasnu strukturu i korake. Ako je potrebno, učenicima se može ponuditi vizualni raspored tijeka aktivnosti.

Senzorna podrška

Učitelj vodi računa da radno okružno ne bude vizualno preopterećeno materijalima i motivima.

Emocionalna podrška

Aktivnost se provodi u sigurnom okružno koje potiče učenika na izražavanje.

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Učitelj daje učenicima povratne informacije tijekom sastavljanja slagalica te ih pitanjima potiče na samokorekciju, primjerice, *Pogledaj spajaju li se ove crte*. Tijekom rada na zadatku u drugoj aktivnosti učenike usmjerava na samokorekciju uporabom jednostavnih geometrijskih shema tijekom crtanja, primjerice, *Pogledaj koliko je duga ova crta s lijeve strane a koliko s desne*.

Vrednovanje kao učenje

Učenici u paru sastavljaju slagalice (cjeline motiva) dajući jedan drugom povratnu informaciju o točnosti rješenja. Učenici igraju igru *memory*; procjenjuju u kojoj mjeri prepoznaju i pamte zadane motive.

Vrednovanje naučenoga

Za element produktivnost učitelj procjenjuje:

- u kojoj mjeri učenik precizno opaža i likovno interpretira organizaciju i odnose oblika na primjerima materijalne baštine; vidljivo iz likovnih radova
- pokazuje li učenik i u kojoj mjeri napredak u kontroli materijala u radu likovnim tehnikama (moguće je zasebno vrednovati za svaku likovnu tehniku); vidljivo iz likovnih radova te iz usporedbe s prijašnjim radovima.

Za element kritičko mišljenje i kontekst učitelj procjenjuje:

- u kojoj mjeri učenik prepoznaje istraživana djela materijalne kulturne baštine i osnovni kontekst u kojem su nastala; vidljivo iz komunikacije s učenikom tijekom aktivnosti i završne igre *memory*.

3.5. Peti razred

3.5.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u petom razredu osnovne škole

Zadane teme:

- Slika, pokret, zvuk i riječ: učenik istražuje suodnos umjetničkih područja (likovno/vizualno, pokret/ples, glazba, književnost, film) te likovnu i vizualnu umjetnost.
- Čovjek iznutra i izvana: učenik istražuje temu čovjeka – od njegove fizičke pojavnosti do svega što čini pojedinca (doživljaji, osjećaji, osjeti, podražaji iz vanjskoga svijeta) te je interpretira likovno ili vizualno.

- Osobno i društveno: učenik istražuje teme koje ga zaokupljaju kao pojedinca te teme koje prepoznaje u društvenom okruženju (vršnjački odnosi, zaštita okoliša, sigurnost na internetu i sl.) te istraženo likovno ili vizualno interpretira.
- Prostor u kojem boravim: učenik istražuje povezanost oblikovanja prostora u kojem svakodnevno boravi s kvalitetom vlastitoga života (namjena, veličina, boja, oblik, granice prostora itd.).

Izborne teme:

- Zajedno smo različiti: učenik likovnim i vizualnim izražavanjem istražuje pripadnost skupini, vršnjacima, obitelji, zajednici i kulturnom okruženju te važnost prihvaćanja različitosti, međusobnoga uvažavanja i tolerancije.

PRIMJER GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) ZA NASTAVNI PREDMET LIKOVNA KULTURA – 5. RAZRED				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Slika, igra, priča (3 sata) Podteme: Igralište boja Ples CRTA Nastavi crtež	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.5.1. Učenik opisuje tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela.	uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku A.2.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. zdr B.2.1.A Razlikuje vrste komunikacije.	crte prema toku i karakteru, osnovne i izvedene boje akvarel, olovka, paste

Listopad	Čovjek iznutra i izvana (4 sata) Podteme: Moje ruke – obrisne i teksturne crte Ritam mojih tragova	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.5.2. Učenik opisuje likovne radove i vlastiti doživljaj stvaranja.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	crte prema toku i karakteru, ritam na plohi crni tuš, flomaster, kolaž-papir
Studeni	Osobno i društveno (4 sata) Podteme: Recikliram i stvaram nešto novo – oblikovanje uporabnih predmeta od recikliranih materijala Sigurnost na internetu – ilustracija	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK C.5.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život.	ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi poznatim uređajima i programima. osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. uku A.2.1. 1. Upravljanje informacijama Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema. uku C.2.3. 3. Interes Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju. uku D.2.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i	kompozicija improvizirani reciklirani materijali, digitalni crtež

			spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. zdr B.2.1.B Prepoznaje i procjenjuje vršnjačke odnose. zdr B.2.3.A Opisuje zdrave životne navike.	
Prosinac	Prostor u kojem boravim (3 sata) Podtema: Moj idealan dom – od tlocrta do crteža sobe	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.5.2. Učenik opisuje likovne radove i vlastiti doživljaj stvaranja. PP OŠ LK C.5.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život.	ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi poznatim uređajima i programima. osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku B.2.2. 2. Praćenje Na poticaj učitelja učenik prati svoje učenje i napredovanje tijekom učenja. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. uku D.2.1. 1. Fizičko okruženje učenja Učenik stvara prikladno fizičko okruženje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije.	kompozicija – raspored i odnos dijelova unutar cjeline, ritam na plohi, veličina likova, boja i površina u arhitekturi olovka, flomaster, kolaž-papir iz časopisa
Siječanj	Zajedno smo različiti	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi.	različiti odnosi veličina likova

	(4 sata) Podteme: Tradicijska kultura: ornament boja, ornament površina (teksture) 3D ornament (reljef)	različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.5.1. Učenik opisuje tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela. PP OŠ LK C.5.2. Učenik povezuje umjetničko djelovanje s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. uku A.2.1. 1. Upravljanje informacijama Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	i tijela, ritam na plohi i u prostoru, kontrast boja pastele, glina/glinamol, oblikovanje u foliji
Veljača	Slika, pokret, zvuk i riječ (3 sata) Podtema: Ples: – interpretacija doživljaja plesa; kompozicija plošnih oblika – animirani „ples” plošnih oblika	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.5.2. Učenik opisuje likovne radove i vlastiti doživljaj stvaranja.	ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi poznatim uređajima i programima. osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku A.2.4. 4. Kritičko mišljenje	ritam na plohi i u prostoru, kompozicija, kontrast boja kolaž-papir, digitalne aplikacije za animaciju (stop-animacija)

			Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju.	
Ožujak	Čovjek iznutra i izvana (4 sata) Podteme: Nacrtaј mi frizuru – crtačke teksture Emocionalna mapa tijela	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku B.2.3. 3. Prilagodba učenja Uz podršku učitelja, ali i samostalno, prema potrebi učenik mijenja plan ili pristup učenju. uku C.2.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. uku D.2.1. 1. Fizičko okruжье učenja Učenik stvara prikladno fizičko okruжье za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije. zdr B.2.1.A Razlikuje vrste komunikacije.	crte prema toku i karakteru, kompozicija, kontrast toplo – hladno, svijetlo – tamno crni tuš, tempere

Travanj	Prostor u kojem boravim (4 sata) Podteme: Tlocrt škole Kutak za mene Naše igralište / zabavni park	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.5.2. Učenik opisuje likovne radove i vlastiti doživljaj stvaranja. PP OŠ LK C.5.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život. PP OŠ LK C.5.2. Učenik povezuje umjetničko djelovanje s iskustvima iz svakodnevnog života.	osr A.2.1. Razvija pozitivnu sliku o sebi. osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.2.3. Razvija osobne potencijale. goo A.2.1. Učenik se ponaša u skladu s ljudskim pravima u svakodnevnom životu. uku A.2.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik primjenjuje strategije učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učitelja. uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku D.2.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.	kompozicija (raspored i odnos dijelova unutar cjeline), odnosi veličina, asocijativnost boja, ritam oblika u prostoru flomasteri, kolaž-papir, olovke, drvene bojice, papiri različitih tekstura, tkanine, spužve i sl. flomaster, tuš, pero, kist, lavirani tuš
Svibanj Lipanj	Slika, igra, priča (6 sati) Podteme: Nastavi sliku – redefinicija umjetničkoga djela	PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK B.5.1. Učenik opisuje tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela.	uku A.2.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema. uku B.2.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik	sadržaji, mediji i tehnike prilagođeni sadržajima umjetničkih djela

Presloži sliku – rekompozicija umjetničkoga djela	PP OŠ LK B.5.2. Učenik opisuje likovne radove i vlastiti doživljaj stvaranja.	samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.	
Posjet muzeju (virtualan ili u stvarnom prostoru); likovno stvaranje potaknuto posjetom	PP OŠ LK C.5.2. Učenik povezuje umjetničko djelovanje s iskustvima iz svakodnevnog života.		
Izložba naših radova			

3.5.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u petom razredu osnovne škole

Tema: Prostor u kojem boravim

Odgojno-obrazovni ishodi

PP OŠ LK A.5.1. Učenik interpretira različite sadržaje služeći se likovnim i vizualnim jezikom.

PP OŠ LK A.5.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih medija, likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju.

PP OŠ LK B.5.2. Učenik opisuje likovne radove i vlastiti doživljaj stvaranja.

PP OŠ LK C.5.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život.

PP OŠ LK C.5.2. Učenik povezuje umjetničko djelovanje s iskustvima iz svakodnevnog života.

Ishodi aktivnosti

Učenik povezuje svoje potrebe s oblikovanjem životnoga prostora.

Učenik povezuje veličinu i raspored prostorija u tlocrtnom prikazu s njihovom namjenom.

Učenik opisuje svojstva materijala, tekstura i boja kojima je oblikovan njegov životni prostor.

Učenik ilustrira prikaz sobe u tehnici asamblaža.

Učenik izrađuje prikaz tlocrta zamišljene škole kombinirajući crtež i plohe kolaž-papira.

Učenik oblikuje maketu parka kombinirajući jednostavne konstrukcije od papira.

Tijekom triju aktivnosti učenici istražuju oblikovanje svojega svakodnevnog životnog prostora: tlocrtnu povezanost i raspored prostorija, utjecaj materijala, tekstura i boja na doživljaj prostora te oblikovanje prostora za igru. Pritom se potiču da prepoznaju vlastite potrebe u odnosu na oblikovanje prostora. Primjećuju da su veličina i oblik nekoga prostora / prostorije povezani s njegovom funkcijom, da odabir boja, materijala i tekstura utječe na naš doživljaj prostora te da oblikovanje javnih prostora (primjerice, dječjega parka) treba uključivati različite ideje i potrebe.

Izrađujući zamišljen tlocrt u prvoj aktivnosti, učenici povezuju iskustvo kretanja u prostoru s prikazom na plohi; u drugoj se aktivnosti potiču njihova senzorna iskustva manipuliranja različitim materijalima a u trećoj fine motoričke vještine pri izradi jednostavnih trodimenzionalnih konstrukcija od papira.

U svim trima aktivnostima učenici se potiču da manipuliraju različitim likovnim i improviziranim materijalima izrađujući svoje radove te uočavaju njihove izražajne mogućnosti. Također se potiču na rad u paru ili skupini, suradnju i međusobno prepoznavanje i uvažavanje individualnih potreba i ideja.

Prva aktivnost: Tlocrt škole

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452456>

Materijali i pribor: kolaž-papir, škare, ljepilo, olovke, drvene bojice.

Opis aktivnosti

Učitelj prezentira učenicima tlocrt njihove škole. Ako je tlocrt škole koju učenici pohađaju previše složen ili učitelj smatra da se učenici neće moći snaći u njemu, mogu se koristiti i tlocrti drugih škola. Učenici istražuju tlocrt rješavajući jednostavne zadatke: *Pokaži put kojim najčešće ideš u školi* (primjerice, od ulaza da svoje učionice)., *Pronađi na tlocrtu učionicu u kojoj se najradije zadržavaš.* ili *Pronađi najmanje prostorije na tlocrtu. Čemu one služe?* i sl.

Tijekom ovih zadataka učitelj razgovara s učenicima skrećući im pažnju na odnos veličine i funkcije prostorija (primjerice, zašto su učionice veće od zahoda), na raspored prostorija i njihovu povezanost.

Učitelj pokazuje fotografije školskih prostorija (škole koju polaze ili ilustrativnih prostora (Slika 11.)) te potiče učenike da opišu koje se sve aktivnosti mogu odvijati u njima. Učenici povezuju fotografije prostorija s njihovim nazivom, tj. namjenom.

POVEŽI FOTOGRAFIJU S
NAZIVOM PROSTORIJE.

BLAGOVAONICA

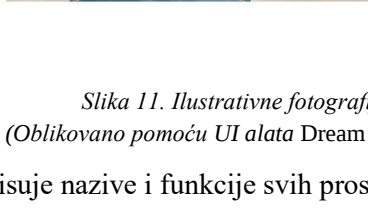
UČIONICA

SENZORNA SOBA

ZAHOD

DVORANA ZA TJELESNI

*Slika 11. Ilustrativne fotografije prostora škole
(Oblikovano pomoću UI alata Dream Lab – Canva 4. 3. 2025.)*

Učitelj zatim na ploči ispisuje nazive i funkcije svih prostorija koje se mogu pronaći na tlocrtu.

Sljedeći zadatak učenici mogu izvoditi individualno ili u paru. Rad u paru omogućuje češću vršnjačku refleksiju pri odabiru određenih rješenja.

Učenici dobivaju kolaž-papir izrezan u kvadrate različitih dimenzija. Svaki učenik ili par odabire do 10 papira te ih ima zadatak poredati od najvećega do najmanjeg. Učitelj pojašnjava da svaki papir predstavlja određen prostor u zamišljenoj školi a učenici imaju zadatak na papire napisati nazive tih prostorija pritom pazeći na odnose veličina. Primjerice, na najmanje će papire napisati zahod, na veće učionica, još veće blagovaonica, zatim sportska dvorana i sl. Tijekom rada na zadatku učitelj potiče učenike da obrazlože zašto su neke prostorije manje a neke veće, tj. da povežu funkciju s dimenzijama prostorije. Učenici se služe popisom prostorija s ploče kao podsjetnikom.

Učitelj zatim pita učenike koje bi još prostorije voljeli imati u školi (prostoriju za odmor, prostoriju za igranje društvenih igara i sl.). Učenike se može potaknuti da razmišljaju i izvan uobičajenih okvira te razmisle o dodatnim aktivnostima i sadržajima kojima bi mogli obogatiti svoj boravak u školi (primjerice, prostorija za ples, školski bazen, dvorište za kućne ljubimce). Učenici zatim odabiru ili sami

izrezuju nove plohe kolaž-papira i na njih upisuju nazive tih dodatnih prostora koje bi voljeli imati u svojoj školi.

Učitelj zatim dijeli veće papire kao podlogu te uvodi učenike u sljedeći zadatak u kojem će se naći u ulozi arhitekta. Učenici imaju zadatak rasporediti papiriće („prostorije“) po podlozi tako da oblikuju tlocrt zamišljene, „idealne“ škole. Osim „prostorija“ učenici mogu izrezati ili docrtati hodnike i stepeništa. Učitelj usmjerava učenike da razmisle o tome koju će prostoriju smjestiti pokraj koje i kako će ih međusobno povezati. Odabran raspored lijepe na podlogu te, prema potrebi, docrtavaju dijelove.

Učenici/parovi prezentiraju tlocrt svoje idealne škole drugim učenicima. Učenici zatim imaju zadatak zamisliti da se nalaze u prostoru škole koji su osmislili drugi učenici/parovi i opisati što bi oni radili u prostoru te škole te kako bi se kretali.

Na samom kraju aktivnosti tlocrti se izlažu u učionici a učenici ih međusobno vrednuju prema kriterijima u rubrici za samoprocjenu i vršnjačko vrednovanje, primjerice:

	😊😊😊	😊😊	😊
Škola ima zanimljive prostorije, bilo bi zanimljivo boraviti u toj školi.			
Prostorije su dovoljno velike da se u njima odvija predviđena aktivnost; najveća je sportska dvorana, učionice su veće od zahoda i sl.			
Iz tlocrta mi je jasno kako se mogu kretati po školi.			

Druga aktivnost: *Kutak za mene*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452457>

Materijali i pribor: kartoni i papiri različitih tekstura, kolaž-papir, komadi tapeta, tkanina, spužava i sl.

Opis aktivnosti

Učitelj pripremi uzorke različitih tkanina i materijala. Uzorci su raspoređeni prema vrsti uzorka (primjerice, uzorci tkanina različitih tekstura, uzorci ploha izrađenih od različitih materijala kao što su drvo, plastika i sl., uzorci papira i kartona različitih tekstura). Svaki učenik ima zadatak odabrati po jedan uzorak iz svake od ovih skupina uzoraka. Kriteriji za odabir uzorka jest da se učenicima sviđa, da im je ugodan na dodir ili vizualno. Tijekom odabira učitelj ih potiče da dodiruju i istražuju materijale te izraze ili opišu svoj doživljaj tekstura i boja.

Prikupljene uzorke učenici rasprostiru na svojem stolu. Učitelj ih potiče da obrazlože svoj odabir.

Učitelj zatim pokazuje učenicima fotografije nekoliko različitih prostorija (Slika 12.). Učenici prepoznaju neke boje i materijale koje su i sami odabrali, izražavaju svoj doživljaj prostora na

fotografijama. Učitelj potiče učenike da zamisle sobu, njihov idealan prostor za odmor: što bi se sve nalazilo u njemu, kojih bi boja bili zidovi i predmeti, što bi bilo od kojih materijala...

Učenici zatim imaju zadatak u obliku asamblaža, kolažirajući uzorke i materijale koje su prije odabrali, oblikovati prikaz te sobe. Lijepe na kartonskoj podlozi a učitelj im, ako je potrebno, pomaže pri manipulaciji materijalima koje je teže rezati i prilagođavati.

Nakon završetka rada učenici izlažu svoje kompozicije na školskoj klupi. Učitelj potiče učenike da međusobno istraže likovne radove pogledom i dodirom te da izraze svoj doživljaj – kako bi se osjećali u svakoj od prikazanih prostorija.

*Slika 12. Ilustrativne fotografije prostora za opuštanje / dječje sobe
(Oblikovano pomoću UI alata Dream Lab – Canva 4. 3. 2025.)*

Treća aktivnost: Naše igralište / zabavni park

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452459>

Materijali i pribor: velika kartonska podloga, deblji papir (bijeli ili u boji) izrezan na trake različitih širina, škare, ljepilo, flomasteri.

Opis aktivnosti

Učenici dobivaju trake nešto debljega papira. Učitelj demonstrira različite načine svijanja i preklapanja papira stvarajući jednostavne trodimenzionalne uzorke (Videoprimjer: *Oblikovanje jednostavnih 3D oblika u papiru* <https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452459>). Učenici ponavljaju demonstriran postupak.

Učitelj zatim zalijepi nekoliko traka na podlogu te poziva učenike da zamisle da su to sprave u zabavnom parku. Učenici opisuju zamišljeno kretanje po spravama (penjanje, spuštanje, njihanje, skakanje...).

Učitelj zatim poziva učenike da, koristeći se papirnatim uzorcima koje su ranije oblikovali, izrade zamišljeni zabavni park. Učitelj potiče učenike da trakama papira oblikuju veće i manje „penjalice”, „tobogane”, „labirinte” i sl. Učenici mogu raditi u parovima ili čitava skupina može oblikovati zajedno park na većoj kartonskoj podlozi. U ovom je dijelu aktivnosti bitno potaknuti učenike da surađuju osmišljavajući maketu parka kao javnoga prostora dostupna svima. Učitelj potiče učenike da tijekom rada zajedno odlučuju što će se sve (koje sve sprave) nalaziti u njihovu parku, kako će rasporediti oblike, treba li neki oblik malo doraditi ili izmijeniti i sl. Kako bi park dodatno oživio, učenici od papira oblikuju male figure koje smještaju u maketu.

Na kraju aktivnosti prezentiraju svoju maketu parka pomičući papirnate figure, tj. glumeći figurama zabavu na spravama u parku (spuštanje, penjanje, preskakanje i sl.). Učenici se vršnjački vrednuju odabirući najzabavniji park i najstabilniju maketu.

Strategije podrške

Vizualna podrška

Učitelj prikazuje jednostavne primjere tlocrta i maketa pomoću slika ili crteža.

Učenici se koriste bojama i simbolima za označavanje prostorija ili elemenata prostora (primjerice, crvena za dvoranu, plava za hodnike).

Učitelj se koristi dijagramima ili *korak po korak* uputama s ilustracijama za svaku aktivnost.

Verbalna podrška

Učitelj se koristi kratkim i jasnim uputama najavljujući svaki korak aktivnosti.

Učitelj postavlja pitanja kako bi potaknuo razmišljanje i povratne informacije, primjerice: *Što možemo dodati da prostor bude ugodniji?*

Učitelj ponavlja ključne korake kako bi učenici razumjeli što treba učiniti.

Fizička podrška

Učitelj pomaže učenicima u manipulaciji materijalima, poput rezanja škarama, oblikovanja glinamola ili lijepljenja kolaž-papira.

Radni je prostor organiziran s dostupnim materijalima nadohvat ruke.

Spoznajna podrška

Učitelj organizira zadatke u male i konkretne korake (primjerice, najprije se crtaju jednostavni oblici, zatim se boje i režu) te usmjerava razgovor kako bi učenici prepoznali elemente prostora i njihovu svrhu. Primjeri iz svakodnevnoga života koji pomažu učenicima povezati zadatke s njihovim iskustvom, primjerice, *Kako bi izgledao tvoj idealan kutak za igru?*

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, učenici rade u parovima i/ili skupinama. Na kraju učenici izlažu svoje radove.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Učenici se koriste digitalnim alatima za jednostavno crtanje i planiranje prostora (primjerice, tablet s aplikacijom za crtanje).

Podrška strukturiranjem

Svaka aktivnost ima jasnu strukturu i korake. Ako je potrebno, učenicima se može ponuditi vizualni raspored tijeka aktivnosti.

Senzorna podrška

Učitelj odabire materijale za rad koji su učenicima ugodni na dodir i sigurni za uporabu (mekši papir, plastelin umjesto glinamola).

Izbjegava se preopterećenje zvukom ili vizualnim podražajima tijekom rada.

Emocionalna podrška

Učitelj pohvaljuje učenike za svaki korak procesa, ne samo za završni rezultat.

Učenike se potiče da izraze svoje osjećaje o prostoru koji oblikuju.

Učenike se potiče na suradnju i međusobnu podršku kako bi se osjećali uključeno i uspješno.

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Učitelj prati učenikovo sudjelovanje i angažman tijekom aktivnosti. Postavlja pitanja za provjeru razumijevanja, primjerice: *Koji dio tlocrta prikazuje učionicu?*

Učitelj potiče učenike na istraživanje i eksperimentiranje različitim materijalima te im, čak i ako rezultat nije savršen, daje poticajnu povratnu informaciju.

Vrednovanje kao učenje

Zadaci samovrednovanja i vršnjačkoga vrednovanja sastavni su dio aktivnosti (vidjeti u opisima aktivnosti).

Vrednovanje naučenoga

Izlaganje završnih radova (tlocrti, makete, osobni kutak) uz jednostavno objašnjenje njihova dizajna.

Sumativno je moguće vrednovati više elemenata:

Element	Kriterij	u potpunosti	u većoj mjeri	djelomično	u vrlo maloj mjeri
stvaralaštvo	Učenik u tehnici asamblaža prikazuje izgled sobe; prikaz je originalan s individualnim detaljima.				

	Učenik u prikaz tlocrta i maketu parka unosi originalne elemente ili rješenja.				
produktivnost	Učenik izrađuje tlocrt zamišljene škole kombinirajući crtež i plohe kolaž-papira; tlocrt je jasan i pregledan, razrađen, likovnim se tehnikama koristi pravilno.				
	Učenik izrađuje jednostavne konstrukcije od papira te ih kombinira u veće cjeline; konstrukcije su razrađene a cjelina pregledna.				
kritičko mišljenje i kontekst	Učenik povezuje svoje svakodnevne aktivnosti s oblikovanjem prostorijske u kojoj se one odvijaju (primjerice, sportska je dvorana velika pa se u njoj možemo igrati loptom).				
	Učenik, promatrajući tlocrtni prikaz, određuje moguću namjenu prostorija u školi s obzirom na veličinu prostorija i njihov raspored.				
	Učenik prepoznaje nekoliko karakteristika materijala i oblika (boja, tekstura, tvrdoća, transparentnost...) koje				

	zamjećuje u okruženju (soba, učionica).				
--	---	--	--	--	--

3.6. Šesti razred

3.6.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u šestom razredu osnovne škole

Zadane teme:

- Slika, pokret, zvuk i riječ: učenik istražuje likovnu i vizualnu umjetnost te suodnos umjetničkih područja (likovno/vizualno, pokret/ples, glazba, drama, književnost, film). Izražava se povezujući različite umjetnosti.
- Osjeti i osjećaji: učenik istražuje ulogu osjetila u doživljaju vizualnoga i nevizualnog svijeta te različite načine izražavanja osjećaja (izražavanje emocija i osjeta likovnim izrazom, istraživanje međuodnosa osjeta i emocija likovnim i vizualnim izražavanjem).
- Osobno i društveno: učenik istražuje teme koje ga zaokupljaju kao pojedinca te teme koje prepoznaje u društvenom okruženju (vršnjački odnosi, zaštita okoliša, sigurnost na internetu i sl.) te istraženo likovno ili vizualno interpretira.
- Prostor u kojem boravim: učenik istražuje povezanost oblikovanja prostora u kojem svakodnevno boravi s kvalitetom vlastitoga života (namjena, veličina, boja, oblik, granice prostora itd.).

Izborne teme:

- Zajedno smo različiti: učenik likovnim i vizualnim izražavanjem istražuje pripadnost skupini, vršnjacima, obitelji, zajednici i kulturnom okruženju te uočava važnost prihvatanja različitosti, međusobnoga uvažavanja i tolerancije.

PRIMJER GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) ZA NASTAVNI PREDMET LIKOVNA KULTURA – 6. RAZRED				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Slika, pokret, zvuk i riječ (3 sata) Podteme:	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema.	crte prema toku i karakteru, asocijativna vrijednost boja,

	Moje ljeto Moja najdraža priča / animirani film / videoigra	likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju.	uku C.3.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima.	ritam na plohi, kompozicija akvarel, flomasteri
Listopad	Osjeti i osjećaji (4 sata) Podteme: Uhvati emociju fotografijom! Strip	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK C.6.2. Učenik povezuje umjetničko djelovanje s iskustvima svakodnevnog života.	uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku C.3.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. uku D.3.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je	odnos slike i teksta – strip, fotografija digitalna fotokamera, fotokolaž-papir, drvene bojice

			zatražiti i ponuditi pomoć. pod B.3.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima.	
Studeni	Osobno i društveno (4 sata) Podteme: Reci NE nasilju – ilustracija Volontiranje je fora – plakat	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.6.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja. PP OŠ LK C.6.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život.	uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. uku B.3.1. 2. Praćenje Uz povremeni poticaj i samostalno učenik prati učinkovitost učenja i svoje napredovanje tijekom učenja. goo A.3.3. Promiče ljudska prava. goo C.3.2. Doprinosi društvenoj solidarnosti. osr B.3.1. Obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih.	odnos slike i teksta – plakat, ilustracija, kompozicija, kontrasti boja, asocijativna i simbolička vrijednost boja pastele, kolaž-papir, flomasteri

Prosinac	Prostor u kojem boravim (3 sata) Podteme: Soba osjeta – izrada makete zamišljenoga „muzeja osjeta” Obojani prostor – izrada papirnatih vitraja	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.6.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela. PP OŠ LK C.6.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život.	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. uku B.3.1. 1. Planiranje Uz povremenu podršku učenik samostalno određuje ciljeve učenja, odabire strategije učenja i planira učenje. uku C.3.1. 1. Vrijednost učenja Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život. pod A.3.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja. pod B.3.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.3. Razvija osobne potencijale. osr B.3.4. Suradnički uči i radi u timu.	kontrast toplo – hladno, svijetlo – tamno, vrste površina, asocijativna i simbolička vrijednost boja tuš u boji na paus-papiru, ambalaža i drugi materijali različitih boja i tekstura za izradu makete
Siječanj	Zajedno smo različiti (4 sata) Podteme:	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom.	uku A.3.1. 1. Upravljanje informacijama Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo	crte prema toku i karakteru, obrise i strukturne crte, kompozicija,

	Hrvatska materijalna kulturna baština – likovna interpretacija motiva baštine Moji prijatelji superjunaci	PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.6.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja. PP OŠ LK B.6.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela.	znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema. uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.1. Obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima. osr C.3.4. Razvija nacionalni i kulturni identitet.	asocijativnost boja crni tuš, pasteles
Veljača	Slika, pokret, zvuk i riječ (3 sata) Podtema: Glazba i slika: ton i boja ritam	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju.	ikt A.3.2. Učenik se samostalno koristi raznim uređajima i programima. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku C.3.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja	tonovi boja, kontrasti boja, asocijativne i simboličke vrijednosti boja, ritam na plohi, kompozicija tempere, digitalni alati za crtanje

		PP OŠ LK B.6.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela.	tako da ga ne ometaju u učenju. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	
Ožujak	Osjeti i osjećaji (4 sata) Podteme: Kada bih mogao obojiti osjećaje,... Kada bih mogao dodirnuti osjećaje,...	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.6.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela. PP OŠ LK B.6.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja.	uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku B.3.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje. uku C.3.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.2. Razvija komunikacijske	asocijativne i simboličke vrijednosti boja i površina akvarel ili gvaš, glina ili glinamol

			kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima.	
Travanj	Prostor u kojem boravim (4 sata) Podteme: Tlocrt učionice Vesela pročelja	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.6.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja. PP OŠ LK C.6.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život.	uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. uku B.3.1. 1. Planiranje Uz povremenu podršku učenik samostalno određuje ciljeve učenja, odabire strategije učenja i planira učenje. uku B.3.2. 2. Praćenje Uz povremeni poticaj i samostalno učenik prati učinkovitost učenja i svoje napredovanje tijekom učenja. uku C.3.1.1. Vrijednost učenja Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život. uku D.3.1. 1. Fizičko okruženje učenja Učenik stvara prikladno fizičko okruženje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije. uku D.3.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je	obrisne i gradbene crte, ritam na plohi, kompozicija, otisak, matrica flomasteri, kartonski tisak

			zatražiti i ponuditi pomoć. pod A.3.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja. pod B.3.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr B.3.4. Suradnički uči i radi u timu.	
Svibanj	Osjeti i osjećaji (4 sata) Podteme: Uhvati moju sjenu Sanjam u bojama	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju.	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku C.3.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	obrisne crte, tonovi boja, kontrasti boja, asocijativne i simboličke vrijednosti boje
Lipanj	Slika, pokret, zvuk i riječ (2 sata) Podteme: Inspirirani izložbom / muzejom	PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK C.6.1. Učenik svojim	uku B.3.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje.	sadržaji, mediji i tehnike prilagođeni sadržajima umjetničkih djela

	Dan za školsku izložbu	stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život.	uku C.3.1. 1. Vrijednost učenja Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život.	
		PP OŠ LK C.6.2. Učenik povezuje umjetničko djelovanje s iskustvima svakodnevnog života.	uku C.3.2. 2. Slika o sebi kao učeniku Učenik iskazuje pozitivna i visoka očekivanja i vjeruje u svoj uspjeh u učenju.	
			uku C.3.3. 3. Interes Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju.	

3.6.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u šestom razredu osnovne škole

Tema: Osjeti i osjećaji

Odgojno-obrazovni ishodi

PP OŠ LK A.6.1. Učenik interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava koristeći se likovnim i vizualnim jezikom.

PP OŠ LK A.6.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine uporabom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitome likovnom izražavanju.

PP OŠ LK B.6.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela.

PP OŠ LK B.6.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja.

PP OŠ LK C.6.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj vizualne okoline na vlastiti život.

PPOŠ LK C.6.2. Učenik povezuje umjetničko djelovanje s iskustvima svakodnevnog života.

Ishodi aktivnosti

Učenik prepoznaje temu emocija te način na koji je prikazana na primjerima umjetničkih djela.

Učenik bilježi fotografijom emocije izražene na licima vršnjaka.

Učenik određuje odgovarajući kadar i plan fotografirajući motive.

Učenik interpretira emocije u formi fotostripa.

Učenik izrađuje strip stavljajući u jasan i smislen odnos sliku i tekst.

Učenik opisuje različite odnose slike i teksta na primjerima stripa.

Učenik prepoznaje fotografiju i strip kao izražajne vizualne medije.

Učenici se dvjema povezanim aktivnostima unutar ove teme potiču na prepoznavanje različitih emocija u izrazima lica i govoru tijela te njihovu interpretaciju u vizualnim medijima. Učenici prepoznaju emocije prikazane u umjetničkim djelima te se i sami uživljavaju u različite situacije kako bi prepoznali

kako njihovo lice i tijelo izražavaju emocije. Istražuju kako odabirom odgovarajućega kadra i plana mogu fotografijom zabilježiti nečiju emociju te kako odnos slike i teksta u stripu utječe na izražajnost poruke.

Prva aktivnost: *Uhvati emociju fotografijom!*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452462>

Materijali i pribor: mobiteli, tableti ili fotoaparati, projektor ili ekran za pregled fotografija.

Opis aktivnosti

U uvodnom dijelu sata učenici promatraju umjetnička djela u kojima je u prikazu lica jasno izražena određena emocija.

Predloženi primjeri:

- Franz Xaver Messerschmidt, *Karakterne glave*
<https://www.getty.edu/art/exhibitions/messerschmidt/character.html> (pristupljeno 11. 3. 2025.)
- Gustav Courbet, *Očajan čovjek (autoportret)*
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=2736120> (pristupljeno 11. 3. 2025.).

Učitelj potiče učenike da oponašaju izraze prikazanih lica te prepoznaju i imenuju ili opišu prikazanu emociju.

Učitelj zatim najavljuje učenicima da će se u sljedećem zadatku naći u ulozi glumaca koji će biti fotografirani. Kako bi se učenici lakše opustili i *ušli* u zadane uloge, može ih se potaknuti izmišljenom pričom ili situacijama i motivima. Primjerice, učeniku koji se nađe pred fotoaparatom kaže se neka zamisli da se pred njim nalazi njegov najdraži kolač. Učitelj zatim objašnjava što se dogodilo s kolačem a učenik na to reagira mimikom lica. Primjerice: *Čitava prostorija miriši po kolačima!* (sretna, razdragana reakcija), *Netko ti je ukrao kolač!* (ljutita reakcija), *Kolač ti je pao na pod!* (iznenađenje). Učenici vježbu mogu izvoditi u parovima, sugerirajući situacije i emocije jedni drugima te fotografirajući jedni druge. Učitelj također može pripremiti popis od pet do šest emocija koje svaki učenik treba odglumiti.

Učitelj potiče učenike da svaku emociju, tj. izraz lica, fotografiraju nekoliko puta, s različite udaljenosti u odnosu na fotoaparat: od krupnoga kadra do blizoga i polublizog (do pojasa) kako bi se, osim lica, zabilježio i govor tijela tijekom izražavanja emocija.

Na kraju aktivnosti fotografije se projiciraju te ih učenici zajednički opisuju, pogađaju koje su emocije zabilježili i pojašnjavaju na temelju čega to zaključuju. Uočavaju da, osim onoga što možemo primijetiti na izrazu lica, ponekad i čitavo tijelo sudjeluje u izražavanju emocija.

Učenici procjenjuju uspješnost u zadatku izborom najboljih „glumaca i fotografa“.

Druga aktivnost: *Sličica do sličice – strip*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452463>

Materijali i pribor: crno-bijeli ispis fotografija učenika nastalih tijekom prethodne aktivnosti (ili ispis fotografija glumaca s izraženim emocijama), škare, ljepilo, papir i drvene bojice.

Opis aktivnosti

Za ovu aktivnost učitelj unaprijed priprema crno-bijeli ispis fotografija učenika nastalih tijekom prethodne aktivnosti.

Učitelj odabire jednu fotografiju te izgovara tekst koji bi se mogao povezati s prikazanom emocijom. Primjerice, uz fotografiju začuđenoga lica, učitelj govori: *Kako se to dogodilo?!* Potiče učenike da odaberu jednu svoju fotografiju i pridruže joj odgovarajuć tekst. Ovaj se dio aktivnosti može varirati

tako da učitelj izgovora određen tekst a učenici imaju zadatak pronaći fotografiju koja najbolje odgovara tom tekstu ili učenici „zadaju tekst“ jedni drugima i sl.

Učitelj zatim pokazuje učenicima strip (Slika 13.) i potiče ih da zamisle radnju koju prikazuje strip, tj. tekst koji izgovaraju likovi u stripu. Pritom ih upućuje da promotre izraze lica prikazanih likova te zaključe kako se osjećaju. Učitelj pojašnjava učenicima kako oblik oblačića u stripu sugerira sadržaj i intenzitet govora (Slika 14.).

Slika 13. i 14. Strip

(Izrađeno pomoću digitalne aplikacije Pixton app 4. 1. 2025.)

Učenici zatim odabiru tri do pet svojih fotografija te ih stavljaju u niz poput stripa. Od zasebnoga papira izrezuju oblačiće za tekst. Zadatak je pridružiti oblačiće sličicama i upisati u njih tekst koji odgovara prikazu na fotografiji. Ako žele, učenici mogu do crtati dodatne motive na fotografije.

Na kraju aktivnosti učenici glume scene iz svojih stripova procjenjujući tako njihovu jasnoću i izražajnost.

Strategije podrške

Vizualna podrška

Korištenje slikovnim prikazima emocija za prepoznavanje i izražavanje osjećaja.

Primjeri izraza lica na ilustracijama, fotografijama ili scenama iz animiranih filmova (*Izvrnuto obrnuto*).

Piktogrami i shematski prikazi emocija kako bi učenici lakše razumjeli i izrazili osjećaje.

Korak po korak prikaz aktivnosti u slikama (primjerice, postupak fotografiranja emocija).

Prikaz primjera fotostripova za bolju orijentaciju u zadatku.

Verbalna podrška

Učitelj se koristi jednostavnim, jasnim i kratkim uputama uz demonstraciju. Postavlja otvorena pitanja za poticanje izražavanja osjećaja, primjerice, *Kako si se osjećao kad si radio ovaj izraz lica?*, *Što misliš da ovaj izraz znači?*

Učitelj potiče učenike na imenovanje emocija i vlastitu interpretaciju/objašnjavanje.

Učitelj učestalo ponavlja ključne pojmove (emocije, mimika, izražavanje, strip, priča).

Fizička podrška

Pomoć pri rukovanju fotoaparatom, tabletom ili mobitelom ako učenici imaju motoričke teškoće.

Vođenje ruku tijekom crtanja, odabira boja ili rezanja papira.

Modeliranje izraza lica zajedno s učenicima kako bi lakše oponašali emocije.

Spoznajna podrška

Korištenje konkretnim primjerima i situacija iz svakodnevnoga života za povezivanje emocija s osobnim iskustvima.

Razrada jednostavnih scenarija za fotostrip *Kako se osjećam kad se igram s prijateljima?*

Pojednostavljivanje zadataka – mogućnost odabira između nekoliko ponuđenih emocija umjesto kreiranja novih.

Dodatno vrijeme za izvođenje aktivnosti kako bi učenici mogli obraditi zadatke u svojem ritmu.

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, učenici rade u parovima. Na kraju učenici izlažu svoje radove.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Korištenje digitalnim aplikacijama za generiranje stripova (*Canva*, *Pixton*) s unaprijed definiranim predlošcima.

Digitalni piktogrami i aplikacije za izražavanje emocija (primjerice, *Emotion Cards*, *Feelings Diary*).

Mogućnost snimanja zvučnih opisa emocija kao alternativnoga načina izražavanja.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost ima jasnu strukturu i korake. Ako je potrebno, učenicima se može ponuditi vizualni raspored tijeka aktivnosti.

Senzorna podrška

Organizacija umirujućih kutaka u učionici za učenike koje preplave emocije tijekom aktivnosti.

Korištenje taktilnim materijalima (glina, tkanina) kako bi učenici mogli dodirno povezati emocije s likovnim izrazom.

Tihe i strukturirane aktivnosti za učenike koji su osjetljivi na buku.

Dodatni vizualni poticaji u učionici (primjerice, zid s emocijama).

Emocionalna podrška

Poticanje učenika na izražavanje osjećaja bez straha od pogreške.

Pozitivna povratna informacija nakon svake aktivnosti.

Korištenje afirmativnim rečenicama poput: *Tvoj rad odlično pokazuje sreću. Molim te objasni mi zašto si izabrao te boje.*

Razgovor nakon aktivnosti kako bi učenici verbalizirali vlastiti doživljaj rada.

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Učitelj postavlja pitanja kako bi provjerio učenikovo razumijevanje pojmova i postupaka.

Vrednovanje kao učenje

Zadaci vršnjačkoga vrednovanja i samovrednovanja uklopljeni su u aktivnosti (vidjeti opise aktivnosti).

Vrednovanje naučenoga

Učitelj procjenjuje ostvarenost ishoda aktivnosti:

Element	Kriterij	u potpunosti	u većoj mjeri	djelomično	u vrlo maloj mjeri
stvaralaštvo	Učenik bilježi fotografijom emocije izražene na licima vršnjaka; odabire specifičan izraz lica i „trenutak” kada će fotografirati.				
	Učenik interpretira emocije u formi fotostripa; oblikovanje slike i teksta u stripu odgovara odabranoj temi, tj. emociji.				
produktivnost	Učenik određuje odgovarajuć kadar i plan pri fotografiranju motiva.				
	Učenik izrađuje strip stavljajući u jasan i smislen odnos sliku i tekst.				
kritičko mišljenje i kontekst	Učenik prepoznaje temu emocija te kako je prikazana na primjerima umjetničkih djela; povezuje motive, boje, oblike i kompoziciju s različitim				

	asocijativnim značenjima.				
	Učenik opisuje različite odnose slike i teksta na primjerima stripa.				

3.7. Sedmi razred

3.7.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u sedmom razredu osnovne škole

Zadane teme:

- Oblik i mjera: učenik istražuje cjelinu pomoću međusobnih odnosa dijelova (mjera, sklad, proporcije).
- Prožimanje umjetnosti: učenik istražuje suodnos različitih umjetničkih područja u cjelovitome umjetničkom djelu (instalacija, scenska umjetnost) te se izražava u zajedničkim projektima s drugim učenicima.
- Komunikacija i životno okruženje: učenik istražuje različite oblike komunikacije u životnom okruženju (vizualno izražavanje poruke: znak, piktogram, plakat, internet, društvene mreže, SMS itd.).
- Zajedno smo različiti: učenik likovnim i vizualnim izražavanjem istražuje pripadnost skupini, vršnjacima, obitelji, zajednici i kulturnom okruženju te važnost prihvaćanja različitosti, međusobnoga uvažavanja i tolerancije.

Izborne teme:

- Svijet za mene: učenik istražuje čovjekov odnos prema prirodi i izgrađenom okolišu te mogućnostima njegova (pre)oblikovanja (preispituje vlastiti odnos prema okolišu i prostoru u kojem živi: likovnim i vizualnim izražavanjem ukazuje na važnost suživota svih živih bića i ekološke svijesti za kvalitetu života; istražuje odnos oblika i namjene u arhitekturi, urbanizmu i dizajnu).

PRIMJER GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) ZA NASTAVNI PREDMET LIKOVNA KULTURA – 7. RAZRED				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Prožimanje umjetnosti (3 sata)	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i	raster crta i točaka, ravnoteža, kompozicija,

	Podteme: Likovni orkestar – interpretacija glazbe Naša učionica/škola; prostor iznenađenja – izrada jednostavnih mobila ili instalacija za prostor učionice/škole	oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.7.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela u cjelinu.	kreativno pristupa rješavanju problema. uku B.3.3. 3. Prilagodba učenja Učenik regulira svoje učenje mijenjanjem plana ili pristupa učenju, samostalno ili uz poticaj učitelja. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.4. Suradnički uči i radi u timu.	ritam u prostoru kombinirana tehnika: crni tuš i akvarel, papir, plastika
Listopad	Oblik i mjera (4 sata) Podteme: Proporcije ljudskoga tijela Lik u pokretu Pokret figura u prostoru Pokret figura u prostoru, kompozicije u prostoru	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.7.1. Učenik povezuje osobni doživljaj,	uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku B.3.1. 1. Planiranje Uz povremenu podršku učenik samostalno određuje ciljeve učenja, odabire strategije učenja i planira učenje.	ritam na plohi, u prostoru i u vremenu, ravnoteža, simetrija/asimetrija, statično/dinamično, proporcije digitalna kamera i alati za stop-animaciju, žica, alufolija, samoljepljiva traka, tempere, flomasteri

		tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela u cjelinu. PP OŠ LK B.7.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja.	uku D.3.1. 1. Fizičko okruženje učenja Učenik stvara prikladno fizičko okruženje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije. uku D.3.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. zdr A.3.2.D Opisuje važnost redovitoga tjelesnoga vježbanja kao važnog čimbenika regulacije tjelesne mase.	
Studeni	Komunikacija i životno okruženje (4 sata) Podteme: Školski piktogrami Misli pozitivno! – oblikovanje plakata s afirmativnim porukama	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK C.7.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj oblikovanja	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. uku C.3.1. 1. Vrijednost učenja Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima.	simetrija/ asimetrija, statično/ dinamično, odnos slike i teksta, otisak kartonski tisak, kolaž-papir, flomasteri

		vizualne okoline na vlastiti život. PP OŠ LK C.7.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.		
Prosinac	Zajedno smo različiti (3 sata) Podteme: Dan za posjet muzej/izložbi Blagdanski običaji u različitim kulturama	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK B.7.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela u cjelinu. PP OŠ LK C.7.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.	uku D.3.1. 1. Fizičko okruženje učenja Učenik stvara prikladno fizičko okruženje za učenje s ciljem poboljšanja koncentracije i motivacije. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima osr C.3.4. Razvija nacionalni i kulturni identitet.	sadržaji, mediji i tehnike prilagođeni sadržajima umjetničkih djela
Siječanj	Svijet za mene (3 sata) Podtema: Zaštićene i ugrožene životinje – izrada knjige ilustracija ili kartica za igru <i>memory</i>	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne	uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i	raster crta i točaka, boje i neboje, kompozicija pastele, crni tuš

		materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.7.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja.	kreativno pristupa rješavanju problema. uku C.3.3. 3. Interes Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju. pod A.3.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja. pod B.3.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima. osr B.3.4. Suradnički uči i radi u timu. odr B.3.1. Prosuđuje kako različiti oblici djelovanja utječu na održivi razvoj.	
Veljača	Oblik i mjera (4 sata) Podteme: Privid prostora na plohi preklapanjem oblika (prostorni planovi) Geometrijski oblici u arhitekturi	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.7.2. Učenik obrazlaže postupke kojima	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. uku B.3.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje.	privid prostora na plohi (prostorni planovi), simetrična/asimetrična kompozicija, ravnoteža, ritam u prostoru kolaž-papir, kartonska ambalaža i drugi materijali

		je došao do likovnih rješenja.		
Ožujak	Prožimanje umjetnosti (4 sata) Podteme: Iz slike u 3D oblike – reljefno slikanje Lektirni strip – izrada stripa prema književnom predlošku	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.7.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela u cjelinu.	ikt A.3.2. Učenik se samostalno koristi raznim uređajima i programima. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku B.3.2. 2. Praćenje Uz povremeni poticaj i samostalno učenik prati učinkovitost učenja i svoje napredovanje tijekom učenja. uku B.3.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi.	kompozicija, odnos slike i teksta, rasteri crta i točaka, proporcije glina, flomasteri, digitalni alati za crtanje
Travanj	Komunikacija i životno okruženje (4 sata) Podteme: Dizajn ambalaže za piće Reklama – osmišljavanje jednostavne reklame za izmišljeni proizvod	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i	uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i	kompozicija, boje i neboje, kontrasti boja, ritam na plohi, odnos slike i teksta, reklama, dizajn paste, kombinirane crtačke i slikarske tehnike

		postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK C.7.1. Učenik svojim stvaralaštvom interpretira utjecaj oblikovanja vizualne okoline na vlastiti život.	kreativno pristupa rješavanju problema. uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. uku C.3.1. 1. Vrijednost učenja Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život. uku D.3.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. pod A.3.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja. pod A.3.3. Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja. pod B.3.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.3. Razvija osobne potencijale. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima.	
Svibanj	Zajedno smo različiti (4 sata) Podteme: Tradicijska odjeća u	PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje	kompozicija, boje i neboje, kontrasti boja, ritam na plohi, ravnoteža, simetrična i asimetrična kompozicija,

	različitim kulturama Simboli tolerancije i uvažavanja	vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.7.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja. PP OŠ LK C.7.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.	Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. goos A.3.3. Promiče ljudska prava. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.1. Obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima	statična i dinamična kompozicija kolaž-papir, tempere
Lipanj	Svijet za mene (2 sata) Podteme: Dizajn recikliranoga predmeta (korištenje otpadnim materijalima u likovnom izrazu) Pripremamo izložbu	PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.7.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja. PP OŠ LK C.7.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.	uku B.3.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje. uku C.3.1. 1. Vrijednost učenja Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život. uku C.3.2. 2. Slika o sebi kao učeniku Učenik iskazuje pozitivna i visoka očekivanja i vjeruje u svoj uspjeh u učenju. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	ambalaža i drugi materijali

--	--	--	--	--

3.7.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u sedmom razredu osnovne škole

Tema: Oblik i mjera

Odgojno-obrazovni ishodi

PP OŠ LK A.7.1. Učenik istražuje i interpretira različite sadržaje oblikujući ideje koje izražava služeći se likovnim i vizualnim jezikom.

PP OŠ LK A.7.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine odabirući različite likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju.

PP OŠ LK B.7.1. Učenik povezuje osobni doživljaj, tematski sadržaj i likovni jezik umjetničkog djela u cjelinu.

PP OŠ LK B.7.2. Učenik obrazlaže postupke kojima je došao do likovnih rješenja.

Ishodi aktivnosti

Učenik prepoznaje osnovne proporcijske odnose na vlastitom tijelu te na prikazima ljudskoga tijela u umjetničkim djelima.

Učenik povezuje različite interpretacije ljudskih proporcija na umjetničkim djelima s vlastitim doživljajem prikazanih likova.

Učenik u likovnom radu interpretira pokrete sportaša, akrobata i likova s odabranih umjetničkih djela.

Učenik izrađuje kratku animaciju plošne figure koristeći se digitalnim aplikacijama za stop-animaciju.

Učenik oblikuje jednostavnu figuru od žice – prikaz ljudskoga lika.

Tema je organizirana u četiri aktivnosti, koje se međusobno nadopunjuju, ali je svaku od njih moguće izvoditi i zasebno. Vrijeme potrebno za izvođenje aktivnosti ovisit će o mogućnostima učenika u skupini i ishodima na koje učitelj želi staviti naglasak.

U prvoj aktivnosti učenici istražuju osnovne proporcijske odnose ljudskoga tijela, najprije na vlastitom tijelu a zatim i na primjerima prikaza tijela na umjetničkim djelima. U drugoj aktivnosti, istražujući pokrete vlastitoga tijela te pokrete sportaša, uočavaju povezanost građe ljudskoga tijela i mogućnosti pokreta/kretanja. Izrađuju kratku stop-animaciju u kojoj interpretiraju pokrete tijela. U trećoj aktivnosti nastavljaju istraživanje proporcija i pokreta tijela izradom figure u žici. U svim trima aktivnostima učenici se paralelno potiču na aktivno istraživanje svojega tijela i prikaza tijela na umjetničkim djelima. Svaka aktivnost uključuje izražavanje u drugom mediju (kolaž-papir, animacija, oblikovanje u žici), potiče učenike na aktivno promatranje (vizualno istraživanje) te povezivanje različitih iskustava.

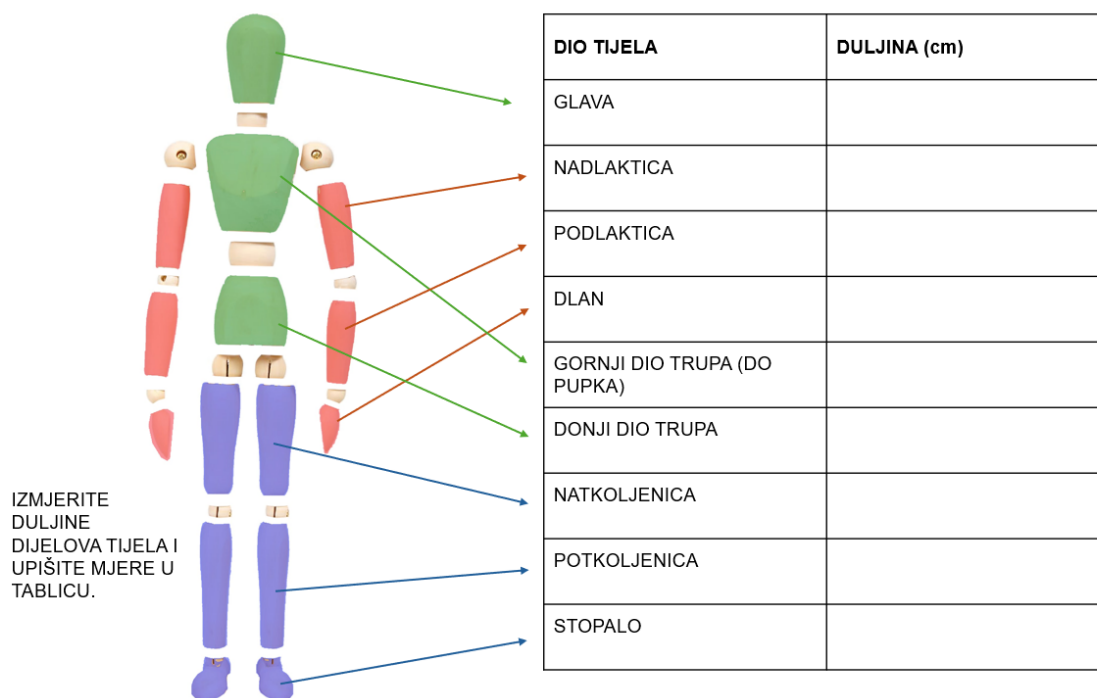
Prva aktivnost: *Proporcije ljudskoga tijela*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452464>

Materijali i pribor: radni listići, metričke trake / krojački metar, škare, ljepilo.

Opis aktivnost

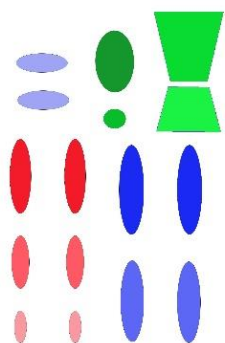
Učenici rade u parovima ili skupinama po troje. Jedan je učenik model na kojem, pomoću metričke trake / krojačkoga metra, učenici mjere duljinu dijelova tijela. Rezultate upisuju u tablicu u radnom listiću (Slika 15.).

Slika 15. Duljine dijelova tijela (radni listić)
(Izvor: privatna autorova zbirka.)

Učitelj vodi učenike tijekom analize podataka pitanjima: *Što je dulje: natkoljenica ili nadlaktica, gornji dio trupa ili donji, stopalo ili dlan?* Cilj je zadatka uočiti odnose veličina različitih dijelova tijela i imenovati dijelova tijela.

Učenici zatim dobivaju izrezane geometrijske likove (Slika 16.) različitih veličina koji se u omjerima (visina – širina) poklapaju s omjerima različitih dijelova tijela koje su učenici istraživali u prethodnom zadatku (Slika 15.). Zadatak je rasporediti likove tako da čine figuru ljudskoga tijela (Slika 17.)

Slika 16. Izrezani geometrijski likovi
(Izvor: privatna autorova zbirka.)

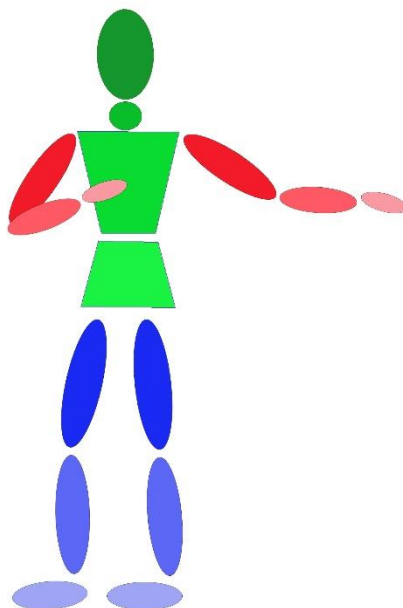

Slika 17. Geometrizirana figura ljudskoga tijela
(Izvor: privatna autorova zbirka.)

Nakon što su pravilno rasporedili elemente, učenici promatraju prikaze ljudske figure na umjetničkim djelima (primjerice, crne likove na grčkim vazama, likove s frizova minojske umjetnosti i slične primjere plošnoga prikaza likova). Predloženi likovni primjeri:

- *Panatenejska nagradna amfora od terakote,*
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Terracotta_Panathenaic_prize_amphora_MET_DP2_45713.jpg (pristupljeno 11. 3. 2025.)
- *Zidna slika kralja svećenika iz Knososa,*
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wall_painting_of_the_Priest-King_from_Knossos_%28North-South_Corridor%29_-_Heraklion_AM.jpg (pristupljeno 11. 3. 2025.)

Učenici odabiru jedan od prikaza i slažu svoju plošnu figuru u identičan položaj (Slika 18.). Lijepe je na podlogu. Ako žele, učenici mogu na zalijepljeni lik docrtati detalje.

*Slika 18. Primjer figure koja oponaša položaj tijela prikazana na umjetničkom djelu
(Izvor: privatna autorova zbirka.)*

Na kraju aktivnosti učenici izlažu svoje radove i pogađaju pokret kojega lika s umjetničkih djela je interpretiran u kojem radu te tako procjenjuju uspješnost rada.

Druga aktivnost: *Lik u pokretu*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452464>

Materijali i pribor: radni listić, pribadače, škare, aplikacija za stop-animaciju, mobiteli ili tableti. Ako je moguće, osigurati ili improvizirati neku vrstu stativa za mobitel/tablet radi kontrole kadra.

Opis aktivnosti

Učitelj pokazuje učenicima drvenoga manekena. Učenici staju u isti položaj kao i maneken; učitelj pomiče dijelove manekena u zglobovima a učenici imaju zadatak pomicati se na isti način. Tijekom aktivnosti učitelj ukazuje učenicima na mjesta na kojima se maneken, ali i oni, mogu pomicati; objašnjava im kako su na zglobovima povezane kosti. Učenici prepoznaju na manekenu ista mjesta (zglobove) kao i na svojem tijelu.

Slika 18. Drveni maneken (radni listić)
(Izvor: privatna autorova zbirka.)

Učenici se dijele u parove ili manje skupine. Svaka skupina dobiva fotokopiju fotografije drvenoga manekena te imaju zadatak izrezati ga u dijelove (od „zgloba do zgloba“). Svaki dio tijela boje drugom bojom (primjerice, tamnoplavom boje nadlaktice, svjetloplavom podlaktice, žutom dlanove itd.).

Učenici zatim promatraju fotografije sportaša snimljenih u pokretima karakterističnim za određeni sport. Imaju zadatak posložiti izrezane dijelove manekena u položaj sportaša s odabrane fotografije.

Učitelj zatim najavljuje sljedeći zadatak: učenici će izraditi kratke animacije s prikazom različitih pokreta sportaša. Priprema podlogu na koju učenici postavljaju svoju figuru te je, uz učiteljevu pomoć, pričvršćuju pribadačama na određenim točkama (videoprimjer *Primjer stop animacije* dostupan na <https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452464>, pristupljeno 31. 7. 2025.) Učenici se za izradu animacije koriste aplikacijom poput *Stop Motion Studio*. Postepenim pomicanjem dijelova figure (prvenstveno ruku i nogu), animiraju lik i sugeriraju pokrete koje radi odabrani sportaš. Jedan učenik u paru ima ulogu snimatelja te kontrolira kadar i oštrinu snimaka. Drugi učenik pomiče dijelove figure. Potrebno je snimiti najmanje 20 kadrova. Nakon toga učenici mogu zamijeniti uloge i animirati drukčiji pokret. Vrlo kratke animacije mogu se spremiti u gif formatu a dulje u mp4 formatu. Sve se snimke mogu kasnije na računalu povezati u jednu animaciju. Učitelj može predložiti da učenici dodaju zvučne efekte ili glazbu kako bi animacija bila dinamičnija.

Nakon završetka rada učenici oponašaju pokrete sa snimljene animacije i tako procjenjuju koliko je snimljeni pokret uvjerljiv.

Treća aktivnost: Pokret figura u prostoru

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452465>

Materijali i pribor: žica, aluminijska folija, samoljepljiva traka, tempere, kistovi.

Opis aktivnosti

Učitelj demonstrira učenicima izradu figure od žice (videoprimjer *Oblikovanje žičanih figura* dostupan na poveznici <https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452465>, pristupljeno 31. 7. 2025.). Učenici imaju na stolu plastificirane reprodukcije umjetničkih djela s prikazom ljudske figure (primjerice, *Vitruvijev čovjek* Leonarda da Vincija). Izrađuju figuru od žice a vizualni im predložak služi za određivanje osnovnih proporcija figure.

Nakon što završe izradu figure, učitelj im pokazuje primjere u kojima je ljudski lik prikazan s nerealnim proporcijama. Primjerice, A. Giacometti, *Šetač*, Niki de Saint Phalle, *Anđeo zaštitnik* ili ilustracije *superjunaka* poput *Supermena*. Učenici uspoređuju uobičajene čovjekove proporcije s proporcijama likova u primjerima. Uočavaju da udaljavanje od uobičajenih proporcija mijenja i značenje, tj. naš doživljaj likova. Primjerice, lik Supermena s naglašenim ramenima djeluje nadljudski snažno, Giacomettiev lik s izduženim proporcijama tijela djeluje krhko i sl.

Učenici zatim svojim figurama mogu produljiti ruke i noge ili naglasiti pojedine dijelove tijela lijepeći nugužvani papir na žicu (primjerice, mišiće ruku, ramena, trbuh...). Figure omataju samoljepljivom trakom i boje temperama, bojom po izboru.

Na kraju aktivnosti izlažu u razredu svoje likove od žice i nadjevaju im imena povezujući ih s njihovim karakteristikama ili zamišljenim „supermoćima”, primjerice, Duguljko, Neustrašiva, Jakoruki.

Četvrta aktivnost: Pokret figura u prostoru, kompozicije u prostoru

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452465>

Materijal i pribor: konac ili tanja žica, okvir za mobil (obruč ili štapovi).

Opis aktivnosti

Učenici promatraju figure i videosnimke akrobata, primjerice, *Cirque de Soleil*:

- https://youtu.be/bR_33wSiPyQ?si=7sHSfiBmB3kugkQZ
- <https://youtu.be/b4zNPrN2Uos?si=DimpOt2V7C8eChLJ> (pristupljeno 1. 3. 2025.).

Učitelj potiče učenike na razgovor o njihovu doživljaju viđenoga: *Jeste li već vidjeli slične akrobacije?, Volite li gledati akrobate i što vam je najzanimljivije u njihovim nastupima?* Potiče ih da tijelima oponašaju neke pokrete ili položaje akrobata. Učenici opisuju i kako akrobati surađuju tijekom izvedbe, kako se međusobno pridržavaju, odbacuju i sl.

U paru ili manjoj skupini učenici spajaju svoje žičane figure u zajedničke kompozicije, poput akrobata u prostoru. Ako žele, mogu izraditi i dodatne elemente kompozicije kao što su njihaljka, обруč i sl. Kompozicije figura koncem ili tanjom žicom vješaju u prostoru učionice ili škole.

Na kraju aktivnosti učenici analiziraju kompozicije figura odabirući „najopasniju akrobaciju”, „akrobate koji su najbolje povezani”, „akrobaciju koja zauzima najviše prostora” i sl.

Strategije podrške

Vizualna podrška

Piktogrami i slikovni prikazi osnovnih proporcija tijela (primjerice, dijagrami ljudskoga tijela s oznakama proporcija).

Fotografije poznatih umjetničkih djela koja prikazuju različite proporcije (primjerice, Da Vincijev *Vitruvijev čovjek* i moderni stilizirani prikazi).

Učiteljeva demonstracija – pokazivanje proporcija pomoću vlastitoga tijela i predmeta u učionici.

Videozapisi stop-animacija kao primjeri za razumijevanje zadatka.

Modeli i 3D prikazi – drveni manekeni i plastične figurice kako bi učenici mogli fizički istražiti proporcije.

Verbalna podrška

Kratke, jasne i jednostavne upute.

Učitelj komentira svaki korak tijekom aktivnosti: *Pogledaj, glava stane otprilike osam puta u visinu cijeloga tijela.*

Učitelj postavlja poticajna pitanja i daje upute: *Kako bi izgledao čovjek da su mu ruke dvostruko dulje?; Odlično si usporedio veličinu stopala i podlaktice. Pronađi još neku zanimljivu proporciju.*

Fizička podrška

Učitelj prema potrebi pomaže rukovati materijalima – pridržava papir tijekom izrezivanja manekena, pomaže bojiti. Vodi učenikovu ruku tijekom modeliranja žicom ili slikanja kako bi učenici lakše izrazili svoje ideje.

Učitelj prema potrebi omogućuje učeniku uporabu prilagođenih alata – škariice s većim ručkama, mekša žica koja se lakše oblikuje.

Spoznajna podrška

Aktivnosti su podijeljene u manje korake – učenici najprije istražuju proporcije na modelu, zatim na papiru i tek onda primjenjuju u zadacima.

Učitelj potiče učenike na povezivanje s poznatim sadržajima, primjerice, *Sjeti se kako crtamo čovjeka – koje dijelove tijela uvijek nacrtamo?, Kako možemo provjeriti jesmo li pogodili proporcije?* Uspoređuje s poznatim likovima – kako se proporcije razlikuju kod realističnih i stiliziranih likova (primjerice, animirani filmovi, stripovi).

Učitelj navodi primjere – učenici promatraju razliku između pravilnih i iskrivljenih proporcija te raspravljaju o njihovom učinku.

Prilagodba trajanja aktivnosti – učenici koji se brzo zamaraju mogu raditi kraće korake uz stanke.

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, učenici rade u parovima. Učenici izlažu svoje radove.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Korištenje aplikacijom za stop-animaciju (*Stop Motion Studio*) kako bi učenici mogli lakše razumjeti slijed pokreta.

Uvećan ispis ili digitalni prikaz proporcija na tabletima za učenike s oštećenjima vida.

Aplikacije za mjerenje proporcija – korištenje jednostavnim digitalnim alatima koji omogućuju usporedbu veličina i proporcija na ekranu.

Uređaji za snimanje pokreta – učenici se mogu koristiti mobitelima za fotografiranje i analizu proporcija.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost ima jasnu strukturu i korake. Ako je potrebno, učenicima se može ponuditi vizualni raspored tijeka aktivnosti.

Senzorna podrška

Taktilni materijali – omogućiti učenicima da osjete teksturu i oblik materijala (žica, aluminijska folija, drvo).

Kombinacija različitih osjetila – korištenje pokretima i tijelom kako bi se bolje razumjele proporcije.

Emocionalna podrška

Naglašavanje da nema „pogrešnih“ proporcija, već da učenici istražuju različite pristupe.
Vršnjačka podrška – učenici rade u paru ili skupinama, pomažu jedni drugima i dijele iskustva.

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Učitelj tijekom rada daje učenicima povratne informacije o njihovu napretku. Učenicima su tijekom rada dostupne liste za provjeru.

Vrednovanje kao učenje

Zadaci vršnjačkoga vrednovanja i samovrednovanja uklopljeni su u aktivnosti (vidjeti opise aktivnosti). Učitelj tijekom rada potiče učenike na refleksiju o učinjenom i predviđanje sljedećih koraka.

Sumativno je moguće vrednovati više elemenata:

Element	Kriterij	u potpunosti	u većoj mjeri	djelomično	u vrlo maloj mjeri
stvaralaštvo	Učenik u likovnom radu interpretira pokrete sportaša, akrobata i likova s odabranih umjetničkih djela; prikaz je originalan s individualnim detaljima. <i>*moguće je zasebno vrednovati interpretaciju motiva u stop-animaciji i žici</i>				
produktivnost	Učenik izrađuje kratku animaciju plošne figure koristeći se digitalnim aplikacijama za stop-animaciju; snimke su oštre, redosljed izmjene sličica logičan, pokret uvjerljiv.				
	Učenik oblikuje jednostavnu figuru od žice – prikaz ljudskoga lika; prepoznatljivi su				

	prikazani dijelovi tijela i njihovi odnosi, vidljiva je kontrola materijala pri oblikovanju.				
kritičko mišljenje i kontekst	Učenik prepoznaje osnovne proporcijske odnose na vlastitom tijelu te na prikazima ljudskoga tijela u umjetničkim djelima.				
	Učenik povezuje različite interpretacije ljudskih proporcija na umjetničkim djelima s vlastitim doživljajem prikazanih likova.				

3.8. Osmi razred

3.8.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula nastavnoga predmeta Likovna kultura u osmom razredu osnovne škole

Zadane teme:

- Umjetnost, tehnologija i društvo: učenik istražuje mogućnosti korištenja tehnologijom u umjetnosti, koristi se novim medijskim tehnologijama za vlastito izražavanje.
- Identitet i popularna kultura: učenik prepoznaje utjecaj popularne kulture na oblikovanje vlastitih stavova i načina izražavanja (vizualne komunikacije, dizajn i primijenjena umjetnost, fotografija, novi mediji i komunikacijska tehnologija itd.).
- Prožimanje umjetnosti: učenik istražuje suodnos različitih umjetničkih područja u cjelovitu umjetničkom djelu (instalacija, scenska umjetnost) te se izražava u zajedničkim projektima s drugim učenicima.
- Svijet za mene: učenik istražuje čovjekov odnos prema prirodi i izgrađenom okolišu te mogućnostima njegova (pre)oblikovanja (preispituje vlastiti odnos prema okolišu i prostoru u kojem živi: likovnim i vizualnim izražavanjem ukazuje na važnost suživota svih živih bića i ekološku svijest za kvalitetu života, istražuje odnos oblika i namjene u arhitekturi, urbanizmu i dizajnu).

Izborne teme:

- Osobno i društveno: likovnim i vizualnim izražavanjem učenik istražuje različite kulture radi razumijevanja vlastitoga kulturnog identiteta i razvoja tolerancije prema drugome i drukčijem (kulturni identitet, multikulturalnost, značenje boja, oblika, simbola i dr. u različitim kulturama, prihvaćanje različitosti).
- Prostor u kojem boravim (svjesno življenje): učenik istražuje povezanost oblikovanja prostora u kojem svakodnevno boravi s kvalitetom vlastitoga života (namjena, veličina, boja, oblik, granice prostora itd. te životni prostori u različitim društvenim i kulturnim okruženjima).

PRIMJER GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) ZA NASTAVNI PREDMET LIKOVNA KULTURA – 8. RAZRED				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO- OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO- OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Umjetnost, tehnologija i društvo (3 sata) Podteme: Sjećanje na ljeto – digitalni crtež Crteži iz života škole – fotostrip	PP OŠ LK A.8.1. Učenik komunicira s okolinom služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.8.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine istražujući i odabirući različite medije, likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.8.2. Učenik vrednuje svoje i tuđe likovne radove te ukazuje na zanimljiva rješenja ili moguća poboljšanja. PP OŠ LK C.8.1. Učenik svojim stvaralaštvom predlaže moguća rješenja oblikovanja vizualne okoline.	ikt A.3.2. Učenik se samostalno koristi raznim uređajima i programima. uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku B.3.3. 3. Prilagodba učenja Učenik regulira svoje učenje mijenjanjem plana ili pristupa učenju, samostalno ili uz poticaj učitelja.	crte prema toku, karakteru i značenju, miješanje boja (osnovne i izvedene), simbolika i asocijativnost boja, kolorističko i tonsko slikanje jednostavni programi za obradu fotografije i videa, digitalni fotoaparati (digitalni fotoaparati, pametni telefon, tablet), olovka, flomaster

Listopad Studen	Identitet i popularna kultura (8 sati) Pod teme: Moji interesi – ilustracija Ime kao autoportret; simboličke vrijednosti pisma Plakat – autoportret Od inicijala do zaštitnoga znaka Oblikovanje zaštitnoga znaka u tehnici kartonskoga tiska Izrada zaštitnoga znaka u digitalnim alatima	PP OŠ LK A.8.1. Učenik komunicira s okolinom služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.8.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine istražujući i odabirući različite medije, likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.8.1. Učenik interpretira likovno i vizualno umjetničko djelo. PP OŠ LK B.8.2. Učenik vrednuje svoje i tuđe likovne radove te ukazuje na zanimljiva rješenja ili moguća poboljšanja. PP OŠ LK C.8.1. Učenik svojim stvaralaštvom predlaže moguća rješenja oblikovanja vizualne okoline. PP OŠ LK C.8.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.	ikt A.3.2. Učenik se samostalno koristi raznim uređajima i programima. uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku B.3.4. 4. Samovrednovanje/samoprocjena Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje. uku C.3.4. 4. Emocije Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenje i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	ravnoteža, simetrija i asimetrija, kompozicija (raspored i odnos dijelova unutar cjeline), crte prema toku, karakteru i značenju kartonski tisak, digitalni alati za ilustraciju jednostavni programi za obradu fotografije i videa, digitalni fotoaparat (digitalni fotoaparat, pametni telefon, tablet)
----------------------------	--	---	---	--

Prosinac	Svijet za mene (3 sata) Podteme: Zelena oaza – oblikovanje javnih zelenih površina, idejno rješenje parka Plakat za blagdansku zabavu	PP OŠ LK A.8.1. Učenik komunicira s okolinom služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.8.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine istražujući i odabirući različite medije, likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK C.8.1. Učenik svojim stvaralaštvom predlaže moguća rješenja oblikovanja vizualne okoline.	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku B.3.2. 2. Praćenje Uz povremeni poticaj i samostalno učenik prati učinkovitost učenja i svoje napredovanje tijekom učenja. uku D.3.2. 2. Suradnja s drugima Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. pod B.3.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima osr B.3.4. Suradnički uči i radi u timu. osr C.3.3. Aktivno sudjeluje i pridonosi školi i lokalnoj zajednici.	kontrast (različiti kontrasti na plohi i u prostoru), kompozicija, ritam flomasteri, kolaž-papir, kolaž-papir iz časopisa
Siječanj	Osobno i društveno (4 sata) Podteme: Moja osobna zastava Kulture i običaji svijeta	PP OŠ LK A.8.1. Učenik komunicira s okolinom služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.8.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine istražujući i odabirući različite medije, likovne materijale i postupke u vlastitome	zdr B.3.1.B Razlikuje i vrednuje različite načine komunikacije i ponašanja. uku A.3.1. 1. Upravljanje informacijama Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema.	ritam (pravilan, nepravilan), različiti ritmovi na plohi, miješanje boja (osnovne i izvedene), simbolika i asocijativnost boja, kolorističko i tonsko

		likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.8.1. Učenik interpretira likovno i vizualno umjetničko djelo.	uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. goos A.3.3. Promiče ljudska prava. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr B.3.1. Obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima.	slikanje, ravnoteža, simetrija i asimetrija, kompozicija, različite vrste površina akvarel, tempere, paste, glina
Veljača	Prostor u kojem boravim (3 sata) Podteme: Naša idealna učionica – od tlocrta do makete Boja oblikuje prostor – eksperimentiranje s bojama u prostoru	PP OŠ LK A.8.1. Učenik komunicira s okolinom služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.8.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine istražujući i odabirući različite medije, likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.8.2. Učenik vrednuje svoje i tuđe likovne radove te ukazuje na zanimljiva	uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku B.3.1. 1. Planiranje Uz povremenu podršku učenik samostalno određuje ciljeve učenja, odabire strategije učenja i planira učenje. uku B.3.2. 2. Praćenje Uz povremeni poticaj i samostalno učenik prati	crte prema toku, karakteru i značenju, privid prostora na plohi (prostorni planovi), različiti odnosi volumena i prostora (skulptura i arhitektura) pastele, flomasteri,

		rješenja ili moguća poboljšanja. PP OŠ LK C.8.1. Učenik svojim stvaralaštvom predlaže moguća rješenja oblikovanja vizualne okoline. PP OŠ LK C.8.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.	učinkovitost učenja i svoje napredovanje tijekom učenja. uku C.3.1. 1. Vrijednost učenja Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život. pod A.3.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi. osr A.3.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	kolaž-papir, kolaž-papir iz časopisa, papir-plastika, ambalaža i drugi materijali
Ožujak	Umjetnost, tehnologija i društvo (4 sata) Podteme: Naslovnica razrednoga časopisa Avatar – oblikovanje lika za videoigru Animirana slika – izrada kratke animacije inspirirane umjetničkim djelom	PP OŠ LK A.8.1. Učenik komunicira s okolinom služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.8.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine istražujući i odabirući različite medije, likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.8.2. Učenik vrednuje svoje i tuđe likovne radove te ukazuje na zanimljiva rješenja ili moguća poboljšanja. PP OŠ LK C.8.1. Učenik svojim stvaralaštvom predlaže moguća rješenja oblikovanja vizualne okoline. PP OŠ LK C.8.2. Učenik opisuje kako umjetničko	ikt A.3.2. Učenik se samostalno koristi raznim uređajima i programima. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku A.3.4. 4. Kritičko mišljenje Učenik kritički promišlja i vrednuje ideje uz podršku učitelja. uku B.3.1. 1. Planiranje Uz povremenu podršku učenik samostalno određuje ciljeve učenja, odabire strategije učenja i planira učenje. uku B.3.2. 2. Praćenje Uz povremeni poticaj i samostalno učenik prati učinkovitost učenja i svoje napredovanje tijekom učenja. uku B.3.3. 3. Prilagodba učenja Učenik regulira svoje učenje mijenjanjem	proporcije, ravnoteža, simetrija i asimetrija, crte prema toku, karakteru i značenju, simbolika i asocijativnost boja, kompozicija kolaž-papir, lavirani tuš, jednostavni programi za obradu fotografije i videa

		djelovanje oplemenjuje život zajednice.	plana ili pristupa učenju, samostalno ili uz poticaj učitelja.	
Travanj Svibanj	Prožimanje umjetnosti (8 sati) Podteme: Oblikujemo kazalište (školski projekt): oblikovanje kostima (kostimografija), oblikovanje scene (scenografija), kazališni plakat	PP OŠ LK A.8.1. Učenik komunicira s okolinom služeći se likovnim i vizualnim jezikom. PP OŠ LK A.8.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine istražujući i odabirući različite medije, likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju. PP OŠ LK B.8.1. Učenik interpretira likovno i vizualno umjetničko djelo. PP OŠ LK B.8.2. Učenik vrednuje svoje i tuđe likovne radove te ukazuje na zanimljiva rješenja ili moguća poboljšanja. PP OŠ LK C.8.1. Učenik svojim stvaralaštvom predlaže moguća rješenja oblikovanja vizualne okoline. PP OŠ LK C.8.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.	uku A.3.2. 2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema Učenik se koristi različitim strategijama učenja i primjenjuje ih u ostvarivanju ciljeva učenja i rješavanju problema u svim područjima učenja uz povremeno praćenje učitelja. uku A.3.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik samostalno oblikuje svoje ideje i kreativno pristupa rješavanju problema. uku B.3.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje. uku C.3.3. 3. Interes Učenik iskazuje interes za različita područja, preuzima odgovornost za svoje učenje i ustraje u učenju. osr B.3.2. Razvija komunikacijske kompetencije i uvažavajuće odnose s drugima osr B.3.4. Suradnički uči i radi u timu.	obrisne i gradbene crte; omjer veličina likova i volumena, različite vrste površina (glatko, hrapavo) flomaster, tuš, pero, kist, lavirani tuš
Lipanj	Osobno i društveno (2 sata)	PP OŠ LK B.8.2. Učenik vrednuje svoje i tuđe likovne radove te ukazuje	uku B.3.4. 4. Samovrednovanje/ samoprocjena	sadržaji, mediji i tehnike prilagođeni

	Podtema: Pripremamo izložbu	na zanimljiva rješenja ili moguća poboljšanja. PP OŠ LK C.8.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.	Učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate, procjenjuje ostvareni napredak te na temelju toga planira buduće učenje. uku C.3.1. 1. Vrijednost učenja Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život. uku C.3.2. 2. Slika o sebi kao učeniku Učenik iskazuje pozitivna i visoka očekivanja i vjeruje u svoj uspjeh u učenju. osr A.3.1. Razvija sliku o sebi.	sadržajima umjetničkih djela
--	------------------------------------	--	---	------------------------------

3.8.2. Prijedlog aktivnosti za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda u osmom razredu osnovne škole

Tema: Identitet i popularna kultura

Odgojno-obrazovni ishodi

PP OŠ LK A.8.1. Učenik komunicira s okolinom služeći se likovnim i vizualnim jezikom.

PP OŠ LK A.8.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine istražujući i odabirući različite medije, likovne materijale i postupke u vlastitome likovnom izražavanju.

PP OŠ LK B.8.1. Učenik interpretira likovno i vizualno umjetničko djelo.

PP OŠ LK B.8.2. Učenik vrednuje svoje i tuđe likovne radove te ukazuje na zanimljiva rješenja ili moguća poboljšanja.

PP OŠ LK C.8.1. Učenik svojim stvaralaštvom predlaže moguća rješenja oblikovanja vizualne okoline.

PP OŠ LK C.8.2. Učenik opisuje kako umjetničko djelovanje oplemenjuje život zajednice.

Ishodi aktivnosti

Učenik interpretira svoje interese, hobije i doživljava sebe u crtežu.

Učenik uspoređuje vizualne karakteristike različitih vrsta pisma (fontova).

Učenik se koristi asocijativnim i simboličkim vrijednostima različitih vrsta pisma kako bi izrazio svoju ideju.

Učenik predstavlja sebe u formi plakata.

Učenik izrađuje plakat koristeći se crtežom i tekстом.

Učenik oblikuje jasan i originalan zaštitni znak koristeći se svojim inicijalima.

Učenik izrađuje matricu i više otisaka u tehnici kartonskoga tiska.

Učenik izrađuje zaštitni znak primjenjujući više značajka digitalnoga programa za grafičko oblikovanje.

Učenik opisuje asocijativne i simboličke vrijednosti različitih vrsta pisma i zaštitnih znakova u medijima popularne kulture.

Tema je osmišljena kao niz od šest aktivnosti koje u isto vrijeme potiču učenike na promišljanje o osobnom identitetu i o mogućnostima njegove likovne i vizualne interpretacije. Također, učenici istražuju kako se u popularnoj kulturi i njihovu svakodnevnom okruženju promoviraju različiti sadržaji i vrijednosti elementima grafičkoga dizajna. Učenici se izražavaju u različitim tehnikama i medijima te na kraju uspoređuju njihove prednosti i nedostatke kako bi u budućem radu mogli samostalno odabrati primjerene alate za izvedbu svoje ideje.

Prva aktivnost: *Moji interesi – ilustracija*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452480>

Materijali i pribor: papiri, olovke, flomasteri.

Opis aktivnosti

Učenici imaju zadatak na jedan veći ili nekoliko manjih papira nacrtati stvari koje predstavljaju ili simboliziraju njihov doživljaj sebe, njihove stavove, interese ili hobbije. Učitelj potiče učenike da se u prikazima ne koriste isključivo rekvizitima karakterističnim za određen hobi, već da svoje stavove i interese izraze koristeći se i simboličkim vrijednostima boja i oblika.

Papiri s crtežima se zatim izmiješaju i pokazuju jedan po jedan. Učenici pogađaju tko je autor crteža na osnovu prikazanih motiva. Uočavaju da su u nekim interesima i osobinama slični dok su neki vrlo individualni.

Crteži se spremaju u mape kako bi se učenici mogli koristiti njima i u sljedećoj aktivnosti.

Druga aktivnost: *Ime kao autoportret; simboličke vrijednosti pisma*

Materijali i pribor: računalno ili tablet.

Opis aktivnosti

Učenici uspoređuju nekoliko različitih tipova pisma (fontova) te opisuju specifične karakteristike svakoga pisma. Učitelj zatim nudi nekoliko pojmova (primjerice, nježnost, brzina) i potiče učenike da povežu svaki od pojmova s pismom za koje smatraju da mu najviše odgovara. Učenici obrazlažu svoj odabir, tj. objašnjavaju koje karakteristike pisma povezuju s određenim pojmom. Primjerice, ukošenost slova sugerira dinamiku, debljina snagu i sl.

Učenici zatim na računalu, u aplikaciji *MS Word*, nastavljaju istraživanje asocijativnih vrijednosti pisma koristeći se *Clavey* tipkovnicom. Imaju zadatak napisati svoje ime nekoliko puta koristeći se tipom pisma za koji smatraju da najbolje odgovara njihovoj osobnosti. Također, učenici se mogu koristiti i asocijativnim vrijednostima boja pišući svoje ime, tj. mogu obojiti tekst.

Na kraju aktivnosti svaki učenik odabire dvije ili tri inačice svojega imena te obrazlaže zašto smatra da odabrano pismo odgovara njegovu imenu. Učitelj će za sljedeću aktivnost ispisati odabrane inačice imena učenika.

Treća aktivnost: *Plakat – autoportret*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452480>

Materijali i pribor: ispis učeničkih radova iz prethodne aktivnosti (tipografsko oblikovanje imena), crteži nastali u prvoj aktivnosti, kolaž-papir, flomasteri, škare, ljepilo.

Opis aktivnosti

Učitelji ispisuje radove a učenici obrazlažu svoj odabir pisma (fonta) i boja. Učenici zatim imaju zadatak napraviti apstraktni „autoportret” na plakatu kojim će se predstaviti kombinirajući (kolažirajući) natpis sa svojim imenom i crteže nastale u prethodnoj aktivnosti. Učitelj ih potiče da iskušaju različite kompozicijske mogućnosti u odnosima slike i teksta. Učenici mogu dodavati i nove elemente poput oblika u kolaž-papiru i dodatnih crteža kako bi stvorili izražajnu kompoziciju.

Na kraju aktivnosti učenici izlažu svoje radove u učionici i na ljestvici 1 do 5 procjenjuju koliko su zadovoljni plakatom i svojim radom na njemu. Primjer tablice za samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje:

Plakat izgleda zanimljivo.	1	2	3	4	5
Na plakatu sam uspio/uspjela prikazati svoje interese, misli i osjećaje.	1	2	3	4	5
Bilo mi je zanimljivo raditi na plakatu, mogao/mogla sam ispričati/prikazati neke zanimljivosti o sebi.	1	2	3	4	5

Četvrta aktivnost: *Od inicijala do zaštitnoga znaka*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452481>

Materijali i pribor: radni listići, bijeli papiri za crtanje, olovka, flomasteri.

Opis aktivnosti

Učenici promatraju nekoliko reprodukcija djela Albrechta Dürera i imaju zadatak pronaći detalj koji se ponavlja na svim djelima (njegov autogram).

Predloženi primjeri:

- *Autoportret*,
https://hr.wikipedia.org/wiki/Albrecht_D%C3%BCr%C3%A9r#/media/Datoteka:D%C3%BCr%C3%A9r_-_Selbstbildnis_im_Pelzrock_-_Alte_Pinakothek.jpg (pristupljeno 13. 3. 2025.)
- *Nosorog*,
https://hr.wikipedia.org/wiki/Albrecht_D%C3%BCr%C3%A9r#/media/Datoteka:D%C3%BCr%C3%A9r_rhino.png (pristupljeno 13. 3. 2025.)
- *Mladi zec*,
https://hr.wikipedia.org/wiki/Albrecht_D%C3%BCr%C3%A9r#/media/Datoteka:Durer_Young_Hare.jpg (pristupljeno 13. 3. 2025.).

Učitelj pojašnjava da se radi o umjetnikovu potpisu u obliku inicijala kojim se koristio kao svojim zaštitnim znakom. Učitelj zatim potiče učenike da razmisle o tome koriste li se i danas inicijali kao zaštitni znakovi. Učenici mogu potražiti i zaštitne znakove u neposrednom okruženju u učionici ili na vlastitoj odjeći. Učitelj potiče učenike da se prisjete i drugih zaštitnih znakova koje često susreću kao što su oni trgovina, restorana brze hrane i sl. Poziva učenike da na ploču ili papir nacrtaju te znakove prema sjećanju te da odaberu znakove koji im se najviše sviđaju. Cilj je ovoga zadatka osvijestiti učenicima u kojoj je mjeri njihova svakodnevna okolina, osobito ona koja se tiče potrošačkih navika, oblikovana tako da usmjerava njihovu pažnju i stavove prema određenim proizvodima. Također, učenici uočavaju da je tijekom oblikovanja zaštitnoga znaka bitna njegova prepoznatljivost.

Učitelj zatim prezentira učenicima poznate primjere iz svijeta mode i drugih proizvoda čije zaštitne znakove često susreću. Učenici uspoređuju primjere: oblik slova, njihovu povezanost te smještaj unutar pravokutnoga ili kružnog okvira (ako on postoji).

Učenici imaju zadatak osmisliti svoj zaštitni znak koji će se zasnivati na njihovim inicijalima.

Svoje ideje prvo skiciraju olovkom. Nakon izrade skica, a prije razrade znakova, učenici međusobno vrednuju ideje obrazlažući zašto smatraju da su dobre i što bi se moglo bolje riješiti. Učenici zatim preciznije razrađuju skicirane ideje. Kao pomoć u oblikovanju mogu se koristiti grafičkim mrežama, koje će im pomoći da preciznije odrede veličinu i položaj oblika (Slika 19.) kako bi lakše kontrolirali njihove odnose i veličinu. Učitelj ih potiče da iskušaju različite kompozicijske odnose inicijala unutar cjeline.

Slika 19. Grafičke mreže kao pomoć u konstrukciji slova / zaštitnoga znaka
(Izvor: privatna autorova zbirka.)

Peta aktivnost: Oblikovanje zaštitnoga znaka u tehnici kartonskoga tiska

Materijali i pribor: karton, škare, ljepljivo, akrilne boje, valjci za boju.

Opis aktivnosti

Temeljem crteža nastaloga u prethodnoj aktivnosti učenici izrađuju matricu za svoj zaštitni znak u tehnici kartonskoga tiska. Učitelj usmjerava učenike tijekom etapa izrade:

1. prenijeti idejno rješenje (crtež nastao u prethodnoj aktivnosti) na karton
2. izrezati oblike od kartona
3. zalijepiti na podlogu (paziti na zrcalno simetričan položaj u odnosu na original)
4. pripremiti boje za otiskivanje
5. nanijeti boju jednolično na matricu
6. otisnuti.

Učenici oblikuju matricu rezanjem, lijepljenjem slojeva kartona ili uporabom drugih materijala kako bi postigli reljef (videoprimjer: *Izrada matrice za karton tisak*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452481>).

Nakon izrade matrice učenici otiskuju zaštitni znak na papir koristeći se akrilnim bojama ili grafičkom bojom (videoprimjer *Otiskivanje* <https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452481>).

Učenici mogu osmisliti i nacrtati na veću podlogu siluetu odjevnoga ili uporabnog predmeta te otisnuti svoj zaštitni znak na njemu. Na kraju aktivnosti učenici odabiru najatraktivniji zaštitni znak i najbolje grafičke otiske.

Šesta aktivnost: Izrada zaštitnoga znaka pomoću digitalnih alata

Materijali i pribor: računala ili tablet.

Opis aktivnosti

Temeljem iskustava iz prijašnjih aktivnosti učenici izrađuju svoj zaštitni znak u digitalnom mediju koristeći se nekim od alata za grafičko oblikovanje (*Canva, Krita* i sl.). Učitelj kraćom, jednostavnijom vježbom upućuje učenike u rad u digitalnom alatu te u to kako se mogu koristiti različitim značajkama alata oblikujući zaštitni znak; oblikovanje slova/teksta, manipulacija jednostavnim oblicima (premještanje, umanjivanje/uvećavanje, redoslijed, rotacija...), umetanje elemenata. Učenici nakon toga samostalno oblikuju svoj zaštitni znak prema zadanim kriterijima za samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje:

ZAŠTITNI ZNAK	😊😊😊	😊😊	😊
Lako ga je uočiti i razlikovati od ostalih znakova.			
Lako se pamti (nema previše različitih i složenih elemenata).			
Djeluje skladno.			

Kriteriji su jasno vidljivi u učionici i učitelj upućuje učenike da tijekom rada provjeravaju zadovoljavaju li njihova rješenja zadane kriterije. Potiče ih tako da samostalno uočavaju moguće probleme (primjerice, prenatrpanost kompozicije različitim elementima i efektima, neujednačenost cjeline i sl.) te korigiraju svoj rad.

Učitelj također potiče učenike da iskoriste mogućnosti variranja i kombiniranja elemenata u digitalnom alatu (primjerice, iskušavanje različitih boja i tipova pisma).

Nakon što ga oblikuju, učenici svoj zaštitni znak, slično kao i u aktivnosti gdje su ga oblikovali u tehnici kartonskoga tiska, apliciraju na siluetu odjevnoga ili uporabnog predmeta, vrećice ili sl. Mogu iskušavati različit smještaj i veličinu znaka u odnosu na sam predmet.

Aktivnost je moguće proširiti tako da se učenici potaknu da razmisle kakve bi proizvode voljeli proizvoditi u svojoj „tvornici“, sami nacrtaju te proizvode i u njih ukapaju svoje zaštitne znakove.

Učenici uspoređuju proces i rezultat izrade zaštitnih znakova u grafičkoj tehnici kartonskoga tiska i u digitalnom alatu.

Zajedno ispunjavaju tablicu tako da uz svako pitanje upišu + u odgovarajući stupac. Primjerice, ako dvoje učenika u skupini smatra da su se bolje osjećali radeći u tehnici kartonskoga tiska, a troje u digitalnim alatima, tada će se u prvi stupac upisati dva a u drugi tri znaka +. Učenici tako mogu uočiti i razlike u osobnom doživljaju i preferencijama.

	KARTONSKI TISAK	DIGITALNI ALATI
Tijekom kojega ste se zadatka bolje osjećali, više veselili radeći?		
U kojem ste mediju zadovoljniji konačnim izgledom zaštitnoga znaka?		
U kojem ste mediju mogli isprobati više različitih kompozicija?		

U kojem biste mediju mogli napraviti veći broj otisaka?		
---	--	--

Učenici razgovaraju i o izazovima na koje su nailazili radeći u tehnici kartonskoga tiska / u digitalnom alatu te o tome koji je zadatak zahtijevao više vremena.

Strategije podrške

Vizualna podrška

Piktogrami i slikovni prikazi faza izrade logotipa (koraci prikazani slikama ili stripom).

Primjeri poznatih logotipa prikazani na plakatu, u digitalnoj prezentaciji ili ispisani kako bi učenici mogli vidjeti i analizirati elemente dizajna.

Učitelj uživo ili pomoću videozapisa pokazuje kako se koristiti alatom za crtanje, izraditi matrice i digitalno oblikovati logotipe.

Učitelj prikazuje primjere ključnih pojmova simbolima – boja, font, oblik, reljef – kako bi učenici lakše razumjeli osnovne pojmove vizualne komunikacije.

Verbalna podrška

Učitelj se koristi jasnim, kratkim i strukturiranim uputama te svaki zadatak razlože u nekoliko koraka.

Učitelj poticajnim pitanjima usmjerava učenike: *Koji simbol ili slika najbolje predstavlja tebe?, Koje te boje najbolje opisuju?, Kako zaštitni znak možemo učiniti jasnim i prepoznatljivim?*

Učitelj potiče učenike na opisivanje pojedinih koraka zadataka kako bi usvojili terminologiju i razvili razumijevanje procesa dizajna.

Fizička podrška

Pomoć tijekom rezanja i manipulacije materijalima – učenici koji imaju teškoće s finom motorikom dobivaju podršku tijekom rezanja kartona, nanošenja boje valjkom i rukovanja digitalnim alatima.

Prilagođeni alati – škare s većim ručkama, olovke s ergonomskim držačem, miševi prilagođeni za lakše korištenje.

Podrška tijekom digitalnoga rada – učenici koji se teže snalaze u digitalnim alatima dobivaju asistenciju tijekom korištenja programa za izradu logotipa.

Spoznavna podrška

Postupno uvođenje koncepata – učenici najprije crtaju rukom, zatim izrađuju reljefni tisak, a tek na kraju prelaze na digitalni dizajn.

Usporedba poznatih i novih sadržaja – učenici povezuju elemente logotipa s poznatim vizualima (primjerice, sportski dresovi, omiljene robne marke).

Uporaba shematskih predložaka – učenici koji imaju poteškoće u samostalnom osmišljavanju mogu se koristiti predlošcima koji ih vode tijekom procesa dizajna.

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, učenici rade u parovima. Učenici izlažu svoje radove i predstavljaju ih drugim učenicima.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Softveri za dizajn sa zvučnom podrškom – za učenike s oštećenjima vida (primjerice, *Canva* s čitačem ekrana).

Uporaba tableta s olovkama ili grafičkoga tableta – omogućuje preciznije crtanje učenicima koji imaju poteškoće s kontrolom pokreta.

3D olovke ili printeri – učenici mogu isprobati alternativne načine izrade reljefnih logotipa.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost ima jasnu strukturu i korake. Ako je potrebno, učenicima se može ponuditi vizualni raspored tijeka aktivnosti.

Senzorna podrška

Uporaba materijala različitih tekstura – karton, reljef i/ili boje različite gustoće pomažu učenicima s teškoćama senzorne obrade.

Stanke i fleksibilnost u tempu rada – omogućavanje kraćih aktivnosti i odmora prema potrebi učenika.

Emocionalna podrška

Naglasak na osobnom izražavanju – nema „točnih“ i „netočnih“ rješenja, svaki je rad vrijedan jer izražava učenikov identitet.

Vršnjačka podrška – učenici rade u parovima ili manjim skupinama kako bi si međusobno pomagali.

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Učitelj postavlja pitanja kako bi provjerio učenikovo razumijevanje pojmova i postupaka. Učenicima su tijekom rada na zadacima dostupne liste za provjeru.

Vrednovanje kao učenje

Zadaci vršnjačkoga vrednovanja i samovrednovanja uklopljeni su u aktivnosti (vidjeti opise aktivnosti).

Učenici uspoređuju proces i finalni proizvod; analiziraju kako su došli do konačnoga rješenja i što bi napravili drukčije sljedeći put.

Vrednovanje naučenoga

Sumativno je moguće vrednovati više elemenata:

Element	Kriterij	u potpunosti	u većoj mjeri	djelomično	u vrlo maloj mjeri
stvaralaštvo	Učenik interpretira svoje interese, hobije i doživljaj sebe u crtežu; prikaz je originalan s individualnim detaljima.				
	Učenik se koristi asocijativnim i				

	simboličkim vrijednostima različitih vrsta pisma kako bi izrazio svoju ideju.				
	Učenik predstavlja sebe u formi plakata; prikaz je izražajan s individualnim detaljima.				
	Učenik oblikuje jasan i originalan zaštitni znak koristeći se svojim inicijalima.				
produktivnost	Učenik izrađuje plakat koristeći se crtežom i tekstem; kompozicija je izražajna, elementi su jasno povezani.				
	Učenik izrađuje matricu i više otisaka u tehnici kartonskoga tiska.				
	Učenik izrađuje zaštitni znak koristeći se različitim značajkama digitalnoga programa za grafičko oblikovanje.				
kritičko mišljenje i kontekst	Učenik uspoređuje vizualne karakteristike različitih vrsta pisma (fontova); zamjećuje sličnosti i razlike u debljini slova, nagibu i sl.				
	Učenik opisuje asocijativne i simboličke vrijednosti različitih vrsta pisma i zaštitnih znakova u medijima popularne kulture.				

3.9. Prvi ciklus (7. – 10. godine)

3.9.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula: prvi ciklus (7. – 10. godine)

Zadane teme:

- Ja: Učenik istražuje načine izražavanja emocija te mogućnosti komunikacije pomoću likovnog izraza; razlikuje pozitivne i negativne emocije te mogućnosti komunikacije vlastitih misli i potreba uporabom likovnih i vizualnih medija.
- Zajednica: Učenik istražuje zajednicu u užem smislu te svoje mjesto u njoj, obitelj, vršnjake i međuvršnjačke odnose, tradicijske običaje.
- Svijet oko mene: Učenik istražuje prirodno i izgrađeno neposredno okruženje različitim osjetilima (biljni i životinjski svijet, promjene u prirodi, prostor u kojem boravi); uočava detalje, boje, površine, odnose veličina i oblika, ritma, građe oblika itd.
- Umjetnost: Učenik igrom istražuje različita područja umjetnosti i njihovo prožimanje, glazbu, priče i literarne predloške, glumu i ples.

PRIJEDLOG GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a)				
prva dobna skupina (7. – 10. g.)				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Ja (3 sata) Podteme: Moj trag na papiru – slobodno ostavljanje traga raznim alatima (kist, prsti, spužve, kreda). Sretne i tužne boje – razlikovanje i sparivanje boja prema emocijama.	PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i	slobodno ostavljanje traga na podlozi, duge i kratke crte, tanke i debele crte, ravne i zaobljene crte, slobodno bojenje površina olovka, drvene bojice, flomasteri, akvarel

	Crte emocija – istraživanje tankih, debelih, ravnih i zaobljenih crta za izražavanje osjećaja.	postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.1.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.	osjećaje pri učenju i rješavanju problema. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	
Listopad	Zajednica (4 sata) Podteme: Moja obitelj – crtanje i bojenje obiteljskoga portreta Prijateljski ritmovi – nizanje likova i boja na plohi za prikaz zajedništva Zajednička umjetnost – suradničko slikanje velikoga formata s vršnjacima Tradicijski uzorci – ukrašavanje papira motivima narodnih običaja.	PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.1.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK B.1.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	bojenje površina zadanih oblika (popunjavanje), nizanje likova i boja na plohi (ritam), geometrijski likovi na plohi, odnosi likova na plohi, prikaz jednostavnoga lika na plohi voštane paste, akvarel, trgani kolaž-papir
Studeni	Svijet oko mene (4 sata) Podteme:	PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao	ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima.	grupiranje crta, nizanje likova i boja na plohi (ritam),

Čarobni tragovi	način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem.	ikt A.1.1. Učenik uz učiteljevu pomoć odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje jednostavnih zadataka.	oblikovanje (modeliranje) geometrijskih tijela (kugla, valjak)
Čarobne crte		osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	
Šareni svijet		osr A.1.4. Razvija radne navike.	
Oblikujemo svijet	PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.1.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK B.1.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima. PP SKA LK C.1.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. pod B.2.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	drveni didaktički materijali, kinetički pijesak, drvene bojice, flomasteri

Prosinac	Umjetnost (3 sata) Podteme: Božićne čarolije – izrada ukrasa modeliranjem kuglica i valjaka Priča u slikama – ilustracija omiljene bajke Ples kistića – eksperimentiranje s crtama i ritmom u pokretima	PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.1.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK B.1.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima. PP SKA LK C.1.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	pod B.2.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	dugine boje, miješanje boja; lik, mrlja, ritam, ponavljanje i izmjena oblika tempere, kolaž-papir, aluminijska folija
Siječanj	Ja (4 sata) Podteme: Moj dan u bojama – izražavanje	PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje	ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	nizanje likova i boja na plohi (ritam); odnosi: veće, manje, jednako; smještaj: iznad, ispod, gore,

	svakodnevnih osjećaja bojama Crte mogega raspoloženja – istraživanje grupiranja crta u skladu s emocijama Rukama kroz boje – slikanje bez kistića za izražavanje osjećaja Glazba u bojama – slikanje na temelju doživljaja glazbe.	likovnim izražavanjem. PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	dolje, između, unutar, izvan kolaž-papir, drvene bojice, flomasteri, drveni didaktički materijali
Veljača	Zajednica (3 sata) Podteme: Moj najbolji prijatelj – crtanje i bojenje portreta prijatelja Povezani oblici – povezivanje geometrijskih tijela u cjelinu	PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.1.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	točka, crta, dugine boje, miješanje boja, hrapava i glatka površina kreda u boji, ugljen, vodne boje, tkanine, materijali različitih tekstura

		oblika i odnose među oblicima.		
Ožujak Travanj	Svijet oko mene (8 sati) Podteme: Geometrijski likovi; „pecanje“ Oblikovanje geometrijskih tijela Likovi i tijela; igra sjena Oblik do oblika – skulptura	PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.1.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK B.1.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima. PP SKA LK C.1.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema	oblikovanje (modeliranje) geometrijskih tijela (kugla, valjak), povezivanje nekoliko geometrijskih tijela u cjelinu, prikaz dvaju likova u međusobnom odnosu, modeliranje slobodnih trodimenzijskih oblika u prostoru plastelin ili glina

Svibanj	Ja (4 sata) Podteme: Skrivena priča – crtanje tajnih poruka bojama i oblicima Slobodno izražavanje – eksperimentiranje različitim tehnikama	PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem. PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	slobodno ostavljanje traga na podlozi, točke i crte, slobodno bojenje površina, razlikovanje i sparivanje čistih boja, bojenje površina zadanih oblika (popunjavanje) drvene bojice, ugljen, kreda, flomaster, tuš i drvce, akvarel, paste
Lipanj	Zajednica (2 sata) Podteme: Kolaž uspomena – zajednička izrada plakata s učeničkim radovima Zajednička izložba – priprema radova za prezentaciju roditeljima	PP SKA LK C.1.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	osr A.1.3. Razvija svoje potencijale.	likovna tehnika po izboru učenika

3.9.2. Prijedlog aktivnosti usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda: prvi ciklus (7. – 10. godine)

Tema: Svijet oko mene

Odgojno-obrazovni ishodi

PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem.

PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.

PP SKA LK B.1.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.
PP SKA LK B.1.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.
PP SKA LK C.1.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.

PP SK LK A.1.1. Učenik odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem.
PP SK LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.
PP SK LK B.1.1. Učenik izražava svoj doživljaj likovnog djela i svoj doživljaj stvaranja.
PP SK LK B.1.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.
PP SK LK C.1.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.

Ishodi aktivnosti

Učenik prepoznaje osnovne geometrijske likove i geometrijska tijela.
Učenik razlikuje plošne likove od geometrijskih tijela.
Učenik oblikuje osnova geometrijska tijela u glini ili plastelinu.
Učenik povezuje plošne i trodimenzionalne oblike u jednostavne kompozicije nizanjem.
Učenik stvara slobodne kompozicije geometrijskih tijela.
Učenik prepoznaje geometrijska tijela na odabranim primjerima arhitekture i skulpture.

Prva aktivnost: Geometrijski likovi; „pecanje“

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452489>

Materijali i pribor: geometrijski likovi (krugovi, trokuti, kvadrati, pravokutnici) oblikovani od pjenaste gume, kartona ili plastificiranoga papira, posuda s vodom ili posuda s pijeskom/rižom, štapići s magnetima, kvačicama ili kukicama za „pecanje“, veliki papir ili podloga od tanjega kartona, ljepljive trake, ljepilo ili čičak-traka za pričvršćivanje likova na podlogu.

Opis aktivnosti

Učitelj pokazuje geometrijske likove i imenuje ih. Učenici ih zatim samostalno istražuju dodirrom a učitelj ih potiče da ponove njihove nazive.

Učitelj zatim demonstrira igru „pecanja“. U posudi s pijeskom ili vodom smješteni su različiti geometrijski likovi a učenici ih trebaju „upecati“ koristeći se štapićem s magnetom ili kvačicom. Ako se aktivnost provodi s oblicima u vodi, oni mogu imati na sebi pričvršćene spajalice kako bi ih magnet privukao. Ako se izvodi u pijesku, oblici mogu biti djelomično skriveni kako bi ih učenici morali tražiti.

Učitelj može zadati dodatne izazove, poput: *Upecaj dva kvadrata i jedan trokut za kućicu.*, *Upecaj krugove za ogrlicu.*, *Upecaj sve crvene oblike.*, *Imenuj boje i likove.* (Učenik imenuje boju i lik koji je upecao prije nego ga stavi na papir.).

„Upecane“ oblike učenici slažu na podlogu stvarajući jednostavne kompozicije. Učitelj ih potiče da imenuju oblike te prepoznaju određene odnose među njima, primjerice, *Stavi trokut iznad kvadrata.* / *Stavi krov na kućicu.*

Oblici se mogu pričvrstiti ljepilom, čičak-trakom ili ostaviti za ponovnu uporabu.

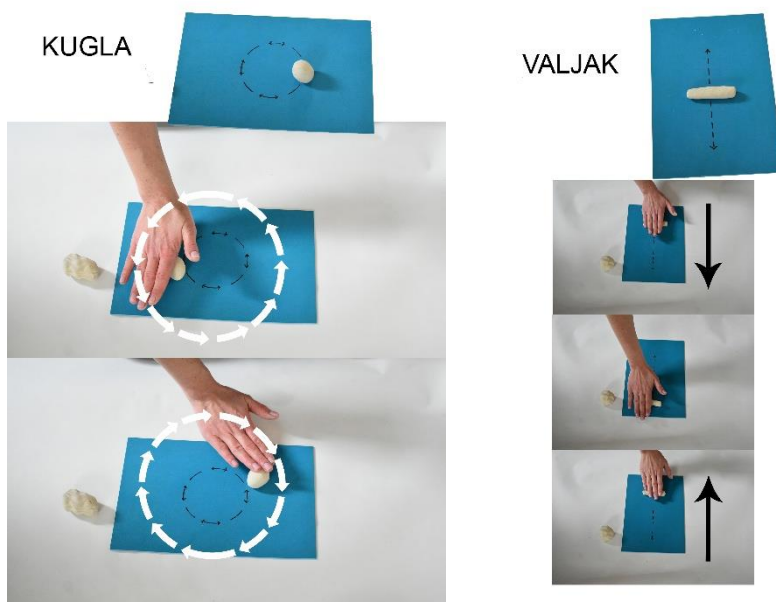
Druga aktivnost: Oblikovanje geometrijskih tijela

Materijali i pribor: plastelin ili glina, podloge za rad, slikovni prikazi i videozapisi postupka modeliranja.

Opis aktivnosti

Učitelj uvodi učenike korak po korak u oblikovanje plastelinom. U uvodnom se dijelu učenici privikavaju na materijala dodirujući ga, kidaju ga na manje komade, gnječe i valjaju.

Učitelj zatim demonstrira postupak oblikovanja jednostavnih geometrijskih tijela: valjke, kugle, kvadre i stošce. Kao dodatnom pomoći učenici se koriste specifičnim slikovnim prikazima i videomaterijalima (videoprimjer: *Oblikovanje geometrijskih tijela* <https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452490>).

Slika 20. Prikaz postupka modeliranja znaka
(izvor: privatna autorova zbirka.)

Aktivnost završava kratkom igrom u kojoj učenici razvrstavaju i grupiraju svoje oblike: *Sastavimo ogrlicu tako da stavimo sve kugle jednu pokraj druge. Poredajmo sve kvadre i kocke jedan do drugog, od najvećega do najmanjeg. Izgradimo neboder! Koje bi oblike mogli upotrijebiti? i slično.*

Treća aktivnost: Likovi i tijela; igra sjena

Materijali i pribor: modeli geometrijskih tijela (koje su učenici oblikovali u prethodnoj aktivnosti), izvor svjetlosti (primjerice, jača ručna svjetiljka), likovni radovi iz prve aktivnosti.

Opis aktivnosti

Učitelj pokazuje učenicima modele različitih geometrijskih tijela i imenuje ih. Učenici ih istražuju rukama, a učitelj ih potiče da ponavljaju njihove nazive. Geometrijska se tijela zatim stavljaju ispred usmjerenoga izvora svjetlosti kako bi stvorila jasne sjene. Učenici u sjenama prepoznaju geometrijske likove koje su istraživali u prvoj aktivnosti.

Učitelj zatim daje učenicima likovne radove nastale u prvoj aktivnosti u kojoj su učenici oblikovali jednostavne kompozicije geometrijskih likova. Zadatak je ponoviti te kompozicije komponirajući geometrijskim tijelima. Primjerice, ondje gdje se u plošnoj kompoziciji nalazi pravokutnik, učenici trebaju staviti kvadar, na mjesto kruga kuglu i sl.

Četvrta aktivnost: Oblik do oblika – skulptura

Materijali i pribor: modeli geometrijskih tijela (koje su učenici oblikovali u prethodnoj aktivnosti), izvor svjetlosti (primjerice, jača ručna svjetiljka), čačkalice, plastične podloge za rad, nožići za glinu.

Opis aktivnosti

Nakon što su u prethodnoj aktivnosti stavljali geometrijska tijela u odnose i cjeline prema unaprijed zadanim kompozicijama, u ovoj aktivnosti učenici iskušavaju drukčije odnose oblika stvarajući jednostavne, apstraktne trodimenzionalne kompozicije – skulpture. Učenici se mogu koristiti geometrijskim oblicima od plastelina iz prethodne aktivnosti ili oblikovati nove.

Učenici čačkalicama povezuju geometrijska tijela koja su oblikovali u plastelinu. Grade jednostavne konstrukcije nalik molekulama ili arhitektonskim modelima. Učitelj ih potiče na eksperimentiranje i slobodno oblikovanje bez zadanoga cilja te istraživanje apstraktne forme. Učenici iskušavaju odnose oblika u plastelinu i čačkalica u stvaranju ravnoteže i stabilnosti konstrukcije te istražuju kako povećati visinu skulpture bez urušavanja. Cilj je potaknuti logičko razmišljanje i rješavanje jednostavnih problema.

Učenici zatim stavljaju svoje „skulpture” ispred usmjerenoga izvora svjetlosti i promatraju izgled njihovih sjena. Učitelj potiče učenike da primjećuju kako se promjenom položaja „skulpture” ispred izvora svjetlosti mijenja i izgled sjene. Igra se može nastaviti igrom sjena koje učenici oblikuju svojim tijelom ispred izvora svjetlosti.

Na kraju aktivnosti učitelj projicira učenicima djela arhitekture i skulpture u čijim su kompozicijama jasno prepoznatljiva geometrijska tijela. Potiče učenike da na tim primjerima prepoznaju geometrijska tijela. Nakon promatranja umjetničkih djela učenici mogu dodatno intervenirati u svoje radove dodajući elemente koje su uočili u tim djelima.

Predložena djela:

- *Atomium*, Brisel
- Constantin Brancusi, *Bijela crnkinja II*
- William Turnbull, *Janus II*
- Fritz Wotruba, *Figura s podignutim rukama*.

Strategije podrške

Vizualna podrška

Učitelj se koristi jednostavnim vizualnim materijalima kako bi učenici mogli lakše razumjeti zadatak. Učitelj pokazuje slike različitih tekstura i primjere otisaka kako bi učenici mogli predvidjeti što će se dogoditi. Vizualne materijale može se izraditi pomoću softvera *Boardmaker*.

Verbalna podrška

Učitelj jasnim i kratkim uputama najavljuje i vodi učenike tijekom planirane aktivnosti. Verbalne upute trebaju biti odmjerene. Kako bi potaknuo učenike na verbalizaciju, učitelj postavlja pitanja: *Kako se osjeća plastelin pod tvojim prstima?* ili *Koji ti se otisak najviše sviđa?* kako bi učenici reflektirali o svojem radu.

Fizička podrška

Pomoć u manipulaciji materijalima, posebno kod pritiska predmeta na glinu ili plastelin. Korištenje većim kvačicama, pincetama ili štapićima s lako uhvatljivim ručkama za učenike koji imaju teškoće na području fine motorike. Naglasak se stavlja na samostalnost učenika poštujući i uvažavajući njegove ideje i tempo rada.

Spoznajna podrška

Informacije i upute koje se daju učenicima organizirane su prema složenosti i podijeljene na manje dijelove. Zadatci su koncipirani od jednostavnih prema složenim.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Softverom *Boardmaker* se koristi za izradu vizualnih materijala za planirane aktivnosti.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost ima jasnu strukturu i korake. Ako je potrebno, učenicima se može ponuditi vizualni raspored tijeka aktivnosti.

Senzorna podrška

Prilagodba materijala za učenike osjetljiviju na određene teksture (korištenje mekanijim materijalima poput spužava ili tkanina).

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Sve četiri aktivnosti završavaju zadacima u kojima učitelj provjerava u kojoj su mjeri učenici ovladali zadanim pojmovima i konceptima. U prvoj i drugoj aktivnosti stavljaju geometrijske likove u odnose prema učiteljevim uputama. U trećoj aktivnosti stavljaju u odnos geometrijska tijela i likove, u četvrtoj prepoznaju geometrijska tijela na primjerima umjetničkih djela (isti sadržaj u novom kontekstu).

Vrednovanje kao učenje

Učenici se koriste semaforom emocija i sličnim piktogramima kako bi izrazili svoje zadovoljstvo tijekom aktivnosti.

3.10. Drugi ciklus (11. – 15. godine)

3.10.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula: drugi ciklus (11. – 15. godine)

Zadane teme:

- Ja: Učenik istražuje načine izražavanja emocija te mogućnosti komunikacije likovnim izrazom; razlikuje veći broj emocija te mogućnosti komunikacije vlastitih misli i potreba uporabom likovnih i vizualnih medija.
- Zajednica: Učenik istražuje zajednicu u širem smislu te svoje mjesto u njoj, vlastiti identitet i pripadnost skupini, širu obitelj, vršnjake i međuvršnjačke odnose, zanimanja ljudi, tradicijske običaje i predmete.
- Svijet oko mene: Učenik istražuje prirodno i izgrađeno neposredno i šire okruženje, povezanost oblikovanja prostora s njegovom namjenom, vizualnu signalizaciju (prometne znakove i piktograme), prirodna obilježja mjesta (šuma, vode u prirodi, parkovi, livade...), biljni i životinjski svijet zavičaja, promjene u prirodi; uočava odnose među oblicima i njihovu građu.
- Umjetnost: Učenik igrom istražuje različita područja umjetnosti i njihovo prožimanje, glazbu, priče i literarne predloške, glumu i ples.

PRIJEDLOG GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a)				
druga dobna skupina (11. – 15. g.)				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Ja (3 sata) Podteme: Ekspresivne boje – slikamo rukama uz glazbu Osjetilno slikanje – slikamo spužvama, krpicama i prstima Kolaž emocija – lijepljenje obojenih papira prema trenutačnom raspoloženju, stvaranje apstraktnih kompozicija	PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.2.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	točka, crta, mrlja, smještaj likova na plohi, ritam mrlja, kontrasti olovka, drvene bojice, flomasteri, akvarel, tempere, kolaž-papir

Listopad	Zajednica (4 sata) Podteme: Otisci ruku u zajedničkoj slici – svaki učenik ostavlja otisak ruke u zajedničkoj kompoziciji Zvučni frotaž – trljanje voštanih boja preko teksturiranih predmeta uz slušanje zvukova iz okoline Oblikovanje jednostavnih uporabnih predmeta	PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	lik, mrlja, hrapava i glatka površina, smještaj likova na plohi, modeliranje geometrijskih tijela (kugla, valjak) voštane paste, akvarel, trgani kolaž-papir
Studeni	Svijet oko mene (4 sata) Podteme: Kamenčići u boji – bojenje kamenčića i slaganje u slobodne oblike Otiskivanje prirodnih elemenata – lišće, grančice i cvjetovi umočeni u	PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. pod B.2.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između, unutar, izvan; ritam, ponavljanje i izmjena oblika, volumen i prostor: građenje, dodavanje i oduzimanje oblika, oblikovanje različitih vrsta površina (utiskivanjem, nabiranjem, udubljivanjem, kapanjem), modeliranje slobodnih trodimenzionalnih oblika u prostoru

	boju i otisnuti na papir Prostorna kompozicija od grana – slobodno slaganje i lijepljenje grana u apstraktne forme	PP SKA LK B.2.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PPSA LK B.2.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.	osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	drveni didaktički materijali, kinetički pijesak, drvene bojice, flomasteri, prirodni materijali
Prosinac	Umjetnost (3 sata) Mekano i tvrdo – kombinacija pamuka i kartona za istraživanje kontrasta tekstura Slikanje zvukom – korištenje kistovima i spužvama uz zvukove, slobodno izražavanje bojama	PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	pod B. 2.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	dugine boje, miješanje boja, lik, mrlja, ritam, ponavljanje i izmjena oblika tempere, kolaž-papir, aluminijska folija
Siječanj	Ja (4 sata) Podteme:	PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira	ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima.	ritam: ponavljanje i izmjena oblika; odnosi: veće, manje, jednako; smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između,

	Boja mojega dana – odabir boje koja najbolje opisuje osjećaj toga dana, slikanje rukama Meke i grube teksture – kombinacija svile i brasnoga papira na istoj plohi Kretanje kroz boju – povlačenje crta dok se tijelo kreće u prostoru Pjena od boje – korištenje obojenom pjenom za ostavljanje tragova na papiru	različite sadržaje. PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	unutar, izvan, oblikovanje različitih vrsta površina (utiskivanjem, nabiranjem, udubljivanjem, kapanjem) kolaž-papir, drvene bojice, flomasteri, drveni didaktički materijali, tempere, tuš
Veljača	Zajednica (3 sata) Podteme: Kolektivna ekspresija – svi zajedno crtaju na istome velikom papiru Povezane boje – svaki učenik bira boju koja se dotiče susjedne	PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u	ikt A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	točka, crta, dugine boje, miješanje boja, hrapava i glatka površina, oblikovanje različitih vrsta površina (utiskivanjem, nabiranjem, udubljivanjem, kapanjem) kreda u boji, ugljen, vodene boje, tkanine, različite teksture, glina, glinamol,

	Glina u pokretu – modeliranje uz glazbu	likovnom izražavanju.		plastelin, kinetički pijesak
Ožujak	Svijet oko mene (4sata) Podteme: Vjetar u bojama – raznošenje tekućih boja puhanjem Vodena refleksija – slikanje boja u vodi i otiskivanje Slobodni oblici u pijesku – crtanje u mokrom pijesku Sjenoviti pokreti – hvatanje vlastitih sjena na papiru obrisima	PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.2.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	odnosi veličina: veće, manje, jednako (proporcije tijela), točka, crta, mrlja kolaž-papir, akvarel, tuš u boji
Travanj Svibanj	Umjetnost (8 sati) Podteme: Ritmičke poveznice Vizualizacija ritma	PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale.	ritam, povezivanje nekoliko geometrijskih tijela u cjelinu, prikaz dvaju likova u međusobnom odnosu, odnosi oblika i veličina, ploha i tijela, odnosi veličina: veće,

	Ozvučene slike Animirani ritam	PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.2.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PPSA LK B.2.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima. PPSKA LK C.2.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	manje, jednako (proporcije tijela), prepoznavanje čistih boja; asocijativnost i simbolika boja kolaž-papir
Lipanj	Zajednica (2 sata) Podteme: Završna izložba – pregled i postavljanje radova nastalih tijekom godine	PP SKA LK B.2.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK C.2.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkoga	osr A.1.3. Razvija svoje potencijale.	sadržaji, mediji i tehnike prilagođeni sadržajima umjetničkih djela

		djelovanja u zajednici.		
--	--	-------------------------	--	--

3.10.2. Prijedlog aktivnosti usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda: drugi ciklus (11. – 15. godine)

Tema: Umjetnost

Odgojno-obrazovni ishodi

PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.

PP SKA LK B.2.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.

PP SKA LK B.2.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.

PP SKA LK C.2.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.

PP SK LK A.2.1. Učenik se likovno izražava interpretirajući različite sadržaje.

PP SK LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.

PP SK LK B.2.1. Učenik izražava svoj doživljaj likovnog djela i svoj doživljaj stvaranja.

PP SK LK B.2.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.

PP SK LK C.2.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.

Ishodi aktivnosti

Učenik imenuje tri do pet čistih boja.

Učenik reproducira jednostavne vizualne i zvučne uzorke.

Učenik stvara jednostavne likovne i zvučne ritamske kompozicije.

Učenik interpretira zvukom (pljeskanjem i lupkanjem) jednostavne ritmičke likovne kompozicije.

Učenik kombinira više likovnih materijala kako bi izradio svoj rad.

Učenik izrađuje kraću stop-animaciju o ritmu kombinirajući sliku i zvuk.

Četiri su aktivnosti osmišljene za izvođenje u datom slijedu: u prvoj aktivnosti učenici povezuju likovne i zvukovne elemente ponavljajući jednostavne ritmičke obrasce. U drugoj se aktivnosti ritmički obrasci nadograđuju vizualnim vrijednostima veliko – malo koji se povezuju s glazbenim vrijednostima tiho – glasno. U trećoj je aktivnosti naglasak na reinterpretaciji prije istraživanih ritmičkih kompozicija u različitim medijima. U opisanim likovnim i glazbenim vježbama i zadacima važno je poticati uživanje učenika u aktivnost i mogućnost improvizacije. Učitelj može nadograđivati i varirati opisane zadatke uvođenjem novih likovnih ili glazbenih elemenata ili medija.

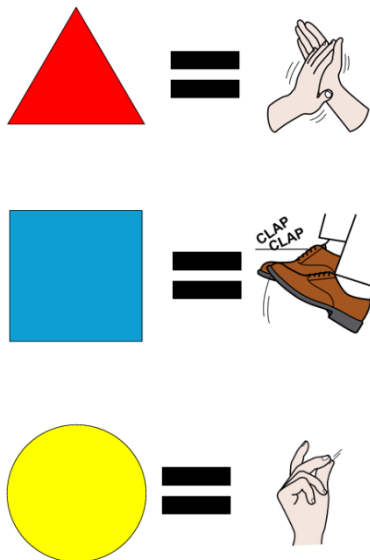
Prva aktivnost: *Ritmičke poveznice*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452492>

Materijali i pribor: bijeli papir za crtanje, paste, *Big point* komunikatori.

Opis aktivnosti

Učitelj uz pomoć *Big pointa* komunikatora pokazuje učenicima tri jednostavna geometrijska lika (primjerice, crveni trokut, plavi kvadrat i žuti krug) te svakom pridružuje određen zvuk, tj. ritmičku sekvencu (Slika 21.).

Slika 21. Primjer geometrijskih likova i pridruženih zvukova
(Izvor piktograma: <https://arasaac.org/>, pristupljeno 30. 3. 2025.)

Aktivnost se ponavlja sve dok učenici ne steknu sigurnost u izvođenju zadanih ritmičkih uzoraka.

Temeljem toga iskustva učenici u parovima stvaraju vlastite ritmičke nizove koristeći se zadanim oblicima i zvukovima pomoću komunikatora *Big point*. Demonstriraju svoj ritam ostalim učenicima.

Učitelj postupno reducira asistivnu tehnologiju, potiče učenike da sami crtaju geometrijske likove i stvaraju zvukove pomoću vlastitoga tijela.

Druga aktivnost: Vizualizacija ritma

Materijali i pribor: geometrijski likovi izrezani od kolaž-papir, veći bijeli papir za slikanje, slikarska tehnika po izboru (tempere, uljane paste).

Opis aktivnosti

Učenici izvode sličnu vježbu kao i u prvoj aktivnosti: učitelj pokazuje učenicima geometrijske likove izrezane od kolaž-papira različitih veličina te im pridružuje udarce različite glasnoće:

- većem obliku pridružuje glasniji pljesak/udarac
- manjem obliku pridružuje tiši pljesak/udarac (slike 22., 23. i 24.).

Učenici ponavljaju zadane obrasce obraćajući pritom pažnju na odnose veliko – malo, glasno – tiho. Učitelj postepeno usložnjava obrasce nizanjem više različitih elemenata te potiče učenike da i sami osmisle i „ozvuče” svoj niz.

Nakon uvodne igre slijedi likovni zadatak. Svaki učenik dobiva veliki papir i osnovne geometrijske likove (trokute, kvadrate, krugove) izrezane od kolaž-papir. Zadatak je likovima oblikovati ritmički niz na papiru te ih likovno povezati koristeći se tehnikom po izboru (tempere, uljane paste).

Slika 22., 23. i 24. Piktogrami za pljeskanje, tapkanje nogama, pucketanje prstima
(Izvor piktograma: <https://arasaac.org/>, pristupljeno 30. 3. 2025.)

Treća aktivnost: *Ozvučene slike*

Materijali i pribor: likovni radovi iz prethodne aktivnosti, reprodukcije umjetničkih djela.

Opis aktivnosti

Učitelj odabire nekoliko učenika koji će demonstrirati svoje radove iz prethodne aktivnosti. Ti radovi služe kao „notni zapisi“ za izvođenje ritma. Cijela skupina zajedno izvodi ritam prateći radove učenika iz skupine. Učenici se mogu izmjenjivati u ulogama tako da jedan učenik pokazuje ritam dok ostali izvode. Učenici se također mogu podijeliti u skupine. Primjerice, trokutići plješću, krugovi tapšaju...

Učitelj zatim pokazuje učenicima primjere umjetničkih djela s jednostavnim ritmičkim kompozicijama. Potiče učenike da udaranjem i pljeskanjem slobodno interpretiraju djela, tj. ritam koji uočavaju na njima.

Prijedlozi umjetničkih djela:

- Theo van Doesburg, *Composition XI*, <https://www.guggenheim.org/artwork/1078> (pristupljeno 13. 3. 2025.)
- Victor Vasarely, *MC 3*, <https://www.masterworksfineart.com/artists/victor-vasarely/sculpture/mc-31/id/w-8259> (pristupljeno 13. 3. 2025.)
- Kazimir Malevich, *Airplane Flying: Suprematist Composition*, <https://smarthistory.org/suprematism-part-i-kasimir-malevich/> (pristupljeno 13. 3. 2025.).

Četvrta aktivnost: *Animirani ritam*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452493>

Materijali i pribor: tablet ili pametni telefon s aplikacijom za *stop motion* animaciju, geometrijski likovi izrezani od kolaž-papir.

Opis aktivnosti

Učenici u paru ili skupini izrađuju stop-animaciju sukcesivnim nizanjem geometrijskih likova na jednobojnoj pozadini. Snimaju kadrove pa načelu jedan kadar – jedan geometrijski lik. Učitelj ih potiče da iskušaju ponavljanje istih obrazaca (primjerice, krug – trokut – trokut – krug – trokut – trokut – krug) ili stupnjevanje oblika od većega prema manjem i sl. Nakon završetka snimanja učenici vizualnom zapisu dodaju i zvuk, snimajući vlastito lupkanje, pljeskanje i udaranje. Tako nastaje „videospot” kojim se može koristiti po načelu videomodelinga. Učitelj procjenjuje koliko će trajati snimljeni zapis ovisno o tome kako će se kasnije njime koristiti (za nastupe ili kratke igre u nastavi i sl.).

Strategije podrške

Vizualna podrška

Učitelj se koristi jednostavnim vizualnim materijalima kako bi učenici mogli lakše razumjeti zadatak. Učitelj može izraditi vizualne materijale u digitalnoj aplikaciji *Boardmaker*. Primjerice, prikazivanje jednostavnih primjera ritmičkih nizova pomoću slika ili dijagrama (primjerice, niz trokut – krug – kvadrat s pripadajućim zvučnim simbolima); korištenje bojama i simbolima kako bi se olakšalo prepoznavanje oblika i njihova značenja (primjerice, crveno = pljeskanje, plavo = lupanje, žuto = tapšanje).

Verbalna podrška

Učitelj se koristi jasnim, kratkim uputama za svaku fazu aktivnosti: *Sada odaberi crveni trokut i pljesni rukama., Koji zvuk odgovara žutom krugu?* Ponavlja ključne upute radi boljšeg razumijevanja: *Veliki trokut znači glasnije pljeskanje, a mali trokut tiho.* Poticanje učenika pitanjima kako bi osvijestili svoje korake: *Što slijedi nakon žutoga kruga u tvom nizu?, Koji oblik stvara glasniji zvuk?*

Fizička podrška

Organizacija radnoga prostora: oblici, papiri i boje jasno su razvrstani i lako dostupni.

Pomoć u manipulaciji materijalima, poput lijepljenja oblika na papir ili rezanja većih elemenata za učenike čije su motoričke vještine slabije.

Potpora pomoćnika u nastavi za učenike koji trebaju dodatnu pomoć pri izvođenju ritma (primjerice, tapšanje u ritmu zajedno s učenicom dok ne svlada zadatak). Naglasak se stavlja na samostalnost učenika poštujući i uvažavajući njegove ideje i tempo rada.

Spoznajna podrška

Razlaganje aktivnosti na manje korake: *Prepoznaj oblike i njihove zvukove. Složi niz oblika na stolu. Izvedi ritam prema nizu. Prenesi niz na papir i dodaj veličine za glasnoću.*

Povezivanje aktivnosti s primjerima iz svakodnevnoga života: *Kako zvuče koraci dok hodaš polako ili brzo? Koji bi oblici odgovarali veseloj pjesmi?*

Razgovor s učenicima o njihovim kreativnim odabirima: *Zašto si odlučio staviti veliki trokut na početak ritma?*

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, dok jedan učenik pokazuje rad („notni zapis“), drugi učenici zajedno izvedu ritam.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Softverom *Boardmaker* se koristi pri izradi vizualnih materijala za planirane aktivnosti. Korištenje aplikacijama na tabletu koje omogućuju vizualno praćenje ritma i stvaranje zvučnih sekvenca (primjerice, aplikacije za ritmičke igre).

Digitalni alati za crtanje i kombiniranje oblika (primjerice, interaktivne ploče za stvaranje ritmičkih nizova).

Korištenje senzorskim uređajima (poput prilagodljivih udaraljka ili zvučnih podloga) kako bi učenici s motoričkim poteškoćama mogli sudjelovati u stvaranju ritma.

Uporaba komunikatora *Bigpoint* na kojima su snimljeni zvukovi (ritmički izvodi zadane radnje) i prikazani zadani oblici.

Podrška strukturiranjem

Aktivnost ima jasnu strukturu i korake. Ako je potrebno, učenicima se može ponuditi vizualni raspored tijeka aktivnosti.

Senzorna podrška

Prilagodba materijala ugodnih za rad: mekani flomasteri, materijali različitih tekstura za lakše razlikovanje oblika dodiranjem. Izbjegavanje preopterećenja – smiren tempo tijekom izvođenja aktivnosti bez dodatnih zvučnih ili vizualnih distrakcija. Uključivanje taktilnih elemenata, poput filca ili pjene, kako bi se oblici mogli osjetiti i prepoznati dodiranjem.

Emocionalna podrška

Pohvala za svaki mali uspjeh tijekom aktivnosti: *Izvršno, prepoznao si sve oblike i točno ih povezao sa zvukovima!*

Omogućavanje učenicima da izraze osjećaje vezane uz ritam koji stvaraju: *Kakav ti ritam zvuči veselo?, Koji bi ritam bio tužan?*

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Tijekom aktivnosti učitelj pitanjima i praćenjem rada učenika provjerava njihovo razumijevanje sadržaja i ovladavanje vještinama te im daje poticajne povratne informacije naglašavajući ono u čemu su učenici uspješni te im ukazuje na potrebne korekcije.

Vrednovanje kao učenje

Učenici se koriste semaforom emocija i sličnim piktogramima kako bi izrazili svoje zadovoljstvo tijekom aktivnosti.

3.11. Treći ciklus (16. – 21. godine)

3.11.1. Primjer godišnjega izvedbenog kurikula: treći ciklus (16. – 21. godine)

Zadane teme:

- Ja: Učenik istražuje načine izražavanja emocija te mogućnosti komunikacije likovnim izrazom; razlikuje više emocija te mogućnosti komunikacije vlastitih misli i potreba uporabom likovnih i vizualnih medija.
- Zajednica: Učenik istražuje zajednicu u širem smislu te svoje mjesto u njoj, vlastiti identitet i pripadnost skupini, međuvršnjačke odnose, važnost prihvatanja različitosti, međusobnoga uvažavanja i tolerancije, tradicijske običaje, utjecaj popularnih vizualnih medija na

svakodnevan život te kako učenik svojim sudjelovanjem u stvaralačkim aktivnostima može pridonijeti kvaliteti života u zajednici.

- Svijet oko mene: Učenik istražuje prirodno i izgrađeno neposredno i šire okruženje, povezanost oblikovanja prostora s njegovom namjenom, snalaženje u prostoru, prirodna obilježja mjesta, biljni i životinjski svijet zavičaja, promjene u prirodi, živu i neživu prirodu.
- Umjetnost: Učenik igrom istražuje različita područja umjetnosti i njihovo prožimanje, glazbu, priče i literarne predloške, glumu i ples.

PRIJEDLOG GODIŠNJEGA IZVEDBENOG KURIKULA (GIK-a) prva dobna skupina (16. – 21. g.)				
NASTAVNI PREDMET		LIKOVNA KULTURA		
PLANIRAN BROJ SATI		35		
MJESEC	TEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA	OKVIRNI RASPORED LIKOVNIH SADRŽAJA, MEDIJA I TEHNIKA
Rujan	Ja (3 sata) Podteme: Izražavamo emocije: bojom, tonovima, (kolaž-papir emocija), crtežom, oblikovanjem u glini/plastelinu	PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.3.1. Učenik izražava (komunicira) svoj doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	razlikovanje crta, tonovi boja (do tri tona), oblikovanje različitih vrsta površina akvarel, pastel, kolaž-papir, flomasteri, glina, glinamol, platelin

		PP SKA LK B.3.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima. PP SKA LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.		
Listopad Studeni	Umjetnost (8 sati) Podteme: Tijelo i pokret kao tema umjetničkoga djela Piktogrami – pojednostavljeni prikaz tijela u pokretu Tijelo u pokretu – 3D figura Tijelo u pokretu – obris Tijelo u pokretu – boja Tragovi kretanja	PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.3.1. Učenik izražava (komunicira) svoj doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK B.3.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.	razlikovanje crta, asocijativnost i simbolika boja, pravilno miješanje boja kistom na paleti, određivanje omjera i gustoće boje, odnosi oblika i veličina digitalna kamera, kolaž-papir, glina/glinamol, tempere, crni tuš, uljane paste, krede u boji

		PP SKA LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.		
Prosinac	Umjetnost (3 sata) Ritam u glazbi, ritam u slici Inspirirani bajkom Dan za posjet muzeju/ predstavi	PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.3.1. Učenik izražava (komunicira) svoj doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	pod B.2.2. Planira i upravlja aktivnostima. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	ritam mrlja, tonovi boja, raspored i odnos oblika/elementa unutar cjeline (kompozicija) tempere, kolaž-papir, paste, flomasteri, drvene bojice
Siječanj	Ja (4 sata)	PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim	ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi	modeliranje slobodnih trodimenzionalnih

	Podteme: Maska puna emocija Naše sjene Moji interesi i hobiji – digitalna ilustracija	izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.3.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.	odabranim uređajima i programima. osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima.	oblika u prostoru, odnosi oblika i veličina, ploha i tijela, oblikovanje jednostavnih uporabnih predmeta kolaž-papir, drvene bojice, flomasteri, drveni didaktički materijali, folija, glina, mekana žica, tablet
Veljača	Zajednica (3 sata) Podteme: Kulturna baština: motivi tradicijskoga tekstila Strip – crtice iz škole	PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.3.2. Učenik razlikuje vizualne osobine	osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	točka, crta, dugine boje, miješanje boja, hrapava i glatka površina vuna, špaga, flomasteri, kolaž-papir, crtački materijali, slikarski materijali, tuš, glina, ambalaža, drveni elementi

		oblika i odnose među oblicima.		
		PP SKA LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.		
Ožujak	Svijet oko mene (4sata) Podteme: Maketa građevine Simboli našega grada	PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.3.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	veće, manje, jednako, točka, crta karton, tempere, grafičke boje, ambalaža, crtački materijali, tablet i aplikacije za crtanje
Travanj	Umjetnost (4 sata) Inspirirani umjetničkim djelom / umjetnikom – interpretacija u tradicionalnim slikarskim tehnikama	PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima,	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. osr A.1.4. Razvija radne navike. osr A.1.1. Razvija sliku o sebi. osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu	ritam, povezivanje nekoliko geometrijskih tijela u cjelinu, prikaz dvaju likova u međusobnom odnosu, odnosi oblika i veličina, ploha i tijela, odnosi veličina:

	Inspirirani umjetničkim djelom / umjetnikom – interpretacija u digitalnim alatima za crtanje	likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.3.1. Učenik izražava (komunicira) svoj doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	osobne higijene i higijene okoline. uku A.1.3. 3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.	veće, manje, jednako (proporcije tijela) prepoznavanje čistih boja tempere, tuš, kreda, ugljen, digitalne aplikacije za crtanje, glina
Svibanj	Ja (4 sata) Podteme: Slike inspirirane glazbom Skulptura inspirirana glazbom Digitalni autoportret	PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju. PP SKA LK B.3.1. Učenik izražava (komunicira) svoj doživljaj likovnog djela i	osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem. ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima.	slikarski materijali, crtački materijali, glina, aluminijska folija, aplikacije za crtanje

		doživljaj stvaranja.		
Lipanj	Zajednica (2 sata) Podteme: Priprema izložbe radova Prezentacija digitalnih radova	PP SKA LK B.3.1. Učenik izražava (komunicira) svoj doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja. PP SKA LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	osr A.1.3. Razvija svoje potencijale. ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima.	sadržaji, mediji i tehnike prilagođeni sadržajima umjetničkih djela

3.11.2. Prijedlog aktivnosti usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda: treći ciklus (16. – 21. godine)

Tema: Umjetnost

Odgojno-obrazovni ishodi

PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.

PP SKA LK B.3.1. Učenik izražava (komunicira) svoj doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.

PP SKA LK B.3.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.

PP SKA LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.

PP SK LK A.3.1. Učenik se likovno izražava interpretirajući različite sadržaje.

PP SK LK A.3.2. Učenik kombinira različite medije, likovne materijale i postupke u likovnom izražavanju.

PP SK LK B.3.1. Učenik izražava svoj doživljaj likovnog djela i svoj doživljaj stvaranja.

PP SK LK B.3.2. Učenik uspoređuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.

PP SK LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.

Ishodi aktivnosti

Učenik likovno interpretira temu pokreta crtom, bojom i prostornim crtežom.

Učenik prepoznaje osnovni raspored i odnose oblika u zadanim primjerima skulptura.

Učenik pokazuje preciznost i kontrolu pri modeliranju i slikanju.

Učenik surađuje s drugima u zajedničkom radu na likovnom zadatku.

Tema je osmišljena kao niz povezanih aktivnosti u kojima učenici istražuju temu prikaza tijela i pokreta u različitim likovnim i vizualnim medijima istodobno razvijajući svijest o vlastitom tijelu. U prvoj aktivnosti učenici se uvode u temu uživljavanjem u pokrete likova s umjetničkih djela. U sljedećim aktivnostima istražuju i interpretiraju prikaz tijela u pokretu u različitim likovnim medijima: od plošnoga do trodimenzionalnog prikaza te povezuju pokret s asocijativnim vrijednostima boja i crta. U završnoj aktivnosti istražuju tragove koje tijelo ostavlja kada se kreće u procesu crtanja i slikanja (akcijsko slikarstvo).

Prva aktivnost: *Tijelo i pokret kao tema umjetničkoga djela*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452494>

Materijali i pribor: digitalna kamera na tabletu ili pametnom telefonu.

Opis aktivnosti

Učenici promatraju umjetnička djela koja prikazuju ljudsko tijelo u specifičnom stavu ili pokretu.

Predložena umjetnička djela:

- Poliklet, *Bacač diska*
- *Lošinjski Apoksiomen*
- Auguste Rodin, *Mislilac*
- Michelangelo Buonarotti, *David*
- Edgar Degas, *Mala plesačica*
- Ivan Kožarić, *Antun Gustav Matoš*.

Učenici rade u skupinama po troje. Jedan je učenik u ulozi lika s umjetničkoga djela, drugi u ulozi umjetnika, treći fotografa. „Umjetnik” namješta „lik” u što sličnije položaje liku kojega vidi na reprodukciji. Kada je zadovoljan položajem „lika”, „fotograf” ga snima. Učenici se izmjenjuju u ulogama interpretirajući svaki put drugo umjetničko djelo.

Na kraju aktivnosti promatraju snimljene fotografije, povezuju ih s djelima prema kojima su nastale te odabiru najuspješnije – one u kojima je snimljeni učenik bio u najbližem položaju liku s umjetničkoga djela.

Druga aktivnost: *Piktogrami – pojednostavljeni prikaz tijela u pokretu*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452495>

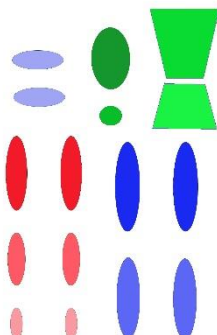
Materijali i pribor: geometrijski likovi (krug, elipsa, pravokutnici različitih dimenzija) izrezani od jednobojnoga papira, kružni ili kvadratični papiri / podloge za lijepljenje.

Opis aktivnosti

Učitelj pokazuje učenicima piktograme korištene na olimpijskim igrama u Munchenu 1972. (Gerhard Joksch i Otl Aicher, dostupno na poveznici <https://www.theolympicdesign.com/olympic-games/pictograms/munich-1972/>, pristupljeno 11. 3. 2025.). Potiče učenike da prepoznaju sportove prikazane na piktogramima te da svojim tijelom oponašaju prikaze, tj. sportaša u akciji.

Učenici zatim dobivaju geometrijske likove koji predstavljaju pojednostavljen prikaz pojedinih dijelova ljudskoga tijela (krug, elipsa, pravokutnici različitih dimenzija) izrezane od jednobojnoga papira. Pomoću danih geometrijskih likova imaju zadatak oblikovati piktograme koji će prikazivati određeni

sport ili drugu aktivnost. Svoje piktograme lijepe na manje kvadratične ili kružne podloge. Izlažu radove u učionici te pogađaju koji sport označuje koji piktogram.

Slika 25. Pojednostavljen prikaz pojedinih dijelova ljudskoga tijela
(Izvor: privatna autorova zbirka)

Treća aktivnost: Tijelo u pokretu – 3D figura

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452496>

Materijali i pribor: glina ili glinamol, podloge za stol, plastificirani predlošci.

Opis aktivnosti

Na početku aktivnosti učenici modeliraju u glini jednostavna geometrijska tijela; kugle i valjke različitih dimenzija. Učitelj može pripremiti trodimenzionalne predloške (modele) prema kojima će učenici modelirati u glini.

Učitelj im zatim pokazuje fotografije skulptura na kojima učenici mogu uočiti geometrijska tijela (primjerice, Vasko Lipovac, *Biciklisti*, <https://vaskolipovac.hr/> pristupljeno 11.3.2025.). Potiče učenike da prepoznaju geometrijska tijela koja se razaznaju u dijelovima skulpture. Na temelju toga iskustva učenici imaju zadatak oblikovati figuru ljudskoga lika u pokretu koristeći se prije modeliranim geometrijskim tijelima. Kako bi oblikovali figuru, učenici spajaju pojedine oblike te ih dodatno oblikuju. Učenici izrađuju figuru paralelno s površinom, poput reljefa, a mogu modelirati i izravno na plastificiranom predlošku s prikazom tijela u pokretu (primjerice, na prikazu piktograma, u omjeru 1:1).

Četvrta aktivnost: Tijelo u pokretu – obris

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452498>

Materijali i pribor: veliki papiri (dimenzije papira unutar kojih je moguće ucrtati obris tijela učenika), kistovi, crna tempera ili tuš.

Opis aktivnosti

Aktivnost započinje sličnom vježbom kao i prva aktivnost: učenici pokretima tijela oponašaju pokrete likova na piktogramima. Učenici staju ispred usmjerenoga izvora svjetlosti te promatraju svoje sjene na zidu tijekom oponašanja pokreta s piktograma. Cilj je ove vježbe potaknuti učenike na uočavanje razlika između trodimenzionalnih oblika i njihova dvodimenzionalnog prikaza na plohi.

Odabiru pokrete čije su im sjene najzanimljivije. Dije se u manje skupine. Jedan učenik liježe na veliki papir i zauzima položaj odabranoga lika. Ostali učenici crtaju njegov obris olovkom ili crtačkim ugljenom. Kada učenik ustane, s učiteljem promatraju je li obris jasno dočarao pokret te, prema potrebi, korigiraju dijelove crteža. Zatim kistovima i crnom temperom ili tušem podebljavaju obrisnu crtu.

Na kraju aktivnosti učenici promatraju djela Keith Haringa (dostupna na poveznici

<https://www.myartbroker.com/artist-keith-haring/articles/movement-dance-keith-haring-iconography>, pristupljeno 11. 3. 2025.). Uočavaju crte koje je umjetnik crtao uz siluete a koje sugeriraju kretanje. Ako žele, mogu na sličan način doraditi svoje crteže kako bi naglasili određenu vrstu pokreta (mahanje, skakanje...).

Peta aktivnost: *Tijelo u pokretu – boja*

Materijali i pribor: crteži silueta učenika iz prethodne aktivnosti, tempere ili uljane paste.

Opis aktivnosti

Aktivnost započinje igrom asocijacija. Učitelj pokazuje desetak čistih boja. Potiče učenike na stvaranje asocijacija vezanih uz kretanje, primjerice:

Pokaži boju koja:

... skače / je puna energije.

... spava/miruje.

... pleše.

... je najbrža.

... poskakuje.

... trči šumom.

... pliva u moru.

... se vrti.

Učenici zatim trebaju te iste pojmove povezati sa siluetama koje su nacrtali u prethodnoj aktivnosti te odlučiti koja boja odgovara kojoj silueti.

Učenici zatim oslikavaju siluete koristeći se uljanim pastelama ili temperama. Učitelj može potaknuti učenike da se koriste različitim vrstama poteza pri oslikavanju ili da dodaju elemente poput crta i točaka kako bi naglasili pokret.

Učitelj potiče učenike da opišu ili objasne svoje odluke o uporabi boja, oblika i poteza.

Šesta aktivnost: *Tragovi kretanja*

<https://edutorij.carnet.hr/materijali/4452499>

Materijali i pribor: tempere, uljane paste ili krede u boji, kistovi, četkice, spužve, veći papiri za slikanje.

Opis aktivnosti

Učitelj pušta ritmičnu glazbu različitoga tempa (primjerice, brza i energična glazba, lagana i umirujuća glazba). Učenici slušaju glazbu i prate ritam pokretima tijela (primjerice, mahanje rukama, poskakivanje, ljuljanje). Svaki učenik dobiva veliki papir te odabire likovnu tehniku u kojoj će stvarati (tempere, uljane paste, ili krede u boji). Slušajući glazbu, učenici se izražavaju slikajući na papiru. Učitelj ih potiče da svojim kretnjama prenesu doživljaj onoga što čuju. Primjerice, učenici dugim zakrivljenim potezima prate laganu glazbu, kratkim i ostrim potezima brzi ritam i sl. Također, učitelj potiče učenike da boje nanose različitim alatima (kistovi, četkice, spužvice, prsti) te eksperimentiraju pri njihovoj uporabi.

Na kraju aktivnosti učenici promatraju nastale likovne radove a učitelj ih potiče da izraze svoj doživljaj stvaranja uz glazbu, prepoznaju boje i kako su ih nanosili na papir.

Strategije podrške

Vizualna podrška

Učitelj se koristi jednostavnim vizualnim materijalima kako bi učenici mogli lakše razumjeti zadatak. Primjerice, prikazivanje piktograma i jednostavnih shematskih prikaza pokreta; korištenje predloščima za oblikovanje tijela u glini i/ili dijagramima i ilustracijama koraka rada, kako bi učenici lakše pratili zadatke; označavanje boja i oblika kako bi učenici lakše odabrali odgovarajuće elemente.

Verbalna podrška

Učitelj se koristi kratkim i jasnim uputama uz demonstraciju pokreta i izrade likovnih radova.

Ponavljanje ključnih informacija: *Koji pokret vidiš na slici?, Kako bi prikazao taj pokret bojom?*

Postavljanje poticajnih pitanja: *Što misliš, koje bi crte ili točke najbolje prikazale skakanje?, Kako možemo prikazati brzinu crtama?*

Fizička podrška

Učitelj organizira materijale tako da učeniku budu nadohvat ruke (glina, papir, kistovi). Pomaže manipulirati materijalima (primjerice, pomoć tijekom modeliranja). Potpora je tijekom crtanja obrisa tijela (pomoć tijekom praćenja kontura) i korištenja različitim tehnikama (primjerice, pridržavanje papira tijekom bojenja).

Naglasak se stavlja na samostalnost učenika poštujući i uvažavajući njegove ideje i tempo rada.

Spoznajna podrška

Razlaganje aktivnosti na manje korake:

1. promatranje piktograma i oponašanje pokreta
2. modeliranje tijela ili crtanje obrisa.
3. dodavanje boja i oblika koji simboliziraju pokret.

Povezivanje aktivnosti s učenikovim iskustvima, primjerice: *Kako bi prikazao svoj omiljeni sport?*

Učitelj razgovara s učenicima o tome kako se pokret može prenijeti likovnim elementima.

Socijalna podrška

Kako bi se poticale socijalne vještine i aktivno sudjelovanje svakoga učenika u skupini, dok je jedan učenik model, drugi rade ili čekaju red.

Podrška pomoću asistivne tehnologije

Softver *Boardmaker* se koristi za izradu vizualnih materijala za planirane aktivnosti. Korištenje aplikacijama na tabletu za prikaz i analizu pokreta. Digitalni alati za crtanje pokreta (primjerice, crtanje na interaktivnoj ploči). Audioupute za učenike koji bolje prate verbalne informacije.

Senzorna podrška

Učitelj prema potrebi prilagođava okruženje i materijale za rad, primjerice, korištenje taktilnim materijalima (mekana glina, plastelin ili konkretni), papirima velikih formata i debelim kistovima za lakšu manipulaciju. Učitelj prilagođava prostor – mirno okruženje bez previše vizualnih i zvučnih podražaja. Uključivanje pokreta u rad kako bi se smanjila senzorna preopterećenost (pauze za istezanje i opuštanje).

Emocionalna podrška

Pohvaljivanje za svaki korak procesa, primjerice: *Dobro si oblikovao ruke u pokretu!*

Poticanje izražavanja emocija bojom i crtom (primjerice, razgovor o tome kako boje mogu prikazati energiju). Poticanje suradnje i podrške među učenicima timskim radom (primjerice, jedan učenik crta obrise, drugi ih boji). Održavanje pozitivnoga i poticajnog okruženja u kojem učenici mogu eksperimentirati bez straha od pogreške.

Vrednovanje

Vrednovanje za učenje

Tijekom aktivnosti učitelj pitanjima i praćenjem rada učenika provjerava njihovo razumijevanje sadržaja i ovladavanje vještinama te im daje poticajne povratne informacije naglašavajući ono u čemu su učenici uspješni te im ukazuje na potrebne korekcije.

Vrednovanje kao učenje

Učenici se koriste semaforom emocija i sličnim piktogramima kako bi izrazili svoje zadovoljstvo tijekom aktivnosti.

4. Literatura

Cezlić, M. (2022). Multimodalni pristup interakciji i komunikaciji osoba sa senzoričkim i drugim ujecajnim/višestrukim teškoćama. Mali Dom, Zagreb.

Ivšac Pavliša, J. (2021). Potpomognuta komunikacija kao metoda rane intervencije, Teorijska ishodišta i klinička praksa. Ured UNICEF-a za Hrvatsku, Zagreb.

Klopota, Ž. i suradnici (2023.) Iz Centra o autizmu, Centar za autizam, Zagreb

Mihić, M., Kurbalić, M., Radoš-Bučma, M., Šimeg, R. (2021). Crtice o autizmu, Priručnik za planiranje i organizaciju neposrednog odgojno-obrazovnog rada s djecom i učenicima s poremećajem iz spektra autizma. Centar za autizam, Osijek.

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (NN 10/2019).

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html (pristupljeno 11. 2. 2025.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (NN 7/2019).

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html (pristupljeno 11. 2. 2025.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (NN 7/2019).

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html (pristupljeno 11. 2. 2025.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Poduzetništvo za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (NN 7/2019).

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_157.html (pristupljeno 11. 2. 2025.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (NN 7/2019).

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html (pristupljeno 11. 2. 2025.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Zdravlje za osnovne škole i srednje škole u Republici Hrvatskoj (NN 10/2019).

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_212.html (pristupljeno 11. 2. 2025.).

Odluka o donošenju kurikuluma za međupredmetnu temu Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj (NN 7/2019).

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_152.html (pristupljeno 11. 2. 2025.).

Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Glazbena kultura u okviru *Posebnih nastavnih planova i program za osnovnu i srednju školu za učenike s teškoćama u razvoju*.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_04_42_742.html (pristupljeno 10. 12. 2024.).

Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Likovna i Glazbena kultura u okviru *Posebnoga nastavnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s teškoćama u razvoju* te *Posebnog nastavnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života za učenike s poremećajem iz spektra autizma za osnovnu školu*.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_04_42_743.html (pristupljeno 10. 12. 2024.).

Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_09_112_2973.html (pristupljeno 12. 10. 2024.).

Pravilnik o dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_09_82_1709.html (pristupljeno 2. 10. 2024.).

Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_09_82_1709.html (pristupljeno 2. 10. 2024.).

Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_100_1801.html (pristupljeno 2. 10. 2024.).

Smjernice za rad s učenicima s teškoćama.

<https://mzm.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Smjernice%20za%20rad%20s%20u%C4%87enicima%20s%20te%C5%A1ko%C4%87ama.pdf> (pristupljeno 12. 10. 2024.).